

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת ציון במשפט תפדה לפ"ק

הוצאת חטף-סגול

2025

הובא לדפוס באמצעות $\text{\LaTeX}$ ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תְּקֻלָּה עַל יָדִי וְלֹא אֶכְשֹׁל
בְּדַבֵּר הֶלְכָּה וַיִּשְׁמַחוּ בִּי חֲבִירֵי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֶסּוּר וְלֹא עַל אֶסּוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבִירֵי
בְּדַבֵּר הֶלְכָּה וְאַשְׁמַח בָּהֶם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:
גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדִי שֶׁיֵּבִיאֵנִי תִּלְמוּד זֶה לִידי מַעֲשֶׂה וְלִידי מִדּוֹת
יִשְׁרוֹת וְלִידי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוא וּשְׁכִינָתִיה בְּדַחִילוֹ וְרַחֲמֵינוּ וְיֵהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים
ג בבא בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים ה מכות
ו פרקים ז שבועות ח פרקים ז עדויות ח פרקים
ח עבודה זרה ה פרקים ט אבות ו פרקים י הוריות
ג פרקים

בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות

ואחר כך אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אֲרֶבְעָה אַבּוֹת נִזְקִין הַשּׁוֹר וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁישׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שֶׁדֶּרֶכָּן לִילֵךְ וְלִהְזִיק כַּהֲרִי הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לִילֵךְ וְלִהְזִיק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁדֶּרֶכָּן לִהְזִיק וְשִׁמְיָרְתָּן עָלֶיךָ וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשִׁמְיָרְתּוֹ הַכְּשָׁרְתִּי אֶת נֶזֶקוֹ הַכְּשָׁרְתִּי בְּמַקְצֵת נֶזֶקוֹ חֲבַתִּי בְּתִשְׁלּוּמֵי נֶזֶקוֹ כִּהְכָשֵׁר כָּל נֶזֶקוֹ נִכְסִים שָׁאִין בָּהֶן מַעִילָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֶזֶק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוּרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכֻלָּל הַנֶּזֶק וְהַנֶּזֶק וְהַמִּזִּיק בְּתִשְׁלּוּמֵי:

ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לִגְח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לֶאֱכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הָרֶגֶל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר

בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ וְשׁוֹר הַמוּעֵד וְשׁוֹר הַמְּזִיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזֹּאֵב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלָּס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוּעָדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבוֹת אֵינָן מוּעָדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוּעָד לְעוֹלָם מֵה בֵּין תָּם לַמוּעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק מְגוּפוֹ וּמוּעָד מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

כִּיצַד הָרֶגֶל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיתָה מִבְּעֻטָּת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק דֶּרֶסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנָפַל עַל כְּלִי אֲחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאֲחֵרוֹן מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק הַתִּרְנָגוּלִים מוּעָדִין לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֵדֵס וְשִׁבְרָ אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק:

כִּיצַד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל אֶת הָרֹאשׁוֹ לָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֶכְלָה כְּסוּת אוֹ כְּלִים מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר וְאִם נִהְיִית מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית כִּיצַד (מְשִׁלִּים) מֵה שְׁנֵהֲנִית אֶכְלָה מִתּוֹךְ הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שְׁנֵהֲנִית מִצְדֵי הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵה שֶׁהִזִּיקָה מִפֶּתַח

הַחֲנוּת (מְשַׁלֵּם) מֵה שְׁנֵהֲנִית • מִתּוֹךְ הַחֲנוּת (מְשַׁלֵּם) מֵה
שֶׁהִזְיקָה:

א הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶר • וְשִׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים •
מְשַׁלֵּם גֵּזֶק שְׁלֹם • מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִין • הַכֶּלֶב שֶׁנֹּטֵל הַחֲרָרָה
וְהַלֵּךְ לַגָּדִישׁ • אֲכָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ • עַל הַחֲרָרָה
מְשַׁלֵּם גֵּזֶק שְׁלֹם • וְעַל הַגָּדִישׁ מְשַׁלֵּם חֲצֵי גֵּזֶק:

ד אֵיזָה הוּא תָם • וְאֵיזָה הוּא מוֹעֵד • מוֹעֵד כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ
שְׁלֹשָׁה יָמִים • וְתָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים • דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוּדָה • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוֹעֵד שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים •
וְתָם כָּל שִׁיָּהוּ הַתִּינוּקוֹת מִמֶּשֶׁמֶשׁ בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ:

ה שׁוֹר הַמִּזְיֵק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד • נִגַּח • נִגְף • נִשְׁךְ • רֶבֶץ •
בַּעַט • בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • מְשַׁלֵּם חֲצֵי גֵּזֶק • בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק •
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר גֵּזֶק שְׁלֹם • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצֵי גֵּזֶק •
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָ עַל הַשֵּׁן
וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהוּא פָּטוּר • הַחֲמִיר עָלֵיהֶם
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשַׁלֵּם גֵּזֶק שְׁלֹם • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַקֶּרֶן
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • לְשַׁלֵּם חֲצֵי גֵּזֶק • אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּחֱמִיר עָלֶיהָ
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשַׁלֵּם גֵּזֶק שְׁלֹם • אָמְרוּ לוֹ דִּין לָבֵא מִן הַדִּין
לִהְיוֹת כְּנֶדוֹן • מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים חֲצֵי גֵּזֶק • אִף בְּרִשּׁוֹת
הַנֶּזֶק חֲצֵי גֵּזֶק • אָמַר לָהֶם אֲנִי לֹא אֶדּוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן • אֲנִי אֶדּוֹן
קֶרֶן מִרְגֶּל • וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • הַחֲמִיר בְּקֶרֶן • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַשֵּׁן

וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק־ אֵינוֹ דִּין שְׁנַחֲמִיר בְּקָרָן־ אָמְרוּ
לֹא דִיּוֹ לָבֵא מִן הַדִּין לִהְיוֹת בְּגִדּוֹן־ מֵהַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים חֲצִי
נֶזֶק אֶף בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק חֲצִי נֶזֶק:

^א אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם בֵּין שׁוֹגֵג־ בֵּין מְזִיד־ בֵּין עֵר־ בֵּין יָשׁוּן־
סָמָא אֶת עֵין חֲבִירוֹ וְשִׁבַּר אֶת הַכֵּלִים־ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלֵם:

פרק ג

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וּבֵא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ־
וְשִׁבְרָה פְטוֹר־ וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהַחֲלַק אֶחָד בְּמִים־
אוֹ שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה חֵיב־ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּין חֵיב־
בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין פְטוֹר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית־ וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדֵרוֹ
בְּקוֹצִים־ וְגֵדֵר שֶׁנִּפְלַ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֵרִים־
חֵיב בְּנִזְקוֹ:

^ג הַמוֹצִיא אֶת תִּבְנֹו וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְזָבִלִים־
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ רֶבֶן
שֶׁמַּעֲזוֹן בֶּן גְּמַלְיָאל אוֹמֵר כָּל הַמִּקְלָקְלִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְהִזְקוּ־ חֵיבִין לְשֵׁלֶם־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ הַהוֹפֵךְ אֶת
הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ:

י שְׁנֵי קִדְרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן
וְנִפְלָ וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרִאשׁוֹן חֵיב בְּגִזְקֵי שְׁנֵי:

ה זֶה בָּא בְּחִבֵּיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה
בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה פָּטוּר שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֶךְ וְלֵזָה רְשׁוּת
לְהֵלֶךְ הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבְעַל חִבֵּית אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה
חִבֵּית בְּקוֹרָה פָּטוּר בְּעַל הַקוֹרָה וְאִם עָמַד בְּעַל הַקוֹרָה
חֵיב וְאִם אָמַר לְבַעַל חִבֵּית עָמוּד פָּטוּר הִיָּה בְּעַל חִבֵּית
רִאשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה חִבֵּית בְּקוֹרָה חֵיב
וְאִם עָמַד בְּעַל חִבֵּית פָּטוּר וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עָמוּד
חֵיב וְכֵן זֶה בָּא בְּגִירוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

י שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּרִשׁוּת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד
מְהַלֵּךְ אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה שְׁנֵיהֶם
פָּטוּרִין:

י הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הָרַבִּים בְּרִשׁוּת
הָרַבִּים וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק
בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר חֵיב:

ח שְׁנֵי שְׁוֹרִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה אֶת זֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר
חֲצִי גִזָּק שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד מוּעָד בְּתָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק
שְׁלֵם תָּם בַּמוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי גִזָּק וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁחִבְּלוּ זֶה בְּזֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בַּמוּעָד
וּמוּעָד בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בְּתָם וְתָם

בְּאָדָם. אָדָם בְּתָם מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם. תָּם בְּאָדָם
מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִף תָּם שְׁחָבֵל
בְּאָדָם. מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

^ט שׁוֹר שָׁוָה מָנָה שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה
יָפָה כָּלוּם. נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר
שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כָּלוּם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר עַל
זֶה נֶאֱמַר וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. אָמַר
לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְכֵן הִלְכָה. קִימַתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי
וְחָצוּ אֶת כֶּסֶפוֹ. וְלֹא קִימַתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יִחָצוּ. וְאִיזָה זֶה
שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְהַנִּבְלָה יָפָה
חֲמִשִּׁים זוּז. שָׁוָה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וְחָצִי הַמֵּת. וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי
הַחַי וְחָצִי הַמֵּת:

^י יֵשׁ חֲטִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ.
פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֲטִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ
שְׁבִישׁ פְּטוֹר. וְהוּא שְׁבִישׁ חֲטִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין
עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ. פְּטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ.
וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ חֲטִיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֲטִיב. וְהוּא
שְׁחָבֵל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ פְּטוֹר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ
בְּשַׁבַּת חֲטִיב. וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבַּת פְּטוֹר.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

^{יא} שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹזֵק). זֶה אוֹמֵר
שׁוֹרְדָּה הַזֵּיק. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִי אֵלָא בְּסִלְעַ לָקָה. הַמוֹצִיא

מחבירו עליו הראיה. היו שנים רודפין אחר אחר. זה
 אומר שורף הזיק. וזה אומר שורף הזיק. שניהם פטורין.
 אם היו שניהם של איש אחד. שניהם חייבים. היה אחד
 גדול. ואחד קטן. הנזק אומר גדול הזיק. והמזיק אומר
 לא כי. אלא קטן הזיק. אחד תם ואחד מועד. הנזק
 אומר מועד הזיק. והמזיק אומר לא כי. אלא תם הזיק.
 המוציא מחבירו עליו הראיה. היו (הנזקין) שנים. אחד
 גדול ואחד קטן. והמזיקים שנים. אחד גדול ואחד קטן.
 הנזק אומר גדול הזיק את הגדול. וקטן את הקטן. והמזיק
 אומר לא כי. אלא קטן את הגדול. וגדול את הקטן. אחד
 תם ואחד מועד. הנזק אומר מועד הזיק את הגדול. ותם
 את הקטן. והמזיק אומר לא כי. אלא תם את הגדול.
 ומועד את הקטן. המוציא מחבירו עליו הראיה.

פרק ד

שור שנגח ארבע וחמשה שורים. זה אחר זה. ישלם
 לאחרון שבהם. ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.
 ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון
 נשפר. דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר שור שוה
 מאתים שנגח שור שוה מאתים. ואין הנבלה יפה כלום.
 זה נוטל מנה. וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שוה
 מאתים. האחרון נוטל מנה. ושלפניו זה נוטל חמשים וזו
 זה נוטל חמשים וזו. חזר ונגח שור אחר שוה מאתים.

האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים וזו ושלפניו הראשונים
דינר זהב:

ב שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד
לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד
לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת
שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה
הרי שהוא מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם
לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק
אימתי הוא תם משיחזור בו שלשה ימי שבתות:

ג שור של ישראל שנגח לשור של הקדש ושל הקדש
שנגח לשור של ישראל פטור שנאמר שור רעהו ולא
שור של הקדש שור של ישראל שנגח לשור של גוי
פטור ושל גוי שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד
משלם נזק שלם:

ד שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב
ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור
שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין
להן אפטרופוס ומעידין להם בפני אפטרופוס נתפקח
החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו
דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור
האצטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגחוהו:

ה שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הָאָדָם וּמֵת. מוֹעֵד מְשִׁלִּים כִּפָּר. וְתָם פְּטוּר מִן הַכִּפָּר. וְזֶה חִיבִים מִיתָה. וְכֵן בִּבְנִין. וְכֵן בְּבֵת. נִגְחַת עֶבֶד אוֹ אִמָּה. נוֹתֵן שְׁלֵשִׁים סְלָעִים. בֵּין שֶׁהוּא יָפָה מֵאָה מִנֶּה. וּבֵין שֶׁאִינוֹ יָפָה אֶלָּא דִּינָר אֶחָד:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכֶּתֶל. וְנָפַל עַל הָאָדָם. נִתְכַּנֵּן לַהֲרוֹג אֶת הַבְּהֵמָה. וְהָרַג אֶת הָאָדָם. לְגוֹי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל. לְנַפְלִים וְהָרַג בֶּן קִימָא. פְּטוּר:

י' שׁוֹר הָאִשָּׁה. שׁוֹר הֵיתוּמִים. שׁוֹר הָאֶפֶסְטְרוֹפֹס. שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת. וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין. הָרִי אֵלּוֹ חִיבִים מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת. (וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין.) פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה. לְפִי שֶׁאִין לָהֶם בָּעָלִים:

ח שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהַסְקָל. וְהַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו אִינוֹ מְקַדְּשִׁי. שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. הַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו. מְקַדְּשִׁי. וְאִם שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ מוֹתֵר:

ט מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר. וְלִשְׂזוֹכֵר. נִכְנָסוּ תַּחַת הַבָּעָלִים. מוֹעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק. קָשְׁרוּ בְּעָלָיו בְּמוֹסְרָה. וְנָעַל בִּפְנֵיו כְּרָאוּי. וַיֵּצֵא וְהִזִּיק. אֶחָד תָּם. וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם חֵיב. וּמוֹעֵד פְּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו. וְשִׁמּוֹר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין לוֹ שְׁמִירָה. אֶלָּא סָבִין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ.
אם עד שלא נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה.
משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד. וכן פרה שנגחה
את השׁוֹר וְנִמְצָא וְלָדָה בְּצִדָּהּ וְאֵין יָדוּעַ אם עד שלא
נגחה ילדה. אם משנגחה ילדה. משלם חצי נזק מן
הפרה ורביע נזק מן הולד:

ב הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ושברתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם
חזקה בהן. בעל הקדרות חייב. ואם הכניס ברשות.
בעל החצר חייב. הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשות. ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור. ואם חזקה
בהן. בעל הפירות חייב. ואם הכניס ברשות. בעל החצר
חייב:

א הכניס שׁוֹרוֹ לַחֲצַר בַּעַל הַבַּיִת שְׁלֹא בְּרִשּׁוֹת. נִגְחַתוּ שׁוֹרוֹ
שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. או שֶׁנִּשְׁכּוּ כָּלְבוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת פָּטוֹר.
נִגְחַת הוּא שׁוֹרוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת חַיִּיב. נִפְל לְבוֹרוֹ וְהִבְאִישׁ
מִימֵיו חַיִּיב. הָיָה אָבִיו אוֹ בְּנוֹ לְתוֹכּוֹ מְשֻׁלָּם אֶת הַכֹּפֶר.
ואם הכניס ברשות. בעל החצר חייב. רבי אומר בכלן
אינו חייב. עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

ד שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְּכּוּיִן לַחֲבִירוֹ. וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה וַיִּצְאוּ
יְלָדֶיהָ פָּטוֹר מִדְּמֵי וְלִדּוֹת. וְאָדָם שֶׁהָיָה מִתְּכּוּיִן לַחֲבִירוֹ.

והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד משלם דמי ולדות שמים את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמים את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גזירת פטור:

ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים אחר חייב החופר בור ברשות הרבים ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אחד החופר בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב אם בן למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב:

י בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכריה חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרוו חייב על הבהמה ופטור

עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חֵרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן חֵיב. בֶּן אוֹ
בֵּת. עֶבֶד אוֹ אִמָּה פָּטוּר:

^א אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בַּהֲמָה. לְנִפְלֹת הַבּוֹר. וְלִהְפָּרֶשֶׁת
הַר סִינִי. וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֹל. וְלִהְשֵׁבֶת אֲבֵדָה. לְפָרִיקָה.
לְחִסּוּמָה. לְכִלְאִים. וּלְשֵׁבֶת. וְכֵן חִיָּה וְעוֹף. כִּיּוֹצֵא בָּהֶן. אִם
כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֲלֹא שֶׁדִּבֶּר הַפְּתוּב בַּהוּוֹה:

פרק ו

הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. לֹא נָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
חֵיב. נִפְרָצָה בְּלִילָה. אוֹ שֶׁפְּרָצוּהָ לְסֻטִּים. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חֵיבִים:

^ב הַנִּיחָה בַּחֲמָה. אוֹ שֶׁמָּסְרָהּ לְחֵרֵשׁ שׁוֹטָה וְקָטָן. וַיִּצָּאָה
וְהִזִּיקָה חֵיב. מָסְרָהּ לְרוּעָה. נִכְנָס רוּעָה תַּחְתּוּיוֹ. נִפְלָה
לְגִינָה וְנִהְיָתָ. מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁנִּהְיָתָ. יִרְדָּה כְּדֶרֶכָּה וְהִזִּיקָה.
מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. כִּיּוֹצֵא מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. שְׁמִין בֵּית
סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כָּמָה הִיָּתָה יָפָה וְכָמָה הִיא יָפָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲכֹלָה פִּירוֹת גְּמוּרִים מְשֻׁלָּם פִּירוֹת גְּמוּרִים.
אִם סָאָה סָאָה אִם סָאֲתִים סָאֲתִים:

^ג הַמְּגֵדִישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. וְאֲכָלְתָּן
בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. פָּטוּר. וְאִם הִזִּיקָה בָּהֶן. בַּעַל
הַגֵּדִישׁ חֵיב. וְאִם הַגֵּדִישׁ בְּרִשּׁוֹת. בַּעַל הַשָּׂדֶה חֵיב:

י השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים ה"ה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

י גץ שִׁיצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמַל שֶׁהִיא טְעוֹן פְּשָׁתָן וְעָבַר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְנִכְנָס פְּשָׁתָנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בָּנְרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בְּעַל הַגָּמַל חֵיב הַנִּיחַ הַחֲנוּנִי נָרוֹ מִבַּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה שְׁמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שֵׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֹא בְּשׁוֹר וְשֶׁה בִּלְבָד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וְטָבְחוֹ וּמָכְרוֹ וְגוֹמֵר אֵין הַגֹּנוֹב אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה:

ב גֹּנוֹב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אַחֲרִים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה גֹּנוֹב וּמָכַר בְּשִׁבְתָּ גֹּנוֹב וּמָכַר לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גֹּנוֹב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים גֹּנוֹב מִשְׁלָ אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו גֹּנוֹב וְטָבַח וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה גֹּנוֹב וְטָבַח לְרִפּוּאָה אוֹ לְכֻלְבִּים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה הַשּׁוֹחֵט חוּלִין בַּעֲזָרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ:

ג גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זֻמָּמִין.
 מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם
 אֲחֵרִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זֻמָּמִין. הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה.
 נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זֻמָּמִין. הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהֵם
 מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זֻמָּם. בְּטִלָּה
 עֵדוּת שְׁנִיָּה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זֻמָּם. בְּטִלָּה כָּל הָעֵדוּת.
 שְׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד. אוֹ
 עַל פִּי עֶצְמוֹ. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח בְּשֶׁבֶת גָּנַב וְטָבַח לְעִבּוּדֵת
 אֲלִילִים. גָּנַב מִשָּׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו. וְאַחֵר כֶּךָ טָבַח וּמָכַר.
 גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחֵר כֶּךָ טָבַח וּמָכַר. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 אוֹמֵר קֳדָשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָם מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
 וַחֲמִשָּׁה. שְׂאֵין חֵיב בְּאַחֲרֵי־וֹתָם פְּטוּר:

ה מָכְרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ. אוֹ שֶׁהִיתָה לוֹ בֹּ
 שׁוֹתְפוֹת. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנֵבֶלָה בִּידּוֹ. הַנּוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב
 בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטָבַח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב
 חוּץ מִרְשׁוֹתָם. וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח
 וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
 אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פְּטוּר:

יְהִי מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיהוֹ
 אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חֵיב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת
 בָּנוּ. אוֹ לְבַעַל חֻבּוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר.
 וְלִשְׂוֹכֵר. וְהִיא מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר.
 הַגְּבִיהוֹ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חֵיב:

יֵאֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגִדְלִין
 בְּסוּרְיָא וּבִמְדֻבְרוֹת שְׂבָאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין
 בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקָּדָשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
 הַטְּהוֹרוֹת. וְלֹא יִגְדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יִגְדֵּל
 אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם כֵּן הִיא קָשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֶת. אֵין
 פּוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיוֹנִים. אֲלֵא אִם כֵּן הִיא רְחוּק מִן הַיִּשּׁוּב
 שְׁלֹשִׁים רִיס:

פרק ח

הַחֻבֵּל בַּחֲבִירוֹ חֵיב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק.
 בְּצַעַר. בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבִבְשָׁת. בְּנִזְק כִּיצַד.
 סָמָא אֶת עֵינוֹ. קָטַע אֶת יָדוֹ. שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאֵין אוֹתוֹ
 כְּאִלוֹ הוּא עֹבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק. וְשִׁמִּין כְּמָה הִיא יָפָה וְכְמָה
 הוּא יָפָה. צַעַר. כְּנֹאז בְּשִׁפּוּד. אוֹ בְּמִסְמָר. וְאִפִּילוֹ עַל
 צַפְרָנוֹ. מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כְּמָה אָדָם
 כִּיּוֹצֵא בָּזָה. רוֹצֵה לְטוֹל לַהֲיוֹת מְצֻטָּעַר כִּדְּרַפּוּי. הִכְהוּ
 חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בוֹ צִמְחִים. אִם מִחֲמַת הַמָּכָה חֵיב.
 שְׁלֹא מִחֲמַת הַמָּכָה פְּטוֹר. חֵיתָה וְנִסְתָּרָה חֵיתָה וְנִסְתָּרָה.

חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. חֵיתָה כָּל צָרָכָה. אֵינוֹ חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. שֶׁבֶת
 רוֹאִין אוֹתוֹ בְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. שְׂכָבֵר נָתַן לוֹ דְּמֵי
 יָדוֹ וְדְמֵי רַגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ. הַמְּבִישׁ
 אֶת הָעֵרוֹם. הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא. וְהַמְּבִישׁ אֶת הַיֵּשֶׁן חֵיב.
 וַיֵּשֶׁן שְׂבִישׁ פָּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ. חֵיב עַל
 הַנֶּזֶק. וּפָטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שְׁנַאֲמַר וְשָׁלַחַה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
 בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חֵיב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיֵּהָא מִתְכַּוֵּין:

בִּזְה חֲמֹר בְּאֶדָם מִבְּשׁוּר. שֶׁהָאֶדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי
 שֶׁבֶת וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
 נֶזֶק. וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת:

אֵל הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה.
 וְהַחֹבֵל בְּחֻבְרֵי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. חֵיב בְּכָלֶן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד
 עֲבָרִי. חֵיב בְּכָלֶן. חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בְּזֶמֶן שֶׁהוּא שְׁלוֹ. הַחֹבֵל
 בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים חֵיב בְּכָלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין
 לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

דִּ חֲרִשׁ שׁוֹטֵה וְקָטָן פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם
 שְׁחֵבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעַתָּן רָעָה.
 הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם שְׁחֵבְלוּ בְּאַחֲרִים פָּטוּרִין. אֲבָל
 מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זֶמֶן. נִתְגַּרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד.
 חֵיבִין לְשִׁלֵּם:

ה' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה. החובל בחבירו בשבת פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו. פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות זוז. הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפך בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חייבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָיו קָטַע אֶת יָדָיו שֶׁבֶר אֶת
 רִגְלָיו חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו שֶׁבֶר
 אֶת כַּדֵּי חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר פְּטוֹר. עָשָׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 עַל מִנַּת לַפְטוֹר. חֵיב. בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

פרק ט

הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֶשְׂאֵן כָּלִים. צָמַר וְעֶשְׂאֵן בְּגָדִים. מְשַׁלֵּם
 כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. גְּזוּל פָּרָה מְעַבְרָת וְיִלְדָּה. רָחֵל
 טְעוּנָה וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם דָּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לִילֵד. דָּמֵי רָחֵל
 הָעוֹמֶדֶת לִגְזֹז. גְּזוּל פָּרָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיִלְדָּה. רָחֵל
 וְנִטְעָנָה אֶצְלוֹ וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. זֶה הַכָּלָל כָּל
 הַגְּזֻלָּנִים. מְשַׁלְּמִין כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה:

^ב גְּזוּל בַּהֲמָה וְהַזְקִינָה. עֲבָדִים וְהַזְקִינוּ. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת
 הַגְּזֻלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָךְ
 לַפְּנִיךְ. גְּזוּל מִטְבֵּעַ וְנִסְדֵּק. פִּירוֹת וְהִרְקִיבוּ. זֵין וְהַחְמִיץ.
 מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. מִטְבֵּעַ וְנִפְסָל. תְּרוּמָה וְנִטְמָאת.
 חֶמֶץ וְעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסַח. בַּהֲמָה וְנִעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה. אוֹ
 שִׁנְפָּסָלָה מֵעַל גְּבִי מִזְבֵּחַ. אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵא לְסֶקֶל. אוֹמֵר
 לוֹ הָרִי שְׁלָךְ לַפְּנִיךְ:

^ג נָתַן לְאוֹמְנִים לְתַקֵּן וּקְלָקְלוּ. חֵיבִים לְשֵׁלִם. נָתַן לְחֹרֶשׁ
 שָׂדֶה תִּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן. וּקְלָקַל. חֵיב לְשֵׁלִם. הַבְּנָאִי
 שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְסִתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְשֶׁבֶר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ

שֶׁהַזֵּיק חָיֵב לְשֵׁלֵם. הִיָּה סוֹתֵר מִצֵּד זֶה. וְנִפְלַ מִצֵּד אַחֵר.
פְּטוּר. וְאִם מִחֲמַת הַמִּכָּה חָיֵב:

ד' הַנוֹתֵן צֶמֶר לְצִבְעֵה וְהַקֹּדִיחוֹ יוֹרֶה. נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ.
צִבְעוּ כָּאוֹר. אִם הִשְׁבַּח יִתֵּר עַל הַיְצִיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַיְצִיָּאָה. וְאִם הַיְצִיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַשְּׁבַח. לְצִבּוּעַ לוֹ אָדוֹם. וְצִבְעוּ שְׁחֹר. שְׁחֹר וְצִבְעוּ
אָדוֹם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַל הַיְצִיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצִיָּאָה.
וְאִם הַיְצִיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁבַח:

ה' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ. יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
(אֶפִּילוֹ) לְמַדִּי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ. וְלֹא לְשְׁלוּחוֹ. אֲבָל נוֹתֵן
לְשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו:

ו' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל
הַקֶּרֶן. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִפְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֵינוֹ צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל
הַחֲמִשׁ. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מְשֻׁוּה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו:

ז' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. הִרִי זֶה מְשֻׁלֵּם
חֲמִשׁ עַל חֲמִשׁ. עַד שִׁיתִּמָּעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה.
וְכֵן בַּפְּקָדוֹן. אוֹ בַתְּשׁוּמַת יָד. אוֹ בַּגָּזֵל. אוֹ עָשָׂק אֶת עַמִּיתוֹ.
אוֹ מִצָּא אֲבִידָה וְכַחַשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקֵר. הִרִי זֶה מְשֻׁלֵּם

קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם הֵיכֵן פִּקְדוֹנֵי אָמַר לוֹ נֶאֱבַד מִשְׁבִּיעֶדָּ
אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שְׁאֵכְלוּ מִשְׁלֵם קָרַן
הוּדָה מַעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם:

הֵיכֵן פִּקְדוֹנֵי אָמַר לוֹ נִגְנַב מִשְׁבִּיעֶדָּ אָנִי וְאָמַר אָמֵן
וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּגְבּוּ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל הוּדָה
מַעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאִשָּׁם:

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לִבְנָיו אוֹ לְאֶחָיו וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שָׁאִין לוֹ לֹא
וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הָאוֹמֵר לִבְנוֹ קוֹנֵם אִי אֶתָּה נִהְיָה מִשְׁלִי אִם מֵת יִירָשְׁנוּ
בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ אִם מֵת לֹא יִירָשְׁנוּ וַיִּחְזִיר לִבְנָיו אוֹ לְאֶחָיו
וְאִם אֵין לוֹ לֹא וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הַגּוֹזֵל אֶת הָגֵר וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לִכְהֲנִים וְאִשָּׁם לְמִזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאִשָּׁם אֵלָיו הָאִשָּׁם הַמּוֹשֵׁב לֵי לִכְהֵן וְגוֹמֵר
הִיָּה מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאִשָּׁם וּמַת הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לִבְנָיו
וְהָאִשָּׁם יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב וַיִּמָּכֵר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה:

נָתַן הַכֶּסֶף לְאִנְשֵׁי מִשְׁמֵר וּמַת אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין
לְהוֹצִיא מִיָּדָם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה
נָתַן הַכֶּסֶף לְהַוִּירֵב וְאִשָּׁם לִידְעָה יִצָּא אִשָּׁם לְהַוִּירֵב
וְכֶסֶף לִידְעָה אִם קָיָם הָאִשָּׁם יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יִדְעָה וְאִם

לֹא יִחְזִיר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֵר שֶׁהֵמְבִיא גָזִילוּ עַד שֶׁלֹּא
הֵבִיא אֶשְׁמוֹ יֵצֵא הֵבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גָזִילוּ לֹא
יֵצֵא נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ אֵין הַחֲמִשׁ
מֵעַכְבָּ:

פרק י

הַגִּזְזָל וּמֵאכִיל אֶת בָּנָיו וְהֵנִיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ אַחֲרִיּוֹת חִיבִין לְשָׁלֵם אֵין
פּוֹרְטִין לֹא מִתִּיבֵת הַמוֹכְסִין וְלֹא מִכִּיס שֶׁל גִּבְאִין וְאֵין
נוֹטְלִין מֵהֶם צִדְקָה אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן
הַשּׁוּק:

^א נָטְלוּ מוֹכְסִין אֶת חֲמוּרוֹ וְנָתְנוּ לוֹ חֲמוּר אַחֵר גָּזִלוּ
לְסֻטִּים אֶת כֶּסֶתוֹ וְנָתְנוּ לוֹ כֶּסֶת אַחֶרֶת הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁהִבְעֵלִים מִתִּיאֲשִׁין מֵהֶן הַמְצִיל מִן הַנֶּהָר אוֹ מִן
הַגִּיס אוֹ מִן הַלְסֻטִּים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
וְכֵן נָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים אִם נִתִּיאֲשׁוּ הִבְעֵלִים הָרִי אֵלָיו שָׁלוֹ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא נֶאֱמַנָת אִשָּׁה אוֹ קָטָן לוֹמַר.
מִכָּאֵן יֵצֵא נָחִיל זֶה וּמֵהֶלֶךְ בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֲבִירוֹ לְהַצִּיל אֶת
נָחִילוֹ וְאִם הִזִּיק מִשָּׁלֵם מֵה שֶׁהִזִּיק אֲבָל לֹא יִקּוֹץ אֶת
סוֹכּוֹ עַל מְנַת לִתֵּן אֶת הַדָּמִים רַבִּי יִשְׁמַעֲלָל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי
יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אֵף קוֹצֵץ וְנוֹתֵן אֶת הַדָּמִים:

ג המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר.
ישבע לו לזכות כמה הוציא ויטול ואם לאו לא כל הימנו.
שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

ד זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה
חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש
לתוכה אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך
ואתה נותן לי דמי שלי חייב לתן לו שטף נהר חמור
וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים הניח
זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו
ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי
חייב לתן לו:

ה הגזול שדה מחבירו ונטלוהו מסיקין אם מפת מדינה
היא אומר לו הרי שלך לפניך ואם מחמת הגזלן חייב
להעמיד לו שדה אחר שטפה נהר אומר לו הרי שלך
לפניך:

ו הגזול את חבירו או שלוה הימנו או שהפקיד לו
בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר.
יחזיר לו במדבר:

ז האומר לחבירו גזלתיך הלוייתי הפקדת אצלי ואני
יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם.
אבל אם אמר לו אני יודע אם גזלתיך אם הלוייתי אם
הפקדת אצלי פטור מלשלם:

ח הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חיב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן והיא שלימה פטור (מלשלים):

ט אין לזקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות אבל לזקחים מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכלן שאמרו להטמין אסור ולזקחין בצים ותרגולים בכל מקום:

י מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו ושהסורק מוציא הרי אלו של בעל הבית אם היה השחור על גבי הלבן נוטל את הכל והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעל הבית החיט ששיר (מן) החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא שלש על שלש הרי אלו של בעל הבית מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעל הבית אף הנסרת של בעל הבית: סליק

מסכת בבא מציעא

פרק א

שנים או חזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר
אני מצאתיה זה אומר כלה שלי וזה אומר כלה
שלי זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין
לו בה פחות מחציה ויחלוקו זה אומר כלה שלי וזה
אומר חציה שלי האומר כלה שלי ישבע שאין לו בה
פחות משלשה חלקים והאומר חציה שלי ישבע שאין
לו בה פחות מרביע זה נוטל שלשה חלקים וזה נוטל
רביע:

ב היו שנים רוכבין על גבי בהמה או שהיה אחד רוכב
ואחד מנהיג זה אומר כלה שלי וזה אומר כלה שלי זה
ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה
פחות מחציה ויחלוקו בזמן שהן מודים או שיש להן
עדים חולקים בלא שבועה:

ג היה רוכב על גבי בהמה וראה את המציאה ואמר
לחבירו תנה לי נטלה ואמר אני זכיתי בה זכה בה אם
משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום:

ד ראה את המציאה ונפל לו עליה ובא אחר והחזיק בה
זה שהחזיק בה זכה בה ראה אותן רצין אחר מציאה
אחר צבי שבור אחר גזלות שלא פרחו ואמר זכתה

לִי שְׂדֵי זִכְתָּה לֹא הָיָה צָבִי רֶץ בְּדַרְכוֹ אוֹ שָׁהִיו גּוֹזְלוֹת
מִפְּרִיחֵין וְאָמַר זִכְתָּה לִי שְׂדֵי לֹא אָמַר כָּלוּם:

ה' מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוּ הַקִּטְנִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ
הַכְּנַעֲנִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ מְצִיאָת בָּנוּ וּבָתּוּ
הַגְּדוֹלִים מְצִיאָת עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעֲבָרִים מְצִיאָת אִשְׁתּוֹ
שֶׁגִּרְשָׁהּ אָף עַל פִּי שְׁלֹא נָתַן לָהּ כְּתוּבָתָהּ הָרִי אֵלּוּ
שְׁלָהֶן:

י' מְצָא שְׁטָרֵי חוּב אִם יֵשׁ בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים לֹא יַחְזִיר.
שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן אֵין בָּהֶן אַחֲרִיּוֹת נִכְסִים יַחְזִיר.
שָׂאִין בֵּית דִּין נִפְרָעִין מֵהֶן דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא יַחְזִיר מִפְּנֵי שְׁבִית דִּין נִפְרָעִין
מֵהֶן:

ז' מְצָא גִטֵּי נָשִׁים וְשִׁחְרוּרֵי עֲבָדִים דִּיתִיקֵי מִתְּנָה
וְשׁוֹבְרִים הָרִי זֶה לֹא יַחְזִיר שְׂאֵנִי אוֹמַר כְּתוּבִים הָיוּ
וְנִמְלֵךְ עֲלֵיהֶם שְׁלֹא לִתְנֵם:

ח' מְצָא אֲגָרוֹת שׁוּם וְאֲגָרוֹת מְזוּן שְׁטָרֵי חֲלִיצָה וּמֵיאוּנִין
וְשְׁטָרֵי בִּירוּרִין וְכָל מַעֲשֵׂה בֵּית דִּין הָרִי זֶה יַחְזִיר מְצָא
בַּחֲפִיסָה אוֹ בְּדִלוּסְקָמָא תִּכְרִיךְ שֶׁל שְׁטָרוֹת אוֹ אֲגָדָה
שֶׁל שְׁטָרוֹת הָרִי זֶה יַחְזִיר וְכַמָּה הִיא אֲגָדָה שֶׁל שְׁטָרוֹת
שְׁלֹשָׁה קְשׁוּרִין זֶה בְּזֶה רֶבֶן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
אֶחָד הִלְוָה מִשְׁלָשָׁה יַחְזִיר לְלוֹהֶה שְׁלֹשָׁה הִלְוִין מֵאֶחָד
יַחְזִיר לְמִלְוָה מְצָא שְׁטָר בֵּין שְׁטָרוֹתָיו וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ מַה

טִיבוֹ יִהְיֶה מִנַּח עַד שְׂיבָא אֵלֶיהוּ אִם יֵשׁ עִמָּהֶן סִמְפוּנוֹת.
יַעֲשֶׂה מָה שֶׁבְּסִמְפוּנוֹת:

פרק ב

אֵלּוּ מְצִיאוֹת שְׁלוֹ וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. אֵלּוּ מְצִיאוֹת
שְׁלוֹ. מֵצֵא פִירוֹת מְפֻזְרִין. מְעוֹת מְפֻזְרוֹת. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. וְעִגּוּלֵי דְבִילָה. כְּכָרוֹת שֶׁל נַחְתּוּם.
מַחְרוּזוֹת שֶׁל דָּגִים. וְחֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר. וְגִזֵּי צֶמֶר הַבָּאוֹת
מִמְדִּינַתָּן. וְאַנִּיצֵי פֶשֶׁתָּן. וְלִשּׁוֹנוֹת שֶׁל אֲרָגְמָן. הֲרִי אֵלּוּ
שְׁלוֹ. (דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר) רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כָּל שֵׁשׁ בּוֹ שְׁנוֹי
חֵיב לְהַכְרִיז. כִּיצַד. מֵצֵא עִגּוּל וּבִתּוּכוֹ חֶרֶס. כְּכָר וּבִתּוּכוֹ
מְעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר כָּל כְּלִי אֲנַפְרִיא אֵינוֹ
חֵיב לְהַכְרִיז:

^ב וְאֵלּוּ חֵיב לְהַכְרִיז. מֵצֵא פִירוֹת בְּכָלִי. אוֹ כְּלִי כְּמוֹת
שֶׁהוּא. מְעוֹת בְּכִיס אוֹ כִּיס כְּמוֹת שֶׁהוּא. צְבוּרֵי פִירוֹת
צְבוּרֵי מְעוֹת. שְׁלִשָּׁה מִטְבָּעוֹת זֶה עַל זֶה. כְּרִיכוֹת
בְּרִשּׁוֹת הִיחִיד וְכְכָרוֹת שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְגִזֵּי צֶמֶר
הַלְקוּחוֹת מִבֵּית הָאוֹמֶן. כְּדֵי יֵין וְכְדֵי שֶׁמֶן. הֲרִי אֵלּוּ חֵיב
לְהַכְרִיז:

^ג מֵצֵא אַחֵר הַגֶּפֶה. אוֹ אַחֵר הַגָּדָר. גּוֹזְלוֹת מְקַשְׂרִין.
אוֹ בְּשִׁבְלִין שֶׁבְּשָׂדוֹת. הֲרִי זֶה לֹא יִגַע בָּהֶן. מֵצֵא כְּלִי
בְּאַשְׁפָּה אִם מְכַסֶּה לֹא יִגַע בּוֹ. אִם מְגָלָה נוֹטֵל וּמַכְרִיז.
מֵצֵא בָּגֶל וּבִכְתָּל יִשֹּׁן. הֲרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. מֵצֵא בְּכֹתֵל חֲדָשׁ.

מִחְצִיו וְלַחוּץ שָׁלוֹ. מִחְצִיו וְלַפְּנִים שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם הָיָה מְשָׁבִירוֹ לְאַחֲרִים. אָפִילוֹ מֵצֵא בְּתוֹךְ הַבַּיִת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ:

י' מֵצֵא בְּחֻנּוֹת הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַתִּיבָה וְלַחֲנוּנֵי הָרִי אֵלּוֹ שֶׁל חֲנוּנֵי. לַפְּנֵי שֶׁל שְׁלַחֲנֵי. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. בֵּין הַכְּסֵא וְלִשְׁלַחֲנֵי הָרִי אֵלּוֹ לְשְׁלַחֲנֵי. הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת מִחֲבִירוֹ. אוֹ שֶׁשָּׁלַח לוֹ חֲבִירוֹ פִּירוֹת. וּמֵצֵא בָּהֶן מַעוֹת. הָרִי אֵלּוֹ שָׁלוֹ. אִם הָיוּ צְרוּרִין נוֹטֵל וּמַכְרִיז:

ה' אִף הַשְּׁמָלָה הָיְתָה בְּכָלֹל כָּל אֵלֶּה. לָמָּה יֵצְאָה. לְהַקִּישׁ אֵלֶיהָ. לֹאמַר לָךְ מָה שְּׁמָלָה מִיּוֹחֶדֶת שֵׁישׁ בָּהּ סִימָנוֹן. וַיֵּשׁ לָהּ תוֹבָעִים. אִף כָּל דִּבָּר שֵׁישׁ בּוֹ סִימָנִים. וַיֵּשׁ לוֹ תוֹבָעִים. חֵיב לְהַכְרִיז:

י' וְעַד מָתִי חֵיב לְהַכְרִיז. עַד כְּדֵי שִׁידְעוּ בּוֹ שְׂכִינָיו. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁלֹשׁ רְגָלִים. וְאַחֵר הָרָגֶל הָאַחֲרוֹן שִׁבְעָה יָמִים. כְּדֵי שִׁילַךְ לְבֵיתוֹ שְׁלֹשָׁה. וַיַּחֲזוֹר שְׁלֹשָׁה. וַיַּכְרִיז יוֹם אֶחָד:

י' אָמַר אֶת הָאֲבִידָה וְלֹא אָמַר אֶת סִימָנֶיהָ. לֹא יִתֵּן לוֹ. וְהִרְמָאֵי אִף עַל פִּי שְׂאֵמֶר סִימָנֶיהָ לֹא יִתֵּן לוֹ. שְׂנֵאֲמַר עַד דְּרוֹשׁ אַחִיד אוֹתוֹ. עַד שֶׁתְּדַרּוֹשׁ אֶת אַחִיד. אִם רִמָּאֵי הוּא. אִם אֵינוֹ רִמָּאֵי. כָּל דִּבָּר שְׁעוֹשָׁה וְאוֹכֵל. יַעֲשֶׂה וַיֹּאכֵל. וְדָבָר שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר. שְׂנֵאֲמַר וְהַשְׁבוֹתוֹ לוֹ. רָאָה הֵיאָד תְּשִׁיבֵנוּ לוֹ. מָה יֵהֵא בְּדָמִים. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן. לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבָדוּ. חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָן.

רבי עקיבא אומר לא ישתמש בהן. לפיכך אם נאבדו.
אינו חייב באחריותן:

ח מצא ספרים. קורא בהן אחת לשלשים יום. ואם אינו
יודע לקרות. גוללן. אבל לא ילמוד בהן בתחלה. ולא
יקרא אחר עמו. מצא כסות מנערה אחת לשלשים יום.
ושוטחה לצרכה. אבל לא לכבודו. כלי כסף וכלי נחשת.
משתמש בהן לצרכן. אבל לא לשוחקן. כלי זהב וכלי
זכוכית. לא יגע בהן עד שיבא אליהו. מצא שק או קפה.
וכל דבר שאין דרכו לטול. הרי זה לא יטול:

ט איזו היא אבידה. מצא חמור או פרה רועין בדרך. אין
זו אבידה. חמור וכליו הפוכין. פרה רצה בין הכרמים.
הרי זו אבידה. החזירה וברחה החזירה וברחה. אפילו
ארבעה וחמשה פעמים. חייב להחזירה. שנאמר השב
תשיבם. הריה בטל מסלע. לא יאמר לו תן לי סלע. אלא
נותן לו שכרו כפועל (בטל). אם יש שם בית דין. מתנה
בפני בית דין. אם אין שם בית דין. בפני מי יתנה. שלו
קודם:

י מצאה ברפת אין חייב בה. ברשות הרבים חייב בה.
ואם היתה בית הקברות לא יטמא לה. אם אמר לו אביו
הטמא או שאמר לו אל תחזיר. לא ישמע לו. פרק וטען.
פרק וטען. אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב. שנאמר
עזוב תעזוב. הלך וישב לו ואמר. הואיל ועליך מצוה. אם

רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו אם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון רבי שמעון אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שהוא יכול לעמוד בו:

”אבדתו ואבדת אביו שלו קודמת אבדתו ואבדת רבו שלו קודמת אבדת אביו ואבדת רבו של רבו קודמת שאביו הביאו לחיי העולם הזה ורבו שלמדו חכמה מביאו לחיי העולם הבא ואם אביו חכם של אביו קודמת היה אביו ורבו נושאים משאוי מניח את של רבו ואחר כך מניח את של אביו היה אביו ורבו בבית השבי פודה את רבו ואחר כך פודה את אביו ואם (היה) אביו חכם פודה את אביו ואחר כך פודה את רבו:

פרק ג

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שלם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם למי שהפקדון אצלו נשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון:

^ב השוֹכֵר פָּרָה מִחֲבִירוֹ וְהִשְׁאִילָהּ לְאַחַר וּמֵתָה כְּדֶרֶכָּהּ יִשְׁבַּע הַשּׁוֹכֵר שְׂמֵתָהּ כְּדֶרֶכָּהּ וְהִשְׁאִיל יִשְׁלַם לַשּׁוֹכֵר אָמַר רַבִּי יוֹסִי כִּי־צַד הָלָה עוֹשֶׂה סְחוּרָה בְּפָרְתּוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ אֵלָּא תַחֲזוֹר פָּרָה לְבָעָלִים:

^ג אָמַר לְשָׁנִים גּוֹלְתִי לְאַחַד מִכֶּם מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה מִכֶּם אוֹ אָבִיו שֶׁל אֶחָד מִכֶּם הִפְקִיד לִי מָנָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזָה הוּא נוֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה שֶׁהוֹדָה מִפִּי עֲצָמוֹ:

^ד שְׁנַיִם שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלִי אֶחָד זֶה מָנָה וְזֶה מֵאֲתִים זֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים וְזֶה אֹמֵר שְׁלִי מֵאֲתִים נוֹתֵן לָזֶה מָנָה וְלָזֶה מָנָה וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׂיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׂיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ה וְכֵן שְׁנֵי כֻלִּים אֶחָד יָפָה מָנָה וְאֶחָד יָפָה אֶלֶף זוּזֵי זֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי וְזֶה אֹמֵר יָפָה שְׁלִי נוֹתֵן אֶת הַקָּטָן לְאֶחָד מֵהֶן וּמִתּוֹךְ הַגָּדוֹל נוֹתֵן דְּמֵי קָטָן לַשֵּׁנִי וְהִשְׁאִיר יְהִיא מִנָּח עַד שְׂיָבֵא אֵלֶיהוּ אָמַר רַבִּי יוֹסִי אִם בֵּן מֵהַ הִפְסִיד הֶרְמָאִי אֵלָּא הִכֵּל יְהִיא מִנָּח עַד שְׂיָבֵא אֵלֶיהוּ:

^ו הַמִּפְקִיד פִּירוֹת אֶצְלִי חֲבִירוֹ אֶפִּילוּ הֵן אֲבוּדִין לֹא יִגַּע בָּהֶן רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר מוֹכְרֵן בְּפָנֵי בֵּית דִּין מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמִשִּׁיב אֲבִידָה לְבָעָלִים:

י המפקיד פירות אצל חבירו. הרי זה יוציא לו חסרונות. לחטין ולארוז תשעה חצאי קבין לכור. לשעורין ולדחן תשעה קבין לכור. לכסמין ולזרע פשתן שלש סאין לכור. הכל לפי המדה. הכל לפי הזמן. אמר רבי יוחנן בן נורי וכי מה אכפת להן לעכברים. והלא אוכלים בין מהרבה ובין מקממא. אלא אינו מוציא לו חסרונות. אלא לכור אחד בלבד. רבי יהודה אומר אם היתה מדה מרבה. אינו מוציא לו חסרונות מפני שמותירות:

ח יוציא לו שתות ליין. רבי יהודה אומר חמש. יוציא לו שלשת לוגין שמן למאה. לוג ומחצה שמרים לוג ומחצה בלע. אם היה שמן מזקק. אינו מוציא לו שמרים. אם היו קנקנים ישנים. אינו מוציא לו בלע. רבי יהודה אומר אף המוכר שמן מזקק לחבירו כל ימות השנה. הרי מקבל עליו לוג ומחצה שמרים למאה:

ט המפקיד חבית אצל חבירו. ולא יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. אם מתוך ידו נשברה. לצרכו חיב. לצרכה פטור. אם משהניחה נשברה. בין לצרכו בין לצרכה פטור. יחדו לה הבעלים מקום. וטלטלה ונשברה. בין מתוך ידו ובין משהניחה. לצרכו חיב. לצרכה פטור:

י המפקיד מעות אצל חבירו. צררן והפשילן לאחוריו. או שמסרן לבנו ולבתו הקטנים. ונעל בפניהם שלא

כִּרְאוֹי חֵיב שְׁלֵא שָׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִים וְאִם שָׁמַר כְּדֶרֶךְ
הַשּׁוֹמְרִים פְּטוּר:

י"א הַמִּפְקִיד מַעוֹת אֶצֶל שְׁלֹחְנִי אִם צְרוּרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ
בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן מִתְרִין
יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם נֶאֱבְדוּ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן אֶצֶל בֶּעַל
הַבֵּית בֵּין צְרוּרִין וּבֵין מִתְרִין לֹא יִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן לְפִיכָךְ אִם
נֶאֱבְדוּ אֵינוֹ חֵיב בְּאַחֲרֵיּוֹתָן חֲנוּנִי כְּבֶעַל הַבֵּית דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר חֲנוּנִי כְּשִׁלְחָנִי:

י"ב הַשּׁוֹלֵחַ בִּפְקֻדוֹן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יִלְקָה בְּחֶסֶר
וּבִיתֵּהוּ וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים כְּשַׁעַת הוֹצָאָה רַבִּי עֲקִיבָא
אוֹמֵר כְּשַׁעַת הַתְּבִיעָה הַחוּשֵׁב לְשִׁלּוֹחַ יָד בִּפְקֻדוֹן בֵּית
שְׁמַאי אוֹמְרִים חֵיב וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים אֵינוֹ חֵיב עַד
שִׁישְׁלַח בּוֹ יָד (שֶׁנֶּאֱמַר אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ בַּמְּלָאכָת רַעְהוּ)
כִּיצַד הָטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה
אֵינוֹ מְשֻׁלָּם אֶלָּא רְבִיעִית הַגְּבִיָּה וְנָטַל הַיִּמָּנָה רְבִיעִית
וְנִשְׁבְּרָה מְשֻׁלָּם דְּמֵי כֻּלָּה:

פרק ד

הַזֶּהֱב קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַזֶּהֱב.
הַנְּחָשֶׁת קוֹנֶה אֶת הַכֶּסֶף וְהַכֶּסֶף אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת
הַנְּחָשֶׁת. מְעוֹת רְעוֹת קוֹנוֹת אֶת הַיָּפוֹת וְהַיָּפוֹת אֵינָן
קוֹנוֹת אֶת הָרְעוֹת. אֲסִימוֹן קוֹנֶה אֶת הַמִּטְבֵּעַ וְהַמִּטְבֵּעַ
אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת אֲסִימוֹן. מְטַלְטֵלִין קוֹנִים אֶת הַמִּטְבֵּעַ.
וְהַמִּטְבֵּעַ אֵינוֹ קוֹנֶה אֶת הַמְטַלְטֵלִין. (זֶה הַכָּלָל) כָּל
הַמְטַלְטֵלִין קוֹנִין זֶה אֶת זֶה:

^ב בִּיצֵד מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת וְלֹא נָתַן לוֹ מְעוֹת. אֵינוֹ יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. נָתַן לוֹ מְעוֹת. וְלֹא מְשַׁךְ הֵימָנוּ פִּירוֹת. יָכוֹל
לְחַזֹּר בּוֹ. אֲבָל אָמְרוּ מִי שֶׁפָּרַע מֵאֲנָשִׁי דוֹר הַמִּבּוֹל וּמִדּוֹר
הַפְּלָגָה. הוּא עֲתִיד לְהַפְרֵעַ מִמִּי שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּדַבְּרוֹ. רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהַכֶּסֶף בִּידּוֹ. יָדוֹ עַל הָעֲלִינָה:

^ג הָאוֹנָאָה אַרְבָּעָה כֶּסֶף מַעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה כֶּסֶף לְסֻלַּע.
שְׁתּוֹת לְמִקְח. עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחֲזִיר. עַד כְּדֵי שְׂרִיאָה
לְתֶגֶר אוֹ לְקִרְבּוֹ. הוֹרָה רַבִּי טַרְפוֹן בְּלוֹד. הָאוֹנָאָה שְׁמֹנֶה
כֶּסֶף לְסֻלַּע. שְׁלִישׁ לְמִקְח וְשִׁמְחוֹ תֶּגֶר לֹד. אָמַר לָהֶם כָּל
הַיּוֹם מוֹתֵר לְחַזֹּר. אָמְרוּ לוֹ יֵינִיחַ לָנוּ רַבִּי טַרְפוֹן בְּמִקְוֵמָנוּ
וְחִזְרוּ לְדַבְּרֵי חֻכָּמִים:

^ד אֶחָד הַלּוֹקֵחַ וְאֶחָד הַמוֹכֵר יֵשׁ לָהֶן אוֹנָאָה. כָּשֶׁם
שֶׁאוֹנָאָה לְהִדְיוֹט כֹּךְ אוֹנָאָה לְתֶגֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין

אֲנָא לַתְּגָר מִי שֶׁהִטְלָה עָלָיו יָדוֹ עַל הָעֲלִיזָה רָצָה אֹמֵר
לֹא תֵן לִי מַעֲוֵתִי אוֹ תֵן לִי מֵה שְׁאוּנֵיתִנִּי:

ה' כִּמָּה תִּהְיֶה הַסֵּלַע חֲסִירָה וְלֹא יִהְיֶה בָּהּ אֲנָא רַבִּי
מֵאִיר אֹמֵר אַרְבַּעַת אִיסָרִין אִיסָר לְדִינָר רַבִּי יְהוּדָה
אֹמֵר אַרְבַּעַת פְּנִדְיוֹנוֹת פְּנִדְיוֹן לְדִינָר רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר
שְׁמֹנֶה פְּנִדְיוֹנוֹת שְׁנֵי פְּנִדְיוֹנִים לְדִינָר:

י' עַד מָתִי מוֹתֵר לְהַחְזִיר בְּכָרִים עַד כְּדֵי שְׂרָאָה
לְשַׁלְּחָנִי וּבְכַפָּרִים עַד עַרְבֵי שַׁבָּתוֹת אִם הִיא מְכִירָה
אֶפִּילוֹ לְאַחֵר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ מְקַבֵּלָה הֵימָנוּ וְאִין לֹא
עָלָיו אֶלָּא תִרְעַמֶּת וְנוֹתְנָה לְמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְאִינוּ חוֹשֵׁשׁ
שְׂאִינוּ אֶלָּא נֶפֶשׁ רָעָה:

י' הָאֲנָא אַרְבַּעַת כֶּסֶף וְהִטְעֵנָה שְׁתֵּי כֶסֶף וְהִהוּדָאָה
שְׁוֵה פְרוּטָה חֲמֵשׁ פְרוּטוֹת הֵן הִהוּדָאָה שְׁוֵה פְרוּטָה
וְהָאִשָּׁה מִתְקַדֶּשֶׁת בְּשְׁוֵה פְרוּטָה וְהִנֵּהנָה בְּשְׁוֵה פְרוּטָה
מִן הַהֶקְדָּשׁ מְעַל וְהִמּוּצָא שְׁוֵה פְרוּטָה חֵיב לְהַכְרִיז
וְהַגְזִיל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֵה פְרוּטָה וְנִשְׁבַּע לֹא יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
אֶפִּילוֹ לְמָדִי:

ח' חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁין הֵן הָאוֹכֵל תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר
וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דָּמָאִי וְהַחֲלָה וְהַבְּבוּרִים מוֹסִיף
חֲמֵשׁ הַפּוֹדָה (נִטְע רַבֵּעִי) וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי שְׁלֹשׁ מוֹסִיף חֲמֵשׁ
הַפּוֹדָה אֶת הֶקְדָּשׁוֹ מוֹסִיף חֲמֵשׁ הִנֵּהנָה בְּשְׁוֵה פְרוּטָה

מן ההקדש· מוסיף חמש· והגזל את חבירו שוה פרוטה
ונשבע לו מוסיף חמש:

ט אלו דברים שאין להם אונאה· העבדים והשטרות
והקרקעות וההקדשות· אין להם תשלומי כפל· ולא
תשלומי ארבעה וחמשה· שומר חנם אינו נשבע· ונושא
שכר אינו משלם· רבי שמעון אומר קדשים שהוא חייב
באחריותו יש להן אונאה· ושאינו חייב באחריותו אין להן
אונאה· רבי יהודה אומר אף המוכר ספר תורה בהמה
ומרגליות אין להם אונאה· אמרו לו לא אמרו אלא את
אלו:

י כשם שאונאה במקח ובממכר· כך אונאה בדברם· לא
יאמר לו בכמה חפץ זה· והוא אינו רוצה לקח· אם היה
בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים· אם
היה בן גרים· לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך· שנאמר
וגר לא תונה ולא תלחצנו:

יא אין מערבין פירות בפירות· אפילו חדשים בחדשים·
ואין צריך לומר חדשים בישנים· באמת ביין התירו לערב
קשה ברך· מפני שהוא משביחו· אין מערבין שמרי יין
ביין· אבל נותן לו את שמריו· מי שנתערב (לו) מים ביין
לא ימכרנו בחנות· אלא אם כן הודיעו· ולא לתגר· אף על
פי שהודיעו· שאינו אלא לרמות בו· מקום שנהגו להטיל
מים ביין· יטילו:

י" התגר נוטל מחמש גרנות ונותן לתוך מגורה אחת. מחמש גתות ונותן לתוך פיתס אחד. ובלבד שלא יהא מתכוין לערב. רבי יהודה אומר לא יחלק התנוני קליות ואגוזים לתינוקות מפני שהוא מרגילן לבא אצלם וחכמים מתירין. ולא לפחות את השער. וחכמים אומרים זכור לטוב. לא יבור את הגריסין דברי אבא שאול. וחכמים מתירין. ומודים שלא יבור מעל פי מגורה. שאינו אלא כגונב את העין. אין מפרקסין לא את האדם. ולא את הבהמה. ולא את הכלים:

פרק ה

איזהו נשד. ואיזהו תרבית. איזהו נשד. המלוה סלע בחמשה דינרין. סאתים חטין בשלשה. מפני שהוא נשד. ואיזהו תרבית. המרבה בפירות. כיצד. לקח הימנו חטין בדינר זהב הכור. וכן השער. עמדו חטין בשלשה דינרין. אמר לו תן לי חטין שאני רוצה למכרן ולקח בהן יין. אמר לו הרי חטיף עשויות עלי שלשה דינרים. והרי לך אצלי בהן יין. ויין אין לו:

ב המלוה את חבירו. לא ידור בחצרו חנם. ולא ישכור ממנו בפתות. מפני שהוא רבית. מרבין על השכר. ואין מרבין על המכר. כיצד. השכיר לו את חצרו. ואמר לו אם מעכשיו אתה נותן לי. הרי היא לך בעשרה סלעים לשנה. ואם של חדש בחדש בסלע לחדש. מותר. מכר

לו שָׁדְהוּ. וְאָמַר לוֹ אִם מַעֲכָשְׁיוֹ אֶתָּה נוֹתֵן לִי הָרִי הִיא
שֶׁלְּךָ בְּאַלְף זָזוּ. אִם לִגְרָן בְּשָׁנִים עֶשֶׂר מָנָה. אָסוּר:

ג מִכָּר לוֹ אֶת הַשָּׂדֶה. וְנָתַן לוֹ מִקְצֵת דָּמִים. וְאָמַר לוֹ
אִימָתִי שֶׁתִּרְצָה הָבֵא מַעוֹת וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ. אָסוּר. הִלּוּהוּ
עַל שָׁדְהוּ וְאָמַר לוֹ. אִם אֵי אֶתָּה נוֹתֵן לִי מִכָּאן וְעַד שְׁלֹשׁ
שָׁנִים. הָרִי הִיא שְׁלִי. הָרִי הִיא שְׁלוֹ. וְכַךְ הִיָּה בֵּיתוֹס בֶּן
זוֹנִין עוֹשֶׂה עַל פִּי חֲכָמִים:

ד אֵין מוֹשִׁיבִין חֲנוּנִי לְמַחְצִית שָׂכָר. וְלֹא יִתֵּן מַעוֹת לִקְח
בִּהֵן פִּירוֹת לְמַחְצִית שָׂכָר. אֲלֵא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָרוֹ
כְּפוּעֵל. אֵין מוֹשִׁיבִין תִּרְנַגּוּלִין לְמַחְצָה. וְאֵין שָׁמִין עֲגָלִין
וְסִיחִין לְמַחְצָה. אֲלֵא אִם בֶּן נוֹתֵן לוֹ שָׂכָר עֲמָלוֹ וּמְזוֹנוֹ.
(אֲבָל) מִקְבָּלִין עֲגָלִין וְסִיחִין לְמַחְצָה. וּמִגְדָּלִין אוֹתָן עַד
שִׁיהוּ מְשֻׁלָּשִׁין. וְחִמּוֹר עַד שֶׁתִּהְיֶה טוֹעָנָה:

ה שָׁמִין פָּרָה וְחִמּוֹר וְכָל דָּבָר שֶׁדִּרְכוֹ לַעֲשׂוֹת וְלֶאֱכֹל
לְמַחְצָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְחַלּוֹק אֶת הַיְלָדוֹת מִיַּד חוֹלְקִין.
מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לְגַדֵּל יְגִדִּילוּ. רַבֵּן שֶׁמַּעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמַר
שָׁמִין עֲגָל עִם אִמּוֹ וְסִיחַ עִם אִמּוֹ. וּמִפְרִין עַל שָׁדְהוּ. וְאֵינוֹ
חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רַבִּית:

ו אֵין מִקְבָּלִין צֹאן בְּרוֹזל מִיִּשְׂרָאֵל מִפְּנֵי שֶׁהוּא רַבִּית. אֲבָל
מִקְבָּלִין צֹאן בְּרוֹזל מִן הַנְּכָרִים. וְלוֹזִין מֵהֶן וּמְלוֹזִין אוֹתָן
בְּרַבִּית. וְכֵן בִּגְר תּוֹשֵׁב. מְלוּה יִשְׂרָאֵל מַעוֹתָיו שֶׁל נְכָרִי.
מִדַּעַת הַנְּכָרִי. אֲבָל לֹא מִדַּעַת יִשְׂרָאֵל:

י אין פוסקין על הפירות עד שיצא השער. (יצא השער פוסקין. ואף על פי שאין לזה יש לזה.) הנה הוא תחלה לקוצרים. פוסק עמו על הגדיש. ועל העביט של ענבים. ועל המעטן של זיתים. ועל הבצים של יוצר. ועל הסיד מששקעו בבבשן. ופוסק עמו על הזבל כל ימות השנה. רבי יוסי אומר אין פוסקין על הזבל אלא אם בן היתה לו זבל באשפה. וחכמים מתירין. ופוסק עמו כשער הגבוה. רבי יהודה אומר אף על פי שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר תן לי כזה. או תן לי את מעותי:

ח מלוה אדם את אריסיו חטין בחטין לזרע. אבל לא לאכול. שהיה רבן גמליאל מלוה את אריסיו חטין בחטין לזרע. ביקר והוזלו. ובזול והוקרו. נוטל מהן כשער הזול. לא מפני שהלכה כן. אלא שרצה להחמיר על עצמו:

ט לא יאמר לחבירו הלויני כור חטים. ואני אתן לך לגרן. אבל אומר לו הלויני. עד שיבא בני. או עד שאמצא מפתח. והלל אוסר. וכן היה הלל אומר. לא תלוה אשה כפר לחברתה. עד שתעשנו דמים. שמא יוקירו חטים ונמצאו באות לידי רבית:

י אומר אדם לחבירו נפש עמי ואנכש עמך. עדור עמי ואעדור עמך. אבל לא יאמר לו נפש עמי ואעדור עמך. עדור עמי ואנכש עמך. כל ימי גריד אחד. כל ימי רביעה אחת. לא יאמר לו חרוש עמי בגריד ואני אחרוש עמך.

בְּרַבִּיעָה רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית מְקַדֶּמֶת וַיֵּשׁ רַבִּית
מֵאוּחָרֶת בִּיצֵד נָתַן עֵינָיו לְלוּזֹת הַיִּמָּנוּ וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ
וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל שְׁתַּלְוִינִי זֶה הִיא רַבִּית מְקַדֶּמֶת לָזֶה הַיִּמָּנוּ
וְהַחֲזִיר לוֹ אֶת מְעוֹתָיו וְהָיָה מְשַׁלַּח לוֹ וְאוֹמֵר בְּשִׁבִּיל
מְעוֹתֶיךָ שֶׁהָיוּ בְּטִלּוֹת אֶצְלִי זֶה הִיא רַבִּית מֵאוּחָרֶת רַבִּי
שִׁמְעוֹן אוֹמֵר יֵשׁ רַבִּית דְּבָרִים לֹא יֹאמַר לוֹ דַּע כִּי בֹא
אִישׁ פְּלוֹנִי מִמָּקוֹם פְּלוֹנִי:

וְאֵלּוּ עוֹבְרִין בְּלֹא תַעֲשֶׂה הַמְּלוֹה וְהַלְוֹה וְהַעֲרֹב
וְהַעֲדִים וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אִף הַסּוֹפֵר עוֹבְרִים מְשׁוּם לֹא
תִתֵּן וּמְשׁוּם בֶּל תִּקַּח מֵאֲתוֹ וּמְשׁוּם לֹא תִהְיֶה לוֹ כְּנֶשֶׁה
וּמְשׁוּם לֹא תְשִׁימוֹן עָלָיו נֶשֶׁךְ וּמְשׁוּם וּלְפָנַי עוֹר לֹא תִתֵּן
מִכְשׁוֹל וַיֵּרֶאֶת מֵאֲלֹהֶיךָ אֲנִי יי:

פרק ו

הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְהִטְעוּ זֶה אֶת זֶה אֵין לָהֶם זֶה עַל
זֶה אֵלֹא תִרְעַמֶּת שֹׁכֵר אֶת הַחֲמֹר וְאֶת הַקָּדָר
לְהַבִּיא פְּרִיפְרִין וְחִלְלִים לִכְפֹּלָה אוֹ לִמֶּת וּפּוֹעֲלִין לְהַעֲלוֹת
פְּשִׁתָּנָו מִן הַמְּשֶׁרֶה וְכָל דְּבַר שֶׁאֵבֵד וְחִזְרוּ בָּהֶן מְקוֹם
שֶׁאֵין שֵׁם אָדָם שׁוֹכֵר עָלֵיהֶן אוֹ מְטַעֵן:

^א הַשּׁוֹכֵר אֶת הָאוֹמֵנִין וְחִזְרוּ בָּהֶן יֵדוּן עַל הַתַּחְתּוֹנָה אִם
בְּעַל הַבֵּית חֲזַר בּוֹ יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה כָּל הַמְּשֶׁנָּה יָדוּ עַל
הַתַּחְתּוֹנָה וְכָל הַחוֹזֵר בּוֹ יָדוּ עַל הַתַּחְתּוֹנָה:

ג השׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אֶפְּלוּ זֶז עֶשֶׂר מִלִּין וְזֶז עֶשֶׂר מִלִּין וּמִתָּה חֵיב הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ שְׁנַעֲשִׂית אֲנִגְרִיא אוֹמֵר לוֹ הֲרִי שְׁלָךְ לִפְנֵיךְ מִתָּה אוֹ נִשְׁבְּרָה חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהוֹלִיכָה בָּהֶר וְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה אִם הִחֲלִיקָה פָּטוֹר וְאִם הוֹחֲמָה חֵיב לְהוֹלִיכָה בִּבְקָעָה וְהוֹלִיכָה בָּהֶר אִם הִחֲלִיקָה חֵיב וְאִם הוֹחֲמָה פָּטוֹר אִם מִחֲמַת הַמַּעֲלָה חֵיב:

ד הַשׁוֹכֵר אֶת הַפָּרָה לַחֲרוֹשׁ בָּהֶר וְחֲרֹשׁ בִּבְקָעָה אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן פָּטוֹר בִּבְקָעָה וְחֲרֹשׁ בָּהֶר אִם נִשְׁבַּר הַקֶּנֶקֶן חֵיב לְדוֹשׁ בְּקִטְנִית וְדֹשׁ בְּתַבּוּאָה פָּטוֹר לְדוֹשׁ בְּתַבּוּאָה וְדֹשׁ בְּקִטְנִית חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהַקִּטְנִית מְחַלֶּקֶת:

ה הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהִבְיֵא עָלֶיהָ חֲטִים וְהִבְיֵא עָלֶיהָ שְׁעוּרִים חֵיב תַּבּוּאָה וְהִבְיֵא עָלֶיהָ תֵּבֶן חֵיב מִפְּנֵי שֶׁהִנֶּפֶח קָשָׁה לְמִשְׁאֹל לְהִבְיֵא לְתֵדָה חֲטִים וְהִבְיֵא לְתֵדָה שְׁעוּרִים פָּטוֹר וְאִם הוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל חֵיב וְכַמָּה יוֹסִיף עַל מִשְׁאֹל וְיֵהָא חֵיב סוּמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר סָאָה לְגִמְלָה שְׁלֹשָׁה קַבִּין לַחֲמוֹר:

ו כָּל הָאוֹמְנִין שׁוֹמְרֵי שְׁכָר הֵן וְכֻלָּן שְׂאֲמָרוּ טוֹל אֶת שְׁלָךְ וְהִבָּא מַעוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמוֹר לָךְ שׁוֹמֵר שְׁכָר שְׁמוֹר לִי וְאֵמֵר לוֹ הִנֵּחַ לִפְנֵי שׁוֹמֵר חֲנָם:

י' הָלוּהוּ עַל הַמִּשְׁכּוֹן שׁוֹמֵר שְׂכָר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הָלוּהוּ מַעֲוֹת שׁוֹמֵר חֲנָם הָלוּהוּ פִּירוֹת שׁוֹמֵר שְׂכָר אַבָּא שְׁאוּל אוֹמֵר רְשָׁאי אָדָם לְהַשְׁכִּיר מִשְׁכּוֹנוֹ שֶׁל עֲנִי לְהִיּוֹת פּוֹסֵק עָלָיו וְהוֹלֵךְ מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּמֹשֵׁב אֲבִידָה:

י"ה הַמַּעֲבִיר חֲבִית מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וּשְׁבָרָה בֵּין שׁוֹמֵר חֲנָם בֵּין שׁוֹמֵר שְׂכָר יִשְׁבַּע רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר זֶה וְזֶה יִשְׁבַּע וְתַמִּיּה אֲנִי אִם יְכוּלִין זֶה וְזֶה לִשְׁבַּע:

פרק ז

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְאָמַר לָהֶם לְהַשְׁכִּים וּלְהַעֲרִיב מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֹא לְהַשְׁכִּים וְשְׁלֹא לְהַעֲרִיב אֵינּוּ רְשָׁאי לְכוֹפֵן מָקוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְזוֹן לְזוֹן לְסַפֵּק בְּמַתִּיקָה יִסְפֵּק הִכָּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן מַתִּיָּא שֶׁאָמַר לְבָנָיו צֵא וּשְׁכּוֹר לָנוּ פּוֹעֲלִין הַלֵּךְ וּפֶסֶק לָהֶן מְזוֹנוֹת וְכִשְׁבָּא אֶצֶל אָבִיו אָמַר לוֹ בְּנִי אֲפִילוּ אִם אֵתָּה עוֹשֶׂה לָּהֶם כְּסֻעוּדַת שְׁלָמָה בְּשַׁעֲתוֹ לֹא יֵצְאָתָּ יְדֵי חוֹבָתָךְ עִמָּהֶן שֶׁהֵן בְּנֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲלֹא עַד שְׁלֹא יִתְחִילוּ בְּמִלְאַכָּה צֵא וְאָמַר לָהֶם עַל מִנַּת שְׁאִין לָכֶם עָלִי אֲלֹא פֶת (וְקִטְגִּית) בְּלִבְדִּי רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר בֶּן הִכָּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה:

כ' אִלוּ אוֹכְלִין מִן הַתּוֹרָה הָעוֹשֶׂה בְּמַחֲבֵר לְקַרְקַע בְּשַׁעֲת גָּמַר מְלֹאכָה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקְּרָקַע עַד שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאכָתוֹ בְּדָבָר שֶׁגִּדּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ וְאִלוּ שְׁאִין אוֹכְלִין

הַעוֹשָׂה בַּמַּחֲבֵר לְקַרְקַע בְּשָׁעָה שָׁאִין גָּמַר מְלָאכָה וּבִתְלוּשׁ מִן הַקְּרַקַּע מֵאַחַר שְׁנַגְמָרָה מְלָאכְתּוֹ וּבִדְבַר שָׁאִין גָּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ:

ג הָיָה עוֹשֶׂה בִּידּוֹ אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בִּידּוֹ אֲפִילוֹ בְּכֶתֶפוֹ הָרִי זֶה אוֹכֵל רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שִׁיעֶשָׂה בִּידּוֹ וְרַגְלָיו:

ד הָיָה עוֹשֶׂה בִּתְאֲנִים לֹא יֹאכֵל בְּעֵנָבִים בְּעֵנָבִים לֹא יֹאכֵל בִּתְאֲנִים אֲבָל מוֹנֵעַ אֶת עֵצְמוֹ עַד שְׁמַגִּיעַ לְמָקוֹם הַיְּפוֹת וְאוֹכֵל וְכֵלֶן לֹא אָמְרוּ אֵלָּא בְּשַׁעַת מְלָאכָה אֲבָל מִשּׁוּם הָשֵׁב אֲבִידָה לְבָעָלִים אָמְרוּ פּוֹעֵלִין אוֹכְלִין בַּהֲלִיכְתָּן מֵאֲמֵן לְאֲמֵן וּבִחְזָרְתָּן מִן הַגֵּת וּבִבְחֻמּוֹר כְּשֶׁהִיא פּוֹרֶקֶת:

ה אוֹכֵל פּוֹעֵל קִישׁוֹת אֲפִילוֹ בְּדִינָר וְכוּתֶבֶת אֲפִילוֹ בְּדִינָר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר (בֶּן) חֲסִמָּא אוֹמֵר לֹא יֹאכֵל פּוֹעֵל יֵתֵר עַל שְׂכָרוֹ וְחֻכְמִים מִתִּירִים אֲבָל מְלַמְּדִים אֶת הָאָדָם שְׁלֹא יִהְיֶה רַעֲבָתָן וִיְהִי סוּתָם אֶת הַפֶּתַח בְּפָנָיו:

ו קוֹצֵץ אָדָם עַל יָדֵי עֵצְמוֹ עַל יְדֵי בָנוּ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַגְּדוֹלִים עַל יְדֵי אִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי שִׂישׁ בָּהֶן דַּעַת אֲבָל אֵינוֹ קוֹצֵץ עַל יְדֵי בָנוּ וּבִתּוֹ הַקְּטָנִים וְלֹא עַל יְדֵי עֲבָדוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַקְּטָנִים וְלֹא עַל יְדֵי בְהֶמְתּוֹ מִפְּנֵי שָׁאִין בָּהֶן דַּעַת:

י' השׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּנִטֵּעַ רִבְעֵי שָׁלוֹ. הָרִי אֵלּוֹ
 לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן פּוֹדָה וּמֵאֲכִילָן. נִתְּפָרְסוּ עֲגוּלָיו.
 נִתְּפָתְחוּ חֲבִיתָיו. הָרִי אֵלּוֹ לֹא יֵאָכְלוּ. אִם לֹא הוֹדִיעָן
 מַעֲשֹׂר וּמֵאֲכִילָן:

ח' שׁוֹמְרֵי פִירוֹת אוֹכְלִין מִהִלְכוֹת מְדִינָה אֲבָל לֹא מִן
 הַתּוֹרָה. אֲרַבְעָה שׁוֹמְרֵי הֵן. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׂוֹאֵל. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל. וְהַשּׂוֹאֵל
 מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר נִשְׁבָּעִים עַל
 הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמֵּתָה. וּמְשַׁלְּמִין אֶת
 הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ט' זֶאֱבַב אֶחָד אֵינוֹ אָנֹס. שְׁנֵי זֶאֱבִים אָנֹס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
 בְּשַׁעֲתַת מְשַׁלַּחַת זֶאֱבִים. אִף זֶאֱבַב אֶחָד אָנֹס. שְׁנֵי כְלָבִים
 אֵינוֹ אָנֹס. יָדוּעַ הַבְּבִלִי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר מְרוּחַ
 אַחַת אֵינוֹ אָנֹס. מִשְׁתֵּי רוּחוֹת אָנֹס. הַלִּיסְטָס הָרִי זֶה אָנֹס.
 הָאֲרִי וְהַדָּב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדָלָס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי זֶה אָנֹס. אֵימָתִי.
 בְּזֶמֶן שֶׁבָּאוּ מֵאֲלֵיהֶן. אֲבָל (אִם) הוֹלִיכֵן לְמָקוֹם גְּדוּדֵי חֵיָה
 וְלִסְטִים אֵינוֹ אָנֹס:

י' מֵתָה כְּדֶרֶכָּה הָרִי זֶה אָנֹס. סִגְפָּה וּמֵתָה אֵינוֹ אָנֹס.
 עָלְתָה לְרֹאשִׁי צוֹקִין וְנִפְלָה הָרִי זֶה אָנֹס. הֶעֱלָה לְרֹאשִׁי
 צוֹקִין וְנִפְלָה וּמֵתָה אֵינוֹ אָנֹס. מִתְּנָה שׁוֹמֵר חֲנָם לִהְיוֹת
 פְּטוֹר מִשְּׁבוּעָה. וְהַשּׂוֹאֵל לִהְיוֹת פְּטוֹר מִלְּשָׁלִם. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. לִהְיוֹת פְּטוֹרִין מִשְּׁבוּעָה וּמִלְּשָׁלִם:

י" כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שיש מעשה בתחלתו תנאו בטל וכל שאפשר לו לקימו בסופו והתנה עליו מתחלתו תנאו קיים:

פרק ח

השואל את הפרה ושאל בעליה עמו או שכר בעליה עמה שאל הבעלים או שכרן ולאחר כך שאל את הפרה ומתה פטור שנאמר אם בעליו עמו לא ישלם אבל שאל את הפרה ואחר כך שאל את הבעלים או שכרן ומתה חייב שנאמר בעליו אין עמו שלם ישלם:

ב השואל את הפרה שאלה חצי היום ושכרה חצי היום שאלה היום ושכרה למחר שאל אחת ושכר אחת ומתה המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה בשעה שהיתה שאולה מתה והלה אומר איני יודע חייב השוכר אומר שכורה מתה ביום שהיתה שכורה מתה בשעה שהיתה שכורה מתה והלה אומר איני יודע פטור זה אומר שאולה וזה אומר שכורה ישבע השוכר ששכורה מתה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ג השואל את הפרה ושלחה לו ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור אמר לו השואל שלחה לי ביד בני ביד עבדי ביד שלוחי או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו:

או שאמר לו המשאיל הריני משלחה לך ביד בני ביד
עבדי ביד שלוחי או ביד בנך ביד עבדך ביד שלוחך.
ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה חייב וכן בשעה
שמחזירה:

ד המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה.
זה אומר עד שלא מכרתי וזה אומר משלקחתי יחלוקו.
היו לו שני עבדים אחד גדול ואחד קטן וכן שתי שדות.
אחת גדולה ואחת קטנה הלוקח אומר גדול לקחתי.
והלה אומר איני יודע זכה בגדול המוכר אומר קטן
מכרתי והלה אומר איני יודע אין לו אלא קטן זה אומר
גדול וזה אומר קטן ישבע המוכר שהקטן מכר זה אומר
איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו:

ה המוכר זיתיו לעצים ועשו פחות מרביעית לסאה הרי
אלו של בעל הזיתים עשו רביעית לסאה זה אומר
זיתי גדלו וזה אומר ארצי גדלה יחלוקו שטף נהר זיתיו
ונתנם לתוך שדה חבירו זה אומר זיתי גדלו וזה אומר
ארצי גדלה יחלוקו:

ו המשפיר בית לחבירו בימות הגשמים אינו יכול
להוציא מן החג ועד הפסח בימות החמה שלשים
יום ובכרכים אחד ימות החמה ואחד ימות הגשמים.
שנים עשר חדש ובתניות אחד עירות ואחד כרכים.

שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר חֲנוּת שֶׁל
נְחִתוּמִים וְשֶׁל צִבְעִים שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ז הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ הַמְשָׁכִיר חַיֵּב בְּדִלָּתוֹ בַּנֶּגֶר
וּבַמְנָעוּלִי וּבְכָל דָּבָר שֶׁמַּעֲשֶׂה אָמֵן אֲבָל דָּבָר שֶׁאִינוֹ
מַעֲשֶׂה אָמֵן הַשּׁוֹכֵר עוֹשֶׂהוּ הַזָּבֵל שֶׁל בַּעַל הַבֵּית וְאִין
לְשׁוֹכֵר אֵלֹא הַיּוֹצֵא מִן הַתֵּנוֹר וּמִן הַפִּירִים בְּלִבָּד:

^ח הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ לְשָׁנָה נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לְשׁוֹכֵר הַשָּׁכִיר לוֹ לְחֻדָּשִׁים נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה
לַמְשָׁכִיר מַעֲשֶׂה בְּצַפּוּרֵי בְּאַחַד שְׁשָׁכָר מֶרְחָץ מִחֲבִירוֹ
בְּשָׁנִים עָשָׂר זָהָב לְשָׁנָה מִדִּינָר זָהָב לְחֹדֶשׁ וּבֹא מַעֲשֶׂה
לְפָנֵי רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְלְפָנֵי רַבִּי יוֹסִי וְאֶמְרוּ יַחֲלֹקוּ
אֶת חֹדֶשׁ הָעֶבֶר:

^ט הַמְשָׁכִיר בֵּית לַחֲבִירוֹ וְנִפְלַח חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ בֵּית הִיָּה
קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנוּ גָדוֹל גָּדוֹל לֹא יַעֲשֶׂנוּ קָטָן אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנוּ
שְׁנַיִם שְׁנַיִם לֹא יַעֲשֶׂנוּ אֶחָד לֹא יִפְחוּת מִהַחֲלוּנוֹת וְלֹא
יוֹסִיף עָלֶיהֶן אֵלֹא מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם:

פרק ט

הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. מָקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִקְצוֹר יִקְצוֹר.
לַעֲקוֹר יַעֲקוֹר. לַחֲרוֹשׁ אַחֲרָיו יַחֲרוֹשׁ. הַכֹּל
בְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בְּשֵׁם שְׁחוּלְקִין בַּתְּבוּאָה כֶּךָ חוּלְקִין
בַּתְּבֹן וּבִקְשׁ. בְּשֵׁם שְׁחוּלְקִין בִּיּוֹן. כֶּךָ חוּלְקִין בַּזְּמוּרוֹת
וּבִקְנִים. וּשְׁנֵיהֶם מְסַפְּקִין אֶת הַקְּנִים:

^ב הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהִיא בֵּית הַשְּׁלָחִים. אוּ בֵּית
הָאֵילָן. יֵבֶשׁ הַמַּעֲיָן. וְנִקְצָץ הָאֵילָן. אֵינוּ מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ.
אִם אָמַר לוֹ חֲכוֹר לִי שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה. אוּ שְׂדֵה בֵּית
הָאֵילָן זֶה. יֵבֶשׁ הַמַּעֲיָן וְנִקְצָץ הָאֵילָן. מְנַכָּה לוֹ מִן חֲבוּרוֹ:

^ג הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְהוּבִירָה. שְׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה
לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ. שְׁכָךְ כּוֹתֵב לוֹ. אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד
אֶשְׁלֵם בְּמִיטְבָּא:

^ד הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא רָצָה לְנַכֵּשׁ. וְאָמַר לוֹ מָה
אֶכְפֹּת לָךְ. הוּאִיל וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חֲכוּרָךְ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.
מִפְּנֵי שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר לוֹ. לְמַחֵר אֶתָּה יוֹצֵא מִמֶּנָּה. וּמַעֲלָה
לִפְנֵי עֹשִׁבִים:

^ה הַמִּקְבֵּל שְׂדֵה מַחְבִּירוֹ. וְלֹא עָשְׂתָה. אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי
לְהַעֲמִיד כָּרִי. חֵיב לְטַפֵּל בָּהּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מַה קֶּצֶבָה
בְּכָרִי. אֶלֹא אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נְפִילָה:

י המקביל שדה מחבירו ואכלה חגב או נשדפה אם מכת מדינה היא מנפה לו מן חבורו אם אינה מכת מדינה אינו מנפה לו מן חבורו רבי יהודה אומר אם קבלה הימנו במעות בין כך ובין כך אינו מנפה לו מחבורו:

י המקביל שדה מחבירו בעשרת כור חטים לשנה לקתה נותן לו מתוכה היו חטיה יפות לא יאמר לו הריני לוקח לך מן השוק אלא נותן לו מתוכה:

ח המקביל שדה מחבירו לזרעה שעורים לא יזרענה חטים חטים יזרענה שעורים רבן שמעון בן גמליאל אוסר תבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה תבואה רבן שמעון בן גמליאל אוסר:

ט המקביל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורת שקמה קבלה הימנו לשבע שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורת שקמה:

י המקביל שדה מחבירו לשבוע אחד בשבע מאות זוז השביעית מן המנין קבלה הימנו שבע שנים בשבע מאות זוז אין השביעית מן המנין:

יא שכיר יום גובה כל הלילה שכיר לילה גובה כל היום שכיר שעות גובה כל היום וכל הלילה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע יצא ביום גובה כל היום יצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום:

א' אֶחָד שָׁכַר אָדָם וְאֶחָד שָׁכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שָׁכַר כְּלִים יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְיֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִּלֵּן פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּךְ עַד בִּקְרֹי אֵימָתִי בְּזִמְנִי שֶׁתִּבְעֶנּוּ לֹא תִבְעֶנּוּ אֵינִי עֹזֵבֶר עָלָיו הַמַּחְהוֹ אֶצֶל חֲנוּנִי אוֹ אֶצֶל שְׁלַחְנִי אֵינִי עֹזֵבֶר עָלָיו שָׁכִיר בְּזִמְנִי נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל עֹבֵר זִמְנִי אֵינִי נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל אִם יֵשׁ יָעִידִים שֶׁתִּבְעֶנּוּ (הָרִי) זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל גֵּר תּוֹשֵׁב יֵשׁ בּוֹ מְשׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׁכָרוֹ וְאִין בּוֹ מְשׁוּם לֹא תִּלֵּן פְּעֻלַּת שָׁכִיר אֶתָּךְ עַד בִּקְרֹי:

ב' הַמְלִיחַ אֶת חֲבִירוֹ לֹא יִמְשְׁכְּנֵנּוּ אֶלָּא בְּבֵית דִּין וְלֹא יִכְנֹס לְבֵיתוֹ לְטוֹל מִשְׁכּוֹנֹו שֶׁנֶּאֱמַר בַּחוּץ תַּעֲמֹד הָיוּ לוֹ שְׁנֵי כְּלִים נוֹטֵל אֶחָד וּמַנִּיחַ אֶחָד וּמַחְזִיר אֶת הַכֶּר בְּלִילָה וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה בַּיּוֹם וְאִם מֵת אֵינִי מַחְזִיר לְיוֹרְשָׁיו רֶבֶן שֶׁמַּעֲזֵן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף לַעֲצָמוֹ אֵינִי מַחְזִיר אֶלָּא עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמִשְׁלֹשִׁים יוֹם וּלְהֵלֶן מוֹכֵרֵן בְּבֵית דִּין אֶלְמָנָה בֵּין שְׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שְׁהִיא עֹשִׁירָה אִין מִמְשְׁכְּנִין אוֹתָהּ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא תַחְבּוֹל בְּגַד אֶלְמָנָה הַחוֹבֵל אֶת הָרִיחִים עֹזֵבֶר בְּלֹא תַעֲשֶׂה וְחֵיב מְשׁוּם שְׁנֵי כְּלִים שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחְבּוֹל רִיחִים וְרֶכֶב וְלֹא רִיחִים וְרֶכֶב בְּלֶבֶד אָמְרוּ אֶלָּא כָּל דֶּבֶר שֶׁעוֹשִׂין בּוֹ אֶכֶל נֶפֶשׁ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי נֶפֶשׁ הוּא חוֹבֵל:

יום טו

פרק י

הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ שְׁנֵיהֶם חֹלְקִים
 בְּעֵצִים וּבְאַבְנִים וּבְעֶפֶר וְרוּאִים אֶל־וְהָאֲבָנִים
 הָרְאוּיֹת לְהִשְׁתַּבֵּר אִם הָיָה אֶחָד מֵהֶן מִכִּיר מִקְצֵת
 אֲבָנָיו נוֹטֵלִין וְעוֹלוֹת לוֹ מִן הַחֲשֻׁבוֹן:

^ב הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה (שֶׁל שְׁנַיִם) נִפְחָתָה הָעֲלִיָּה וְאִין בַּעַל
 הַבֵּית רוֹצֶה לְתַקֵּן הָרִי בַּעַל הָעֲלִיָּה יוֹרֵד וְדָר לְמִטָּה עַד
 שִׁיתֵּקֵן לוֹ אֶת הָעֲלִיָּה רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַתַּחֲתוֹן נוֹתֵן אֶת
 הַתַּקָּרָה וְהָעֲלִיֹּן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

^ג הַבֵּית וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנִּפְּלוּ אָמַר בַּעַל הָעֲלִיָּה
 לְבַעַל הַבֵּית לְבָנוֹת וְהוּא אֵינִי רוֹצֶה לְבָנוֹת הָרִי בַּעַל
 הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית וְדָר בְּתוֹכוֹ עַד שִׁיתֵּן לוֹ אֶת
 יְצִיאֹתָיו רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף זֶה דָּר בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבִירוֹ
 צָרִיךְ לְהַעֲלוֹת לוֹ שְׂכָר אֲלֹא בַּעַל הָעֲלִיָּה בּוֹנֶה אֶת הַבֵּית
 וְאֶת הָעֲלִיָּה וּמִקְרָה אֶת הָעֲלִיָּה וְיוֹשֵׁב בַּבֵּית עַד שִׁיתֵּן
 לוֹ אֶת יְצִיאֹתָיו:

^ד וְכֵן בֵּית הַבֵּד שֶׁהוּא בָּנוי בְּסֻלַּע וְגִינָה אַחַת עַל גִּבּוֹ
 וְנִפְחָתָה הָרִי בַּעַל הַגִּינָה יוֹרֵד וְזוֹרֵעַ לְמִטָּה עַד שִׁיעֲשֶׂה
 לְבֵית בְּדוֹ כִּיפִין הַכֶּתֶל וְהָאֵילָן שֶׁנִּפְּלוּ לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים
 וְהִזְקוּ פֶטוֹר מִלְּשִׁלִּם נִתְּנוּ לוֹ זְמַן לְקוּץ אֶת הָאֵילָן:

וְלִסְתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְנִפְּלוּ בְּתוֹךְ הַזְּמַן פֶּטוּר. לְאַחַר הַזְּמַן
חַיִּב:

ה' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סְמוּךְ לְגִינַת חֲבִירוֹ וְנִפְּלָה וְאָמַר לוֹ פָּנָה
אֶת אֲבָנֶיךָ. אָמַר לוֹ הִגִּיעוּךָ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל
עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ אֶת יְצִיאֹתֶיךָ. וְאֵין אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי.
אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל. לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּתֵבָן
וּבְקֶשׁ. וְאָמַר לוֹ תֵּן לִי שְׂכָרִי. וְאָמַר לוֹ טוֹל מֶה שֶׁעָשִׂיתָ
בְּשִׂכְרֶךָ. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. אִם מִשְׁקַבֵּל עָלָיו אָמַר לוֹ הִילָךְ
שְׂכָרֶךָ. וְאֵין אֶטּוֹל אֶת שְׁלִי. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. הַמוֹצִיא זִבְלוֹ
לְרִשּׁוֹת הָרִבִּים. הַמוֹצִיא מוֹצִיא. וְהַמְּזַבֵּל מְזַבֵּל. אֵין שׁוֹרֵין
טִיט בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. וְאֵין לִזְבֹּנִים לְבָנִים. אֲבָל גִּזְבִּלִין טִיט
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים. אֲבָל לֹא לְבָנִים. הַבּוֹנֶה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים.
הַמְּבִיא אֲבָנִים מְבִיא. וְהַבּוֹנֶה בּוֹנֶה. וְאִם הִזִּיק מִשְׁלֵם מֶה
שֶׁהִזִּיק. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִף מִתְקַן הוּא אֶת
מְלֹאכְתּוֹ לִפְנֵי שְׁלֵשִׁים יוֹם:

י שְׁתֵּי גִנּוֹת זוֹ עַל גִּב זוֹ. וְהִירָק בְּנִתִּים. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר
שֶׁל עָלִיוֹן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁל תַּחְתּוֹן. אָמַר רַבִּי מֵאִיר
אִם יִרְצֶה הָעָלִיוֹן לִקַּח אֶת עֶפְרוֹ. אֵין כָּאֵן יִרְק. אָמַר רַבִּי
יְהוּדָה אִם יִרְצֶה הַתַּחְתּוֹן לְמַלֵּאת אֶת גִּנָּתוֹ עֶפֶר. אֵין כָּאֵן
יִרְק. אָמַר רַבִּי מֵאִיר מֵאַחַר שֶׁשְּׁנֵיהֶן יְכוּלִין לְמַחֲזֹת זֶה עַל
זֶה. ר״אֵין מֵהִיכָן יִרְק זֶה חֵי. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כָּל שֶׁהָעָלִיוֹן
יְכוּל לִפְשׁוֹט אֶת יָדוֹ וּלְטוֹל הָרִי הוּא שְׁלוֹ. וְהַשְּׂאֵר שֶׁל

תַּחְתּוֹן: סליק

מסכת בבא בתרא

פרק א

הַשּׁוֹתֵפִין שֶׁרָצוּ לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה בְּחָצֵר בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל
בְּאֶמְצָע. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִבְנוֹת גְּזִיל. גְּזִית.
כְּפִיסִין. לִבְנִים בּוֹנִים. הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה. בְּגִזִּיל. זֶה נוֹתֵן
שְׁלֶשֶׁה טַפָּחִים וְזֶה נוֹתֵן שְׁלֶשֶׁה טַפָּחִים. בְּגִזִּית זֶה נוֹתֵן
טַפָּחִים וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים וּמַחְצָה. בְּכִפִּיסִין זֶה
נוֹתֵן טַפָּחִים. וְזֶה נוֹתֵן טַפָּחִים. בְּלִבְנִים זֶה נוֹתֵן טַפַּח
וּמַחְצָה. וְזֶה נוֹתֵן טַפַּח וּמַחְצָה. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל.
הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ב וְכֵן בִּגְנֵה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ לִגְדֹּר. (מַחֲבִין אוֹתוֹ) אָבֵל
בְּבִקְעָה. מְקוֹם שֶׁנִּהְגוּ שְׁלֹא לִגְדֹּר. אֵין מַחֲבִין אוֹתוֹ. אֵלֹא
אִם רָצָה כּוֹנֵס לְתוֹךְ שְׁלוֹ וּבּוֹנָה. וְעוֹשֶׂה חֲזִית מִבַּחוּץ.
לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים שְׁלוֹ. אִם עָשׂוּ
מִדַּעַת שְׁנֵיהֶם. בּוֹנִין אֶת הַכֶּתֶל בְּאֶמְצָע. וְעוֹשִׂין חֲזִית
מִכָּאן וּמִכָּאן. לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֶּתֶל. הַמְּקוֹם וְהָאֲבָנִים
שֶׁל שְׁנֵיהֶם:

ג הַמְּקִיף אֶת חֲבִירוֹ מִשְׁלֵשׁ רוּחוֹתָיו. וְגֵדֵר אֶת הָרֵאשׁוֹנָה.
וְאֶת הַשְּׁנִיָּה. וְאֶת הַשְּׁלִישִׁית. אֵין מַחֲבִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר אִם עָמַד וְגֵדֵר אֶת הָרַבִּיעִית. מִגְּלָגְלִים עָלָיו אֶת
הַכֹּל:

י כְּתַל חֶצֶר שֶׁנֶּפֶל מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ לִבְנוֹתוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת
בְּחִזְקַת שְׁנָתָן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁלֹא נָתַן מֵאַרְבַּע אַמּוֹת
וּלְמַעֲלָה אֵין מְחַיֵּבִין אוֹתוֹ סֶמֶךְ לוֹ כְּתַל אַחֵר אָף עַל
פִּי שְׁלֹא נָתַן עָלָיו אֶת הַתְּקָרָה מִגִּלְגָּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל
בְּחִזְקַת שְׁלֹא נָתַן עַד שִׁיבִיא רְאִיָּה שְׁנָתָן:

ה כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת בֵּית שֶׁעַר וְדֹלֶת לְחֶצֶר רֶבֶן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הַחֲצִירוֹת רְאוּיוֹת לְבֵית שֶׁעַר
כּוֹפִין אוֹתוֹ לִבְנוֹת לְעִיר חוֹמָה דֹּלֶתִים וּבְרִיחַ רֶבֶן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא כָּל הָעִירוֹת רְאוּיוֹת לְחוֹמָה כַּמָּה
יְהֵא בְּעִיר וַיְהֵא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ קָנָה בָּהּ
בֵּית דִּירָה הִרִי הוּא כְּאַנְשֵׁי הָעִיר מִיָּד:

י אֵין חוֹלְקִין אֶת הַחֶצֶר עַד שִׁיְהֵא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת
לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה עַד שִׁיְהֵא בָּהּ
תִּשְׁעָה קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעָה קַבִּין לָזֶה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד
שִׁיְהֵא בָּהּ תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וְתִשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין
לָזֶה וְלֹא אֶת הַגֶּנֶז עַד שִׁיְהֵא בָּהּ חֲצִי קַב לָזֶה וְחֲצִי
קַב לָזֶה רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר בֵּית רוּבַע וְלֹא אֶת הַטָּרְקֵלִין
וְלֹא אֶת הַמֶּרְזֵן וְלֹא אֶת הַשׁוּבָד וְלֹא אֶת הַטָּלִית וְלֹא
אֶת הַמֶּרְחָץ וְלֹא אֶת בֵּית הַבֵּד (וְלֹא אֶת בֵּית הַשְּׁלֹחִין)
עַד שִׁיְהֵא בָּהֶן כְּדִי לָזֶה וּכְדִי לָזֶה זֶה הַכֹּלֵל כָּל שִׁיְחַלֵּק
וּשְׁמוֹ עָלָיו חוֹלְקִין וְאִם לֹא אֵין חוֹלְקִין אִימָתִי בְּזִמָּן
שֶׁאֵין שְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲבָל בְּזִמָּן שֶׁשְׁנֵיהֶם רוּצִים אֲפִילוּ

בַּפְּחוֹת מִכָּאן יִחְלֻקוּ. וְכַתְּבִי הַקֶּדֶשׁ אַף עַל פִּי שְׁשֻׁנֵיהֶם
רוֹצִים לֹא יִחְלֻקוּ:

פרק ב

לֹא יִחְפֹּר אָדָם בּוֹר סְמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא שִׁיחַ.
וְלֹא מַעְרָה. וְלֹא אֲמַת הַמַּיִם. וְלֹא גִבְרֶכֶת כּוֹבְסִין.
אֲלֵא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכְתָּל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים וְסָד
בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזָּבֵל. וְאֶת הַמָּלַח. וְאֶת
הַסִּיד וְאֶת הַסֻּלָּעִים. מִכְתָּלוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים.
וְסָד בְּסִיד. מִרְחִיקִין אֶת הַזֵּרְעִים. וְאֶת הַמַּחְרִישָׁה. וְאֶת מִי
רְגֵלִים. מִן הַכְתָּל שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּמִרְחִיקִין אֶת הָרִיחִים
שְׁלֹשָׁה מִן הַשֹּׁכֵב. שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הָרֶכֶב. וְאֶת הַתְּנוּרָה
שְׁלֹשָׁה מִן הַכִּלְיָא שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הַשֹּׁפָה:

^ב לֹא יַעֲמִיד אָדָם תְּנוּרָה בְּתוֹךְ הַבַּיִת אֲלֵא אִם כֵּן יֵשׁ
עַל גִּבּוֹ גֹּבֶה אַרְבַּע אַמּוֹת. הִיא מַעֲמִידוֹ בְּעָלֶיהָ. צָרִיךְ
שְׂיָהָא תַּחְתָּיו מַעֲזִיבָה שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים. וּבִכְרִיה טַפַּח. וְאִם
הַזִּיק מְשַׁלֵּם מֶה שֶׁהַזִּיק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר. לֹא אָמְרוּ כָּל
הַשִּׁיעוּרִין הָאֵלֶּה. אֲלֵא שְׁאֵם הַזִּיק פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם:

^ג לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת שֶׁל נַחְתוּמִין וְשֶׁל צִבְעִין תַּחַת
אוֹצְרוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. וְלֹא רֶפֶת בְּקָר. בְּאַמַּת בֵּינָן הַתִּירוֹ. אֲבָל
לֹא רֶפֶת בְּקָר. חֲנוּת שֶׁבַחְצָר. יָכוֹל לְמַחוֹת בִּידוֹ. וְלוֹמַר
לֹא אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. מִקּוֹל הַגִּבְנָסִים וּמִקּוֹל הַיוֹצְאִים. עוֹשֶׂה
כָּלִים. יוֹצֵא וּמוֹכֵר בְּתוֹךְ הַשּׁוּק. אֲבָל אֵינּוּ יָכוֹל לְמַחוֹת

בִּידוֹ וְלוֹמַר לוֹ אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן. לֹא מִקּוֹל הַפֶּטִישׁ וְלֹא מִקּוֹל הָרַחֲמִים. וְלֹא מִקּוֹל הַתִּינוּקוֹת:

ד' מִי שֶׁהָיָה כָּתְלוֹ סִמוּךְ לְכַתֵּל חֲבִירוֹ. לֹא יִסְמוֹךְ לוֹ כְּתֵל אַחֵר. אֲלֵא אִם בֵּין הָרַחֲקִים מִמֶּנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְהַחֲלוּנוֹת מִלְמַעַלָּן וּמִלְמַטָּן. וּמִכְּנָגְדָן אַרְבַּע אַמּוֹת:

ה' מִרַּחֲקִין אֶת הַסֵּלֶם מִן הַשּׁוֹבֵךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִקְפֹּץ הַנִּמְיָה. וְאֵת הַכְּתֵל מִן הַמְּזַחֲלִה אַרְבַּע אַמּוֹת. כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה זֹקֵף אֶת הַסֵּלֶם. מִרַּחֲקִין אֶת הַשּׁוֹבֵךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְלֹא יַעֲשֶׂה אָדָם שׁוֹבֵךְ בְּתוֹךְ שְׁלוֹ. אֲלֵא אִם בֵּין יוֹשְׁבֵי הַבֵּית לֹא חֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָל רוּחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּית אַרְבַּעַת כּוֹרִין מֵלֹא שָׁגֵר הַיּוֹנָה. וְאִם לְקַחוּ. אֶפִּילוּ בֵּית רֹבַע. הָרִי הוּא בְּחֻזְקָתוֹ:

ו' נִפּוֹל הַנִּמְצָא בְּתוֹךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה. הָרִי הוּא שֶׁל בַּעַל הַשּׁוֹבֵךְ. חוּץ מִחֲמִשִּׁים אַמָּה הָרִי הוּא שֶׁל מוֹצֵאוֹ. נִמְצָא בֵּין שְׁנֵי שׁוֹבְכוֹת. קְרוֹב לָזֶה שְׁלוֹ. קְרוֹב לָזֶה שְׁלוֹ. מִחֻזָּה עַל מִחֻזָּה שְׁנֵיהֶם יִחְלֻקוּ:

ז' מִרַּחֲקִין אֶת הָאֵילָן מִן הָעִיר. חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אַמָּה. וּבְחֻזָּב וּבְשִׁקְמָה חֲמִשִּׁים אַמָּה. אָבָא שָׁאוּל אוֹמֵר כָּל אֵילָן סָרֵק חֲמִשִּׁים אַמָּה. אִם הָעִיר קִדְמָה. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים. וְאִם הָאֵילָן קִדָּם קוֹצֵץ וְנוֹתֵן דָּמִים. סִפֵּק זֶה קִדָּם. וְסִפֵּק זֶה קִדָּם. קוֹצֵץ וְאֵינוֹ נוֹתֵן דָּמִים:

ח מרחיקין גרן קבוע מן העיר חמשים אמה. לא יעשה
אדם גרן קבוע בתוך שלו. אלא אם כן יש לו חמשים
אמה לכל רוח. ומרחיק מנטיעותיו של חבירו ומנירו
בכדי שלא יזיק:

ט מרחיקין את הנבלות. ואת הקברות. ואת הברסקי מן
העיר חמשים אמה. אין עושין ברסקי אלא למזרח העיר.
רבי עקיבא אומר לכל רוח הוא עושה. חוץ ממערבה
(ומרחיק חמשים אמה):

י מרחיקין את המשרה מן הירק ואת הכרישין מן
הבצלים. ואת התרדל מן הדבורים. רבי יוסי מתיר
בחרדל:

יא מרחיקין את האילן מן הבור עשרים וחמשה אמה.
ובחרוב ובשקמה חמשים אמה. בין מלמעלה בין מן
הצד. אם הבור קדמה קוצץ ונותן דמים. ואם האילן קדם
לא יקוצץ. ספק זה קדם וספק זה לא יקוצץ. רבי יוסי
אומר אף על פי שהבור קדם לאילן לא יקוצץ. שזה חופר
בתוך שלו. וזה נוטע בתוך שלו:

יב לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו. אלא אם
כן הרחיק ממנו ארבע אמות. אחד גפנים ואחד כל
אילן. היה גדר בנתיים. זה סומך לגדר מכאן. וזה סומך
לגדר מכאן. היו שרשיו יוצאים לתוך של חבירו. מעמיק

שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲכֹב אֶת הַמַּחְרִישָׁה. הִיא
חוֹפֵר בּוֹר שֵׁיחַ וּמַעֲרָה. קוֹצֵץ וַיּוֹרֵד וְהָעֵצִים שָׁלוּ:

י' אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְשֹׂדֵה חֲבִירוֹ. קוֹצֵץ מִלֹּא הַמַּרְדֵּעַ עַל
גְּבִי הַמַּחְרִישָׁה. וּבַחֲרוֹב וּבַשְּׁקֵמָה כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת. בֵּית
הַשְּׁלַחִין כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת. אֲבָא שְׁאוּל אוֹמֵר כָּל
אֵילָן סָרֵק כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת:

י" אֵילָן שֶׁהוּא נוֹטֶה לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים. קוֹצֵץ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה גָמֵל
עוֹבֵר וְרוֹכְבוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר גָּמֵל טָעוֹן פֶּשֶׁתָּן. אוֹ חֲבִילִי
זְמוֹרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל הָאֵילָן כִּנְגֵד הַמְשַׁקֶּלֶת מִפְּנֵי
הַטְּמָאָה:

פרק ג

חֲזָקָת הַבָּתִּים וְהַבּוֹרוֹת. וְהַשִּׁיחִין וְהַמַּעֲרוֹת וְהַשּׁוֹבְכוֹת.
וְהַמַּרְחֲצָאוֹת וּבֵית הַבָּדִים. וּבֵית הַשְּׁלַחִין וְהָעֲבָדִים.
וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פִּירוֹת תְּדִיר. חֲזָקָתָן שְׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם
לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל. חֲזָקָתָה שְׁלֹשׁ שָׁנִים וְאַיִנָּה צְרִיכָה
מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בְּרֵאשׁוֹנָה
וּשְׁלֹשָׁה בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי
שְׂמוֹנָה עָשָׂר חֳדָשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר חֳדָשׁ בְּרֵאשׁוֹנָה.
וְחֳדָשׁ בְּאַחֲרוֹנָה. וּשְׁנַיִם עָשָׂר חֳדָשׁ בְּאֶמְצַע. הָרִי אַרְבַּעַה
עָשָׂר חֳדָשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּשֹׂדֵה לְבָן. אֲבָל בְּשֹׂדֵה אֵילָן כָּנֵס אֶת תְּבוּאָתוֹ. מִסֵּק
אֶת זֵיתָיו. כָּנֵס אֶת קִיצוֹ. הָרִי אֵלּוּ שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ב שלש ארצות לחזקה: יהודה ועבר הירדן והגליל. ה'יה ביהודה. והחזיק בגליל. בגליל והחזיק ביהודה. אינה חזקה עד שיהא עמו במדינה. אמר רבי יהודה לא אמרו שלש שנים. אלא כדי שיהא באספמ'א. ויחזיק שנה. וילכו ויודיעוהו שנה. ויבא לשנה אחרת:

^ג כל חזקה שאין עמה טענה. אינה חזקה. כיצד. אמר לו מה אתה עושה בתוך שלי. והוא אמר לו שלא אמר לי אדם דבר מעולם. אינה חזקה. שמכרת לי. שנתת לי במתנה. אביך מכרה לי. אביך נתנה לי במתנה. הרי זו חזקה. והבא משום ירושה. אינו צריך טענה. האומ'ן והשותפין והאריסין והאפוטרופין. אין להם חזקה. אין לאיש חזקה בנכסי אשתו. ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה. ולא לאב בנכסי הבן. ולא לבן בנכסי האב. במה דברים אמורים במחזיק. אבל בנותן מתנה. והאחין שחלקו. והמחזיק בנכסי הגר. נעל וגדר ופרץ כל שהוא. הרי זו חזקה:

^ד היו שנים מעידין אותו. שאכלה שלש שנים. ונמצאו זומ'ין משל'מין לו את הכל. שנים בראשונה. ושנים בשניה. ושנים בשלישית. משלשין ביניהם. שלשה אחים ואחד מצטרף עמ'הם. הרי אלו שלש עדויות. והן עדות אחת (להזמה):

ה' אלו דברים שיש להן חזקה. ואלו דברים שאין להן חזקה. היה מעמיד בהמה בחצר. תנור וכירים וריחים. ומגדל תרנגולין ונותן זבלו בחצר. אינה חזקה. אבל עשה מחיצה לבהמתו גבוהה עשרה טפחים. וכן לתנור. וכן לכירים. וכן לריחים. הכניס תרנגולין לתוך הבית. ועשה מקום לזבלו. עמוק שלשה או גבוה שלשה. הרי זו חזקה:

י' המרזב אין לו חזקה. ויש למקומו חזקה. המזחילה יש לה חזקה. סלם המצרי אין לו חזקה. ולצורי יש לו חזקה. חלון המצרית אין לה חזקה. ולצורית יש לה חזקה. אי זו היא חלון המצרית. כל שאין ראשו של אדם יכול לכנס לתוכה. רבי יהודה אומר אם יש לה מלבן. אף על פי שאין ראשו של אדם יכול לתוכה. הרי זו חזקה. היז עד טפח יש לו חזקה. ויכול למחות. פחות מטפח אין לו חזקה. ואין יכול למחות:

י' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת. לא יפתחנה לחצר השותפין. בנה עליה על גבי ביתו. לא יפתחנה לחצר השותפין. אלא אם רצה בונה את החדר לפנים מביתו ובונה עליה על גבי ביתו. ופותחה לתוך ביתו. לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן לא יעשנו גדול. אחד לא יעשנו שנים. אבל פותח הוא לרשות הרבים פתח כנגד פתח. וחלון כנגד חלון. היה קטן עושה אותו גדול. אחד עושה אותו שנים:

ח אין עושין חלל תחת רשות הרבים. בורות שיחין ומערות. רבי אליעזר מתיר כדי שתהא עגלה מהלכת. וטעונה אבנים. אין מוציאין זיזין וגזזטראות לרשות הרבים. אלא אם רצה כונס לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיזין וגזזטראות הרי זו בחזקתה:

פרק ד

המוכר את הבית. לא מכר את היציע. ואף על פי שהיא פתוחה לתוכו. ולא את החדר שלפנים ממנו. ולא את הגג. בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים. רבי יהודה אומר אם יש לו צורת פתח. אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים. אינו מכור:

ב לא את הבור ולא את הדות. אף על פי שכתב לו עמקא ורומא. וצריך לקח לו דרך דברי רבי עקיבא. וחכמים אומרים אינו צריך לקח לו דרך. ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו חוץ מאלו שאינו צריך לקח לו דרך. מכרן לאחר. רבי עקיבא אומר אינו צריך לקח לו דרך וחכמים אומרים צריך לקח לו דרך:

ג המוכר את הבית. מכר את הדלת. אבל לא את המפתח. מכר את המכתשת הקבועה. אבל לא את המטלטלת. מכר את האצטרובל אבל לא את הקלת. ולא את התנור ולא את הפירים. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין:

י המזכר את החצר. מכר בתים בורות שיחין ומערות. אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה. רבי אליעזר אומר המזכר את החצר. לא מכר אלא אוירה של חצר:

ה המזכר את בית הבד. מכר את הים ואת הממל. ואת הבתולות. אבל לא מכר את העכירין. ואל הגלגל. ואת הקורה. ובזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. רבי אליעזר אומר המזכר את בית הבד מכר את הקורה:

י המזכר את המרחץ. לא מכר את הנסרים. ואת הספספלים. ואת הוילאות. בזמן שאמר לו הוא וכל מה שבתוכו. הרי כלן מכורין. בין כך ובין כך לא מכר את המגורות של מים ולא את אוצרות של עצים:

י המזכר את העיר מכר בתים. בורות שיחין ומערות. מרחצאות ושוככות. ובית הבדן ובית השלחין. אבל לא את המטלטלין. ובזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה. אפילו היו בה בהמה ועבדים. הרי כלן מכורין. רבן שמעון בן גמליאל אומר המזכר את העיר מכר את הסנטר:

ה המזכר את השדה. מכר את האבנים שהם לצרכו. ואת הקנים שבבכרם שהם לצרכו. ואת התבואה שהיא

מִחֲבֶרֶת לְקַרְקַע. וְאֵת מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה
מִבֵּית רוֹבַע. וְאֵת הַשּׁוּמְרָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְאֵת
הַחֲרוּב שְׁאִינוֹ מִרְכָּב. וְאֵת בְּתוּלַת הַשְּׁקָמָה:

ט אָבֵל לֹא מָכַר. לֹא אֵת הָאֲבָנִים שְׁאִינָם לְצָרְכוֹ. וְלֹא
אֵת הַקְּנִים שֶׁבְּכָרֶם שְׁאִינָן לְצָרְכוֹ. וְלֹא אֵת הַתְּבוּאָה
שֶׁהִיא תְּלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע. בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מָה
שֶׁבְּתוֹכָהּ. הָרִי כָּלֹן מְכוּרִין. בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ לֹא מָכַר לֹא אֵת
מְחִיצַת הַקְּנִים שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע. וְלֹא אֵת הַשּׁוּמְרָה שֶׁהִיא
עֲשׂוּיָה בְּטִיט. וְלֹא אֵת הַחֲרוּב הַמִּרְכָּב. וְלֹא אֵת סֵדֵן
הַשְּׁקָמָה. וְלֹא אֵת הַבּוֹר וְלֹא אֵת הַגֶּת. וְלֹא אֵת הַשּׁוּבָךְ.
בֵּין חֲרָבִין בֵּין שְׁלָמִים וְצָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ דְּבָרֵי רַבִּי
עֲקִיבָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ צָרִיד. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא
בְּזִמָּן שֶׁאָמַר לוֹ חוּץ מֵאֵלּוּ שְׁאִינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
מִכֶּרֶן לְאַחֵר רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים צָרִיד לִקַּח לוֹ דֶּרֶךְ. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים
בְּמוֹכֵר. אָבֵל בְּנוֹתָן מִתְּנָה נוֹתֵן אֵת כָּלֶם. הָאֲחִין שֶׁחִלְקוּ.
זָכוּ בַשָּׂדֶה זָכוּ בְּכָלֶם. הַמְּחִזִּיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר. הַחֲזִיק בַשָּׂדֶה
הַחֲזִיק בְּכָלֶם. הַמְּקַדִּישׁ אֵת הַשָּׂדֶה הַקָּדִישׁ אֵת כָּלֶם. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר הַמְּקַדִּישׁ שָׂדֶה לֹא הַקָּדִישׁ אֲלֵא אֵת הַחֲרוּב
הַמִּרְכָּב וְאֵת סֵדֵן הַשְּׁקָמָה:

פרק ה

המוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה. מְכַר אֶת הַתֶּרֶן. וְאֶת הַנֵּס. וְאֶת
הָעוֹגִין. וְאֶת כָּל הַמְּנַהֲיִין אוֹתָהּ. אֲבָל לֹא
מְכַר לֹא אֶת הָעֶבְדִּים. וְלֹא אֶת הַמְּרֻצּוֹפִין. וְלֹא אֶת
הָאֲנִיתִיקִי. וּבִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ הִיא וְכָל מֶה שֶׁבְּתוֹכָהּ. הָרִי
כָּלֵן מְכוּרִין. מְכַר אֶת הַקְּרוֹן. לֹא מְכַר אֶת הַפְּרָדוֹת. מְכַר
אֶת הַפְּרָדוֹת. לֹא מְכַר אֶת הַקְּרוֹן. מְכַר אֶת הָעֶמֶד. לֹא
מְכַר אֶת הַבֶּקֶר. מְכַר אֶת הַבֶּקֶר. לֹא מְכַר אֶת הָעֶמֶד.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הַדָּמִים מוֹדִיעִין. בִּיצֵד. אָמַר לוֹ מְכוּר
לִי עֶמֶד בְּמֵאֲתַיִם זוֹז. הַדֶּבֶר יְדוּעַ שֶׁאֵין הָעֶמֶד בְּמֵאֲתַיִם
זוֹז. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין הַדָּמִים רְאִיָּה:

^ב הַמוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר. לֹא מְכַר בָּלִיו. נָחוּם הַמְּדִי אוֹמֵר
מְכַר בָּלִיו. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר פְּעָמִים מְכוּרִין וּפְעָמִים אֵינָן
מְכוּרִין. בִּיצֵד. הִיָּה חֲמוֹר לִפְנֵי. וְכָלִיו עָלָיו. וְאָמַר לוֹ מְכוּר
לִי חֲמוֹרָךְ זֶה. הָרִי כָלִיו מְכוּרִין. חֲמוֹרָךְ הוּא אֵין בָּלִיו
מְכוּרִין:

^ג (הַמוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר. מְכַר אֶת הַסִּיחַ. מְכַר אֶת הַפָּרָה.
לֹא מְכַר אֶת בְּנֵהּ. מְכַר אִשְׁפָּה. מְכַר זִבְלָה. מְכַר בּוֹר מְכַר
מִימָיו) מְכַר כּוֹרֶת מְכַר דְּבוּרִים. מְכַר שׁוֹבֵךְ מְכַר יוֹגִים.
הַלּוֹקֵחַ פִּירוֹת שׁוֹבֵךְ מִחֲבִירוֹ. מִפְּרִיחַ בְּרִיכָה רֹאשׁוֹנָה.
פִּירוֹת כּוֹרֶת נוֹטֵל שְׁלֵשָׁה נְחִילִין וּמִסְרָס. חֲלוֹת דְּבֶשׁ
מִנִּיחַ שְׁתֵּים חֲלוֹת. יִיתִים לְקוֹץ. מִנִּיחַ שְׁתֵּי גְרוּפִיּוֹת:

י הקונה שתי אילנות בתוך שדה חבירו. הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר קנה קרקע. הגדילו לא ישפה. והעולה מן הגזע שלו. ומן השרשים של בעל הקרקע. ואם מתו אין לו קרקע. קנה שלשה קנה קרקע. הגדילו ישפה. והעולה מן הגזע ומן השרשין שלו. ואם מתו יש לו קרקע:

ה המוכר את הראש בבהמה גסה לא מכר את הרגלים. מכר את הרגלים לא מכר את הראש. מכר את הקנה. לא מכר את הכבד. מכר את הכבד לא מכר את הקנה. אבל בדקה. מכר את הראש מכר את הרגלים. מכר את הרגלים. לא מכר את הראש. מכר את הקנה. מכר את הכבד. מכר את הכבד. לא מכר את הקנה:

י ארבע מדות במוכרין. מכר לו חטים יפות ונמצאו רעות. הלוקח יכול לחזור בו. רעות ונמצאו יפות. המוכר יכול לחזור בו. רעות ונמצאו רעות. יפות ונמצאו יפות. אין אחד מהם יכול לחזור בו. שחמתית ונמצאת לבנה. לבנה ונמצאת שחמתית. טעמים של זית ונמצאו של שקמה. של שקמה ונמצאו של זית. זין ונמצאת חמץ. חמץ ונמצא זין. שניהם יכולין לחזור בהן:

י המוכר פירות לחבירו. משך ולא מדד קנה. מדד ולא משך לא קנה. אם היה פקח. שוכר את מקומן. הלוקח

פֶּשֶׁתָּן מִחֲבִירוֹ. הָרִי זֶה לֹא קָנָה. עַד שְׁיִטְלִטְלֻנוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בְּמַחְבֵּר לְקִרְקָע. וְתִלַּשׁ כָּל שֶׁהוּא קָנָה:

ח המוזכר יין ושמן לחבירו. והוקרו או שהוזלו. אם עד שלא נתמלאת המדה. למוזכר. משנתמלאת המדה ללוקח. ואם היה סרסור ביניהן. נשברה החבית נשברה לסרסור. וחייב להטיף לו שלש טפין. הרבינה ומיצה הרי הוא של מוזכר. והחנוני אינו חייב להטיף שלש טפין. רבי יהודה אומר ערב שבת עם חשכה פטור:

ט השולח את בנו אצל חנוני (ופגדיון בידו.) ומדד לו באיסר שמן. ונתן לו את האיסר. שבר את הצלוחית ואבד את האיסר. חנוני חייב. רבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלחו. ומודים חכמים לרבי יהודה. בזמן שהצלוחית ביד התינוק. ומדד החנוני לתוכה. חנוני פטור:

י הסיטון מקנח מדותיו אחת לשלשים יום. ובעל הבית אחת לשנים עשר חדש. רבן שמעון בן גמליאל אומר. חלוף הדברים. החנוני מקנח מדותיו פעמים בשבת. וממחה משקלוותיו פעם אחת בשבת ומקנח מאזנים על כל משקל ומשקל:

יא אמר רבן שמעון בן גמליאל במה דברים אמורים בלח. אבל ביבש אינו צריך. וחייב להכריע לו טפח. היה שוקל לו עין בעין. נותן לו גירומיו אחד לעשרה בלח ואחד מעשרים ביבש. מקום שנהגו למוד בדקה. לא

יְמוּד בַּגֶּסֶה · בַּגֶּסֶה לֹא יְמוּד בִּדְקָה · לְמַחֹק לֹא יִגְדֹּשׁ ·
לְגִדּוֹשׁ לֹא יִמְחוֹק:

פרק ו

הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · וְלֹא צָמְחוּ · וְאֶפִּילוּ זָרַע פִּשְׁתָּן
אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן · רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גָּמְלִיאֵל
אוֹמֵר זֶרְעוֹנִי גָּנָה שְׁאֵינָן נֹאכְלִים חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָן:

^ב הַמּוֹכֵר פִּירוֹת לַחֲבִירוֹ · הֲרִי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רוֹבַע טַנְפֶּת
לְסֵאָה · תְּאֵנִים מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְתַלְעוֹת לְמֵאָה · מִרְתֵּף
שֶׁל יֵין · מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסָסוֹת לְמֵאָה · קִנְקֵנִים בִּשְׂרוֹן ·
מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פּוֹסְטִיאוֹת לְמֵאָה:

^ג הַמּוֹכֵר יֵין לַחֲבִירוֹ וְהַחֲמִיץ · אֵינוֹ חַיֵּב בְּאַחֲרֵיוֹתָיו · וְאִם
יָדוּעַ שְׁיִינוּ מִחֲמִיץ · הֲרִי זֶה מְקַח טְעוֹת · וְאִם אָמַר לוֹ יֵין
מִבָּשֶׂם אֲנִי מוֹכֵר לָךְ · חַיֵּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד הַעֲצָרַת · וַיִּשֶּׁן ·
מִשָּׁל אֲשֶׁתְּקַד · וּמִיוֹשֶׁן · מִשָּׁל שְׁלֹשׁ שָׁנִים:

^ד הַמּוֹכֵר מְקוֹם לַחֲבִירוֹ (לְבָנוֹת לוֹ בֵּית ·) וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבִירוֹ לְבָנוֹת לוֹ בֵּית הַתְּנָנוֹת לְבָנוֹ · וּבֵית אֲלֻמְנוֹת לְבָתּוֹ ·
בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא · רַבִּי
יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר רֶפֶת בֶּקֶר הִיא זֹה · הַרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת
בֶּקֶר בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ · בֵּית קָטָן שֵׁשׁ עַל שְׁמוֹנֶה ·
גָּדוֹל שְׁמוֹנֶה עַל עֶשֶׂר · טַרְקָלִין עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר · רוֹמוֹ

כַּחֲצִי אַרְבּוֹ. וְכַחֲצִי רַחְבּוֹ. רֹאֵיהּ לְדַבֵּר הֵיכַל וְכוּתְלָיו. רַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַכֹּל כַּבֵּנָן הֵהִיכַל:

ה' מִי שֵׁישׁ לוֹ בּוֹר לַפָּנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס בְּהִמָּתּוֹ וּמִשְׁקָה מְבוֹרוֹ. אֲלֵא מִמְּלֵא
וּמִשְׁקָה מִבְּחוּץ. זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ
פּוֹתַחַת:

י' מִי שֵׁישׁ לוֹ גִּנָּה לַפָּנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבִירוֹ. נִכְנָס בְּשָׁעָה
שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִים. וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שְׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם
יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מִכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגְרִין. וְלֹא יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ
לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְהַחֲיִצּוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נִתְּנוּ לוֹ
דֶּרֶךְ מִן הַצֵּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן נִכְנָס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה.
וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה. וּמִכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגְרִין. וְלֹא
יִכְנֹס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְזֶה וְזֶה אֵינָם רְשָׁאִים
לְזַרְעָה:

י' מִי שֶׁהֵיטָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֶהוּ. נִטְלָה וְנִתְּן
לָהֶם מִן הַצֵּד מֶה שֶׁנִּתֵּן נִתְּן. וְשִׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוּ. דֶּרֶךְ הַיְחִיד
אַרְבַּע אַמּוֹת. דֶּרֶךְ הָרַבִּים שֵׁשׁ עָשָׂרָה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמָּלֶךְ
אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. דֶּרֶךְ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שִׁיעוֹר. הַמַּעֲמָד דִּינִי
צְפוּרֵי אֶמְרוּ. בֵּית אַרְבָּעָה קַבִּין:

ה' הַמוֹכֵר מָקוֹם לְחֲבִירוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. וְכֵן הַמְּקַבֵּל
מִחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר. עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מַעֲרָה אַרְבַּע

אֲמוֹת עַל שֵׁשׁ וּפּוֹתַח לְתוֹכָהּ שְׁמוֹנָה כּוֹכִין וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן
 וְשִׁלְשָׁה מִכָּאן וּשְׁנַיִם כְּנָגֶדָן וְהַכּוֹכִין אֶרְבֵּן אֶרְבַּע אֲמוֹת
 וְרוֹמֵן שְׁבַעַה וְרַחֲבָן שֵׁשָׁה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר עוֹשֶׂה תוֹכָה
 שֶׁל מַעֲרָה שֵׁשׁ אֲמוֹת עַל שְׁמוֹנָה וּפּוֹתַח לְתוֹכָה שִׁלְשָׁה
 עָשָׂר כּוֹךְ אֶרְבַּעַה מִכָּאן וְאַרְבַּעַה מִכָּאן וְשִׁלְשָׁה מִכְּנָגֶדָן
 וְאַחַד מִיָּמִין הַפֶּתַח וְאַחַד מִן הַשְּׂמָאל וְעוֹשֶׂה חֲצֵר עַל
 פִּי הַמַּעֲרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ כְּמֵלֵא הַמָּטָה (וְקוֹבְרִיהָ) וּפּוֹתַח
 לְתוֹכָה שְׁתֵּי מַעֲרוֹת אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן רַבִּי שְׁמַעוֹן
 אוֹמֵר אֶרְבַּע לְאַרְבַּע רּוֹחוֹתֶיהָ רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל
 אוֹמֵר הַכֹּל לְפִי הַסֵּלַע:

פרק ז

הָאוֹמֵר לְחִבְרֵי בֵּית כּוֹר עֶפְרָאֵנִי מוֹכֵר לָךְ הָיוּ
 שֵׁם נִקְעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סִלְעִים
 גְּבוּהִים עֲשָׂרָה טַפָּחִים אֵינָן נִמְדָּדִין עֲמָה פָּחוֹת מִכָּאן
 נִמְדָּדִין עֲמָה וְאִם אָמַר לוֹ כְּבֵית כּוֹר עֶפְרָאֵנִי הָיוּ שֵׁם
 נִקְעִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים אוֹ סִלְעִים גְּבוּהִים
 יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טַפָּחִים הָרִי אֵלָיו נִמְדָּדִין עֲמָה:

^א בֵּית כּוֹר עֶפְרָאֵנִי מוֹכֵר לָךְ מִדָּה בְּחֶבֶל פָּתַח כָּל שֶׁהוּא
 יִנְכָּה הוֹתִיר כָּל שֶׁהוּא יַחֲזִיר אִם אָמַר הֵן חֶסֶר הֵן יוֹתֵר
 אֲפִילוֹ פָּתַח רִבַּע לְסֵאָה אוֹ הוֹתִיר רִבַּע לְסֵאָה הִגִּיעוּ
 יוֹתֵר מִכָּאן יַעֲשֶׂה חֶשְׁבוֹן מָה הוּא מַחֲזִיר לוֹ מְעוֹת וְאִם
 רָצָה מַחֲזִיר לוֹ קֶרְקַע וְלָמָּה אָמְרוּ מַחֲזִיר לוֹ מְעוֹת לִיָּפוֹת

כחו של מוכר. שאם שייר בשדה בית תשעה קבין ובגנה בית חצי קב. וכדברי רבי עקיבא בית רבע. מחזיר לו את הקרקע. ולא את הרבע בלבד הוא מחזיר לו. אלא את כל המותר:

ג מדה בחבל אני מוכר לך הן חסר והן יתר. בטל הן חסר הן יתר את מדה בחבל. הן חסר הן יתר מדה בחבל. בטל מדה בחבל את הן חסר הן יתר. דברי בן ננס. בסימניו ובמצריו. פחות משתות הגיעו. עד שתות ינפה:

ד האומר לחבירו חצי שדה אני מוכר לך משמנין ביניהן ונוטל חצי שדהו. חציה בדרום אני מוכר לך. משמנין ביניהן ונוטל חציה בדרום. והוא מקבל עליו מקום הגדר. וחרין ובן חרין. וכמה הוא חרין ששה טפחים ובן חרין שלשה:

פרק ח

יש נוחלין ומנחילין. ויש נוחלין ולא מנחילין. מנחילין ולא נוחלין. לא נוחלין ולא מנחילין. ואלו נוחלין ומנחילין. האב את הבנים. והבנים את האב. והאחין מן האב נוחלין ומנחילין. האיש את אמו. והאיש את אשתו. ובני אחיות נוחלין ולא מנחילין. האשה את בניה. והאשה את בעלה ואחי האם. מנחילין ולא נוחלין. והאחין מן האם לא נוחלין ולא מנחילין:

ב סֵדֶר נִחְלוֹת כִּךְ הוּא אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבֵרְתָּם
אֶת נִחְלָתוֹ לְבֵתוֹ בֶּן קוֹדֶם לְבֵת וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שָׁל בֶּן
קוֹדֶמִין לְבֵת בֵּת קוֹדֶמֶת לְאַחִין וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ שָׁל בֵּת
קוֹדֶמִין לְאַחִין אַחִין קוֹדֶמִין לְאַחֵי הָאָב וְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ
שָׁל אַחִין קוֹדֶמִין לְאַחֵי הָאָב זֶה הַכָּל כָּל הַקּוֹדֶם בְּנִחְלָה
יוֹצְאֵי יִרְכּוּ קוֹדֶמִין וְהָאָב קוֹדֶם לְכָל יוֹצְאֵי יִרְכּוּ:

ג בָּנוֹת צִלְפָּחֶד גָּטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנִחְלָה חֶלֶק אַבִּיהֶן
שְׁהִיָּה מִיוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְחֲלָקוֹ עִם אָחִיו בְּנִכְסֵי חֶפֶר וְשְׁהִיָּה
בְּכוֹר נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים:

ד אֶחָד הֵבֶן וְאֶחָד הַבֵּת בְּנִחְלָה אֵלָא שְׁהֵבֶן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם
בְּנִכְסֵי הָאָב וְאֵינֹו נוֹטֵל שְׁנַיִם בְּנִכְסֵי הָאֵם וְהַבָּנוֹת גְּזוּנוֹת
מִנְכָּסֵי הָאָב וְאֵינֶן גְּזוּנוֹת מִנְכָּסֵי הָאֵם:

ה הָאוֹמֵר אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר לֹא יִטּוֹל פִּי שְׁנַיִם אִישׁ
פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירֹשׁ עִם אָחִיו לֹא אָמַר כָּלוּם שְׁהִתְנָה עַל
מָה שְׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה הַמַּחֲלֵק נִכְסִיו לְבָנָיו עַל פִּיו רַבָּה
לְאֶחָד וּמִיעֵט לְאֶחָד וְהַשּׁוֹה לָהֶן אֶת הַבְּכוֹר דִּבְרֵיו קִיָּמִין
וְאִם אָמַר מִשּׁוּם יְרוּשָׁה לֹא אָמַר כָּלוּם כָּתַב בֵּין בְּתוּחָה
בֵּין בְּאֻמְצָע בֵּין בְּסוֹף מִשּׁוּם מִתְּנָה דִּבְרֵיו קִיָּמִין הָאוֹמֵר
אִישׁ פְּלוֹנִי יִירְשֵׁנִי בְּמָקוֹם שֵׁישׁ בֵּת בֵּתִי תִירְשֵׁנִי בְּמָקוֹם
שֵׁישׁ בֵּן לֹא אָמַר כָּלוּם שְׁהִתְנָה עַל מָה שְׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה
רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמֵר אִם אָמַר עַל מִי שֶׁהוּא רָאוּי
לִירוּשָׁה דִּבְרֵיו קִיָּמִין וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לִירוּשָׁה אֵין

דְּבָרָיו קִיָּמִין. הַפּוֹתֵב אֶת נֶכְסָיו לְאַחֲרִים. וְהֵנִיחַ אֶת בְּנָיו.
מֵה שֶׁעָשָׂה עָשׂוּי (אָבֵל) אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימָּנוּ. רַבֵּן
שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר אִם לֹא הָיוּ בָנָיו נוֹהֲגִין כְּשׁוֹרָה
זְכוּר לְטוֹב:

י' הָאוֹמֵר זֶה בְּנִי נֶאֱמַן. זֶה אָחִי אֵינוֹ נֶאֱמַן. וְנוֹטֵל עִמּוֹ
בְּחֻלְקוֹ. מֵת יַחְזִירוּ נֶכְסִים לְמִקְוֶמָן. נִפְּלוּ לוֹ נֶכְסִים מִמֶּקוֹם
אַחֵר יִירָשׁוּ אָחָיו עִמּוֹ. מִי שִׁמַּת וְנִמְצְאָה דִּיתִיקִי קְשׁוּרָה
עַל יָרְכוֹ. הָרִי זֶה אֵינָה כָּלוּם. זָכָה בָּהּ לְאַחַד. בֵּין מִן
הַיּוֹרְשִׁין. בֵּין שְׂאִינָן מִן הַיּוֹרְשִׁין. דְּבָרָיו קִיָּמִין:

י' הַפּוֹתֵב נֶכְסָיו לְבָנָיו צָרִיד שֶׁיִּכְתּוֹב מֵהַיּוֹם וּלְאַחֵר מִיתָה.
דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר אֵינוֹ צָרִיד. הַפּוֹתֵב
נֶכְסָיו לְבָנוֹ לְאַחֵר מוֹתוֹ. הָאֵב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר מִפְּנֵי שֶׁהֵן
כְּתוּבִין לְבָן. וְהֵבן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר. מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשׁוֹת
הָאֵב. מְכַר הָאֵב מְכוּרִין עַד שְׁיָמוּת. מְכַר הֵבן אֵין לְלוֹקַח
בָּהֶן כָּלוּם. עַד שְׁיָמוּת הָאֵב. הָאֵב תּוֹלֵשׁ וּמֵאֲכִיל לְכָל
מִי שִׁירָצָה. וּמֵה שֶׁהֵנִיחַ תְּלוּשׁ הָרִי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין.
הֵנִיחַ בָּנִים גְּדוּלִים וְקִטְנִים. אֵין הַגְּדוּלִים מִתְּפַרְנְסִים עַל
הַקִּטְנִים. וְלֹא הַקִּטְנִים גְּזוּנִים עַל הַגְּדוּלִים. אֲלֹא חוֹלְקִין
בְּשׁוּהָ. נִשְׂאוּ הַגְּדוּלִים יִשְׂאוּ הַקִּטְנִים. וְאִם אָמְרוּ קִטְנִים.
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדֶרֶךְ שְׂנֵאֲתָתָם אֲתָם אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
אֲלֹא מֵה שֶׁנָּתַן לָהֶם אֲבִיהֶן נָתַן:

הַהִינִיחַ בָּנוֹת גְּדוּלוֹת וְקִטְנוֹת. אֵין הַגְּדוּלוֹת מִתְּפַרְנְסוֹת עַל
הַקִּטְנוֹת. וְלֹא הַקִּטְנוֹת נִזְוֹנוֹת עַל הַגְּדוּלוֹת. אֶלֶּא חוֹלְקוֹת
בְּשָׁוֶה. נִשְׁאוּ גְדוּלוֹת יִשְׂאוּ קִטְנוֹת. וְאִם אָמְרוּ קִטְנוֹת
הָרִי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת בְּדֶרֶךְ שְׁנִשְׂאָתָם אִתָּם. אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.
זֶה חֹמֶר בַּבָּנוֹת מִבְּנִים. שֶׁהַבָּנוֹת נִזְוֹנוֹת עַל הַבְּנִים. וְאֵין
נִזְוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת:

פרק ט

מִי שָׁמַת. וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת. בְּזִמָּן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזְוֹנוּ. נְכָסִים מוֹעֲטִין הַבָּנוֹת
יִזְוֹנוּ. וְהַבָּנִים יִשְׁאַלּוּ עַל הַפִּתְחִים. אֲדָמוֹן אוֹמֵר בְּשִׁבְלִי
שָׂאֲנִי זָכָר הַפִּסְדָּתִי. אָמַר רַבִּן גַּמְלִיאֵל רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרִי
אֲדָמוֹן:

בַּהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוֹמְטוֹם. בְּזִמָּן שֶׁהִנְכָּסִים מֶרְבִּין.
הַזָּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֶצֶל נְקִבוֹת. נְכָסִים מוֹעֲטִין הַנְּקִבוֹת
דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֶצֶל זָכָרִים. הָאוֹמֵר אִם תֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר.
יִטּוֹל מָנָה. יִלְדָּה זָכָר נוֹטֵל מָנָה. אִם נְקִבָּה מֵאֲתִים.
יִלְדָּה נְקִבָּה. נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. אִם זָכָר מָנָה. וְאִם נְקִבָּה
מֵאֲתִים. וְיִלְדָּה זָכָר וְנְקִבָּה. הַזָּכָר נוֹטֵל מָנָה. וְהַנְּקִבָּה
נוֹטֵלֶת מֵאֲתִים. יִלְדָּה טוֹמְטוֹם אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם אָמַר כָּל
מֶה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטּוֹל. הָרִי זֶה יִטּוֹל. וְאִם אֵין שֵׁם יוֹרֵשׁ
אֶלֶּא הוּא. יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל:

ג הניח בנים גדולים וקטנים השביחו גדולים את הנכסים השביחו לאמצע אם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ואוכלין השביחו לעצמן וכן האשה שהשביחה את הנכסים השביחה לאמצע אם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הרי אני עושה ואוכלת השביחה לעצמה:

ד האחין השותפין שנפל אחד מהן לאומנות נפל לאמצע חלה ונתרפא נתרפא משל עצמו האחין שעשו מקצתן ששבינות בחיי האב חזרה ששבינות חזרה לאמצע שהששבינות נגבית בבית דין אבל השולח לחבירו כדי יין וכדי שמן אינן נגבין בבית דין מפני שהן גמילות חסדים:

ה השולח סבלונות לבית חמיו שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין לא אבל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין שלח סבלונות מרבים כדי שיחזרו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין סבלונות מועטין כדי שתשתמש בהן בבית אביה אינן נגבין:

ו שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושיר קרקע כל שהוא מתנתו קימת לא שיר קרקע כל שהוא אין מתנתו קימת לא כתב בה שכיב מרע הוא אומר שכיב מרע היה והן אומרין בריא היה צריך להביא ראיה

שְׁהִיָּה שְׁכִיב מֵרַע. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
הַמוֹצִיא מִחֲבִירוֹ עָלָיו הָרָאִיָּה:

י הַמַּחֲלֵק נִכְסָיו עַל פִּיּוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא
וְאֶחָד מְסֻכָּן. נִכְסִים שֵׁשׁ לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. נִקְנִין בְּכֶסֶף
וּבְשֹׁטֶר וּבַחֲזָקָה. וְשֵׁאִין לָהֶן אַחֲרִיּוֹת. אֵין נִקְנִין אֶלָּא
בַּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂה בְּאֵמֶן שֶׁל בְּנֵי רוּכֵל. שְׁהִיָּתָה
חוּלָה. וְאָמְרָה תָּנוּ כְּבִינָתִי לְבִתִּי. וְהִיא בְּשָׁנִים עָשָׂר מָנָה.
וּמִתָּה וְקִיָּמוּ אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַר לָהֶן בְּנֵי רוּכֵל תִּקְבְּרִם אִמֶּן.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים בְּשֶׁבֶת דְּבָרָיו קִיָּמִין. מִפְּנֵי שֵׁאִינוּ יָכוֹל
לְכַתּוֹב. אֲבָל לֹא בַּחוּל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּשֶׁבֶת אָמְרוּ.
קַל וְחֹמֶר בַּחוּל. כִּיּוֹצֵא בּוֹ זָכִין לְקַטֵּן וְאֵין זָכִין לְגָדוֹל. רַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר לְקַטֵּן אָמְרוּ. קַל וְחֹמֶר לְגָדוֹל:

י"ג נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אָבִיו. אוֹ עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו. וְהִיָּתָה
עָלָיו כְּתוּבָת אִשָּׁה. וּבַעֲלֵי חוּב. יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הֵבֵן
מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הָאָב. וּבַעֲלֵי הַחוּב אוֹמְרִים
הָאָב מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הֵבֵן. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
יַחְלֻקוּ. וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים נִכְסִין בַּחֲזָקָתָן:

ט נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ. יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל אוֹמְרִים.
הָאִשָּׁה מִתָּה רֵאשׁוֹנָה. וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הַבַּעַל. יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה
אוֹמְרִים. הַבַּעַל מֵת רֵאשׁוֹן. וְאַחֵר כֶּךָ מִתָּה הָאִשָּׁה.
בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחְלֻקוּ. וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים נִכְסִים

בְּחִזְקָתָן. כְּתוּבָה בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל. נִכְסִים הַנִּכְנָסִים
וְהַיּוֹצֵאִין עִמָּה. בְּחִזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב:

נָפַל הַבֵּית עָלָיו וְעַל אִמּוֹ אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיִּחְלֹקוּ. אָמַר
רַבִּי עֲקִיבָא מוֹדָה אֲנִי בְּזֶה. שֶׁהַנִּכְסִים בְּחִזְקָתָן. אָמַר לוֹ
בֶּן עֲזַאי עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מַצִּטְעִים. אֵלֶּא שֶׁבֹאֵת לְחֲלוֹק
עָלֵינוּ אֶת הַשּׁוּיָן:

פרק י

גֵּט פָּשׁוּט עֵדִיו מֵתוֹכוֹ. וּמִקְשָׁר עֵדִיו מֵאַחוּרָיו. פָּשׁוּט
שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵאַחוּרָיו. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵתוֹכוֹ.
שְׁנֵיהֶם פְּסוּלִים. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר מִקְשָׁר
שֶׁכָּתְבוּ עֵדִיו מֵתוֹכוֹ כָּשֶׁר. מִפְּנֵי שֶׁיִּכּוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט.
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הֵכַל כְּמִנְהַג הַמַּדִּינָה:

^א גֵּט פָּשׁוּט עֵדִיו בְּשֵׁנִים. וּמִקְשָׁר בְּשִׁלְשָׁה. פָּשׁוּט שֶׁכָּתוּב
בּוֹ עַד אֶחָד. וּמִקְשָׁר שֶׁכָּתוּב בּוֹ שְׁנֵי עֵדִים. שְׁנֵיהֶם
פְּסוּלִים. כְּתוּב בּוֹ זוּזִין מֵאָה. דְּאֵינוֹן סִלְעִין עֶשְׂרִין. אֵין
לוֹ אֵלֶּא עֶשְׂרִין. זוּזִין מֵאָה דְּאֵינוֹן תְּלָתִין סִלְעִין אֵין לוֹ
אֵלֶּא מְנָה. כֶּסֶף זוּזִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים.
כֶּסֶף סִלְעִין דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים. דְּרַבּוֹנוֹת
דְּאֵינוֹן. וְנִמְחַק. אֵין פָּחוֹת מִשְׁתִּים. כְּתוּב בּוֹ מִלְּמַעְלָה
מְנָה וּמִלְּמַטָּה מֵאֲתִים. מִלְּמַעְלָה מֵאֲתִים וּמִלְּמַטָּה מְנָה.
הֵכַל הוֹלֵךְ אַחֵר הַתַּחְתּוֹן. אִם כֵּן לָמָּה כּוֹתֵבִין אֶת הָעֲלִיּוֹן.
שְׂאֵם תִּמְחַק אוֹת אַחַת מִן הַתַּחְתּוֹן. יִלְמַד מִן הָעֲלִיּוֹן:

ג כותבין גט לאיש אף על פי שאין אשתו עמו. ושובר
לאשה. אף על פי שאין בעלה עמה. ובלבד שיהא מכירין.
והבעל נותן שָׁכָר. כותבין שטר ללוה אף על פי שאין
מלוה עמו. ואין כותבין למלוה עד שיהא לוה עמו. והלוה
נותן שָׁכָר. כותבין שטר למוכר. אף על פי שאין לוקח
עמו. ואין כותבין ללוקח. עד שיהא מוכר עמו. והלוקח
נותן שָׁכָר:

ד אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין. אלא מדעת שניהם.
והחתן נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי אריסות וקבלנות.
אלא מדעת שניהם. והמקבל נותן שָׁכָר. אין כותבין שטרי
בירורין. וכל מעשה בית דין. אלא מדעת שניהם. ושניהם
נותנין שָׁכָר. רבן שמעון בן גמליאל אומר לשניהם כותבין
שנים. לזה לעצמו. ולזה לעצמו:

ה מי שפרע מקצת חובו והשליש את שטרו. ואמר לו אם
לא נתתי לך מכאן ועד יום פלוני תן לו שטרו. הגיע זמן
ולא נתן. רבי יוסי אומר יתן. רבי יהודה אומר לא יתן:

ו מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים. ובא לפני בית
דין ועושין לו קיום. איש פלוני בן פלוני. נמחק שטרו
ביום פלוני. ופלוני ופלוני עדיו. מי שפרע מקצת חובו.
רבי יהודה אומר יחליף. רבי יוסי אומר יכתוב שובר.
אמר רבי יהודה נמצא זה צריך להיות שומר שוברו מן

הַעֲכָבְרִים. אָמַר לוֹ רַבִּי יוֹסִי כֵּךְ יָפָה לוֹ. וְלֹא יוֹרֵעַ כַּחוֹ
שֶׁל זֶה:

י' שְׁנֵי אַחִין אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר וְהֵנִיחַ לָהֶן אָבִיהֶן
מֶרְחֵץ וּבֵית הַבַּד. עָשָׂאן לְשֹׁכֵר. הִשְׁכֵּר לְאַמְצָע. עָשָׂאן
לְעֶצְמָן. הָרִי הָעָשִׁיר אֹמֵר לְעָנִי. קַח לְךָ עֲבָדִים. וְיֶרְחֲצוּ
בַמֶּרְחֵץ. קַח לְךָ זֵתִים. וּבֹא וַעֲשֵׂם בְּבֵית הַבַּד. שְׁנַיִם
שֶׁהָיוּ בְּעִיר אַחַת. שֵׁם אֶחָד יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. וְשֵׁם אֲחֵר
יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן. אֵין יְכוֹלִין לְהוֹצִיא שְׁטֵר חוּב זֶה עַל זֶה.
וְלֹא אֲחֵר יְכוֹל לְהוֹצִיא עֲלֵיהֶם שְׁטֵר חוּב. נִמְצָא לְאֶחָד
בֵּין שְׁטֵרוֹתָיו. שְׁטֵרוֹ שֶׁל יוֹסֵף בֶּן שְׁמַעוֹן פְּרוּעַ. שְׁטֵרוֹת
שְׁנֵיהֶם פְּרוּעִין. בִּיצֵד יַעֲשׂוּ. יִשְׁלְשׁוּ. וְאִם הָיוּ מְשַׁלְשִׁים
יִכְתְּבוּ סִימָן. וְאִם הָיוּ מְסַמְּנִין יִכְתְּבוּ כֵהֶן. הָאֹמֵר לִבְנוֹ
שְׁטֵר בֵּין שְׁטֵרוֹתַי פְּרוּעַ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִיזָהוּ. שְׁטֵרוֹת כֻּלָּן
פְּרוּעִין. נִמְצָא לְאֶחָד שֵׁם שְׁנַיִם. הַגָּדוֹל פְּרוּעַ וְהַקָּטָן אֵינוֹ
פְּרוּעַ. הַמְלִוָּה אֶת חֲבִירוֹ עַל יְדֵי עֶרֶב. לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
וְאִם אָמַר עַל מְנַת שְׁאֶפְרַע מִמִּי שְׁאֶרְצָה. יִפְרַע מִן הָעֶרֶב.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר אִם יֵשׁ נִכְסִים לָלוּהָ. בֵּין
כֵּךְ וּבֵין כֵּךְ לֹא יִפְרַע מִן הָעֶרֶב. וְכֵן הָיָה רַבֵּן שְׁמַעוֹן
בֶּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר הָעֶרֶב לְאִשָּׁה בְּכַתּוּבָתָהּ. וְהָיָה בַּעֲלָהּ
מְגִרָּשָׁה יִדְרֹנָה הַנָּאָה. שְׁמָא יַעֲשֶׂה קְנוּנִיָּא עַל נִכְסִים שֶׁל
זֶה. וַיַּחֲזִיר אֶת אִשְׁתּוֹ:

ח' הַמְלִוָּה אֶת חֲבִירוֹ בַּשְּׁטֵר. גּוֹבָה מִנִּכְסִים מְשַׁעֲבָדִים.
עַל יְדֵי עֵדִים גּוֹבָה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. הוֹצִיא עָלָיו כָּתָב

יְדוּ. שֶׁהוּא חַיִּיב לוֹ. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. עָרֵב הַיּוֹצֵא
 לְאַחַר חֲתוּם שְׁטָרוֹת. גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. מַעֲשֵׂה
 (בָּא) לְפָנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל וְאָמַר גּוֹבֶה מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין.
 אָמַר לוֹ בֶּן נָנֶס אֵינּוּ גּוֹבֶה לֹא מִנִּכְסִין מִשְׁעֲבָדִין. וְלֹא
 מִנִּכְסִים בְּנֵי חוֹרִין. אָמַר לוֹ לָמָּה. אָמַר לוֹ הֲרִי הַחוֹנֵק אֶת
 אֶחָד בְּשׁוֹק וּמִצָּאוֹ חֲבִירוֹ. וְאָמַר לוֹ הִנֵּחַ לוֹ. וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ.
 פָּטוּר. שֶׁלֹּא עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְלוֹהוּ. וְאִיזְהוּ עָרֵב שֶׁהוּא חַיִּב.
 הַלְלוֹהוּ וְאֲנִי נוֹתֵן לָךְ חַיִּב. שֶׁכֵּן עַל אֲמוּנָתוֹ הַלְלוֹהוּ. אָמַר
 רַבִּי יִשְׁמָעֵאל הָרוּצָה שִׁיחִכִּים יַעֲסוֹק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. שְׂאִין
 לָךְ מִקְצוֹעַ בְּתוֹרָה גָּדוֹל מֵהֶן. שֶׁהֵן כְּמַעֲזֵן הַנוֹבֵעַ. וְהָרוּצָה
 שִׁיַּעֲסוֹק בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. יִשְׁמַשׁ אֶת שְׁמֵעוֹן בֶּן נָנֶס: סָלִיק

מסכת סנהדרין

פרק א

דיני ממונות בשלשה. גזילות וחבלות בשלשה. נזק וחצי נזק. תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה. האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים מוציא שם רע בעשרים ושלשה. משום שיש בו דיני נפשות:

^ב מכות בשלשה. משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה. עבור החדש בשלשה. עבור השנה בשלשה. דברי רבי מאיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין. ובחמשה נושאים ונותנים. וגומרין בשבעה. ואם גמרו בשלשה מעברת:

^ג סמיכת זקנים ועריפת עגלה בשלשה. דברי רבי שמעון. ורבי יהודה אומר בחמישה. החליצה והמאונן בשלשה. נטע רבעי ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה. ההקדשות בשלשה. הערכין המטלטלין בשלשה. רבי יהודה אומר אחד מהן כהן. והקרקעות תשעה וכהן. ואדם פוצא בהן:

^ד דיני נפשות בעשרים ושלשה. הרובע והנרבע בעשרים ושלשה. שנאמר והרגת את האשה ואת הבהמה. ואומר ואת הבהמה תהרגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה.

שְׁנֵאמַר הַשּׁוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעֵלְיוֹ יוּמָת. כְּמִיתַת בְּעָלִים
 כִּד מִיתַת הַשּׁוֹר. הַזֶּאֱבִי וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלָּס
 וְהַנֶּחֱשׁ מִיתָתָן בְּעֹשִׁים וּשְׁלֵשָׁה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר כָּל
 הַקּוֹדֵם לְהַרְגֵּן זָכָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִיתָתָן בְּעֹשִׁים
 וּשְׁלֵשָׁה:

ה' אֵין דִּנְיָן לֹא אֶת הַשֶּׁבֶט וְלֹא אֶת נְבִיא הַשֶּׁקֶר. וְלֹא אֶת
 כְּהֵן גָּדוֹל. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. וְאֵין מוֹצִיאִין
 לְמַלְחָמַת הָרְשׁוּת. אֲלֵא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד.
 אֵין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת. אֲלֵא עַל פִּי בֵית
 דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין סְנֵהדְרִיּוֹת לְשִׁבְטִים.
 אֲלֵא עַל פִּי בֵית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. אֵין עוֹשִׂין עִיר
 הַנִּדְחָת. אֲלֵא בְּבֵית דִּין שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. וְאֵין עוֹשִׂין
 עִיר הַנִּדְחָת בְּסֶפֶר. וְלֹא שְׁלֹשׁ עִיר הַנִּדְחָת. אֲבָל עוֹשִׂין
 אַחַת או שְׁתֵּים:

י סְנֵהדְרִי גְדוֹלָה הִיְתָה שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד. וְקִטְנָה שֶׁל
 עֹשָׁרִים וּשְׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין לְגְדוֹלָה שֶׁהִיא שֶׁל שְׁבָעִים וְאַחַד.
 שְׁנֵאמַר אֶסְפָּה לִּי שְׁבָעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל. וּמִשָּׁה
 עַל גְּבִיהֶן. הָרִי שְׁבָעִים וְאַחַד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שְׁבָעִים.
 וּמִנֵּין לְקִטְנָה שֶׁהִיא שֶׁל עֹשָׁרִים וּשְׁלֹשָׁה. שְׁנֵאמַר וּשְׁפָטוּ
 הָעֵדָה. וְהִצִּילוּ הָעֵדָה. עֵדָה שׁוֹפָטָה. וְעֵדָה מַצְלָה. הָרִי
 כָּאֵן עֹשָׁרִים. וּמִנֵּין לְעֵדָה שֶׁהִיא עֲשָׂרָה. שְׁנֵאמַר עַד מָתִי
 לְעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת. יֵצֵאוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. וּמִנֵּין לְהָבִיא עוֹד
 שְׁלֹשָׁה. מִמִּשְׁמַע שְׁנֵאמַר לֹא תִהְיֶה אַחֲרֵי רַבִּים לְרָעוֹת.

שומע אני שאהיה עמהם לטובה. אם כן למה נאמר
 אחרי רבים להטות. לא בהטייתך לטובה. הטייתך לרעה.
 הטייתך לטובה על פי אחד. הטייתך לרעה על פי שנים.
 ואין בית דין שקול. מוסיפין עליהן עוד אחד. הרי כאן
 עשרים ושלושה. וכמה יהא בעיר ותהא ראויה לסנהדרין
 מאה ועשרים. רבי נחמיה אומר מאתים ושלושים. כנגד
 שרי עשרות:

פרק ב

כהן גדול דן ודנין אותו. מעיד ומעידין אותו. חולץ
 וחולצין לאשתו. ומיבמין את אשתו. אבל הוא אינו
 מיבם. מפני שהוא אסור באלמנה. מת לו מת. אינו יוצא
 אחר המטה. אלא הן נכסין והוא נגלה. הן נגלין והוא
 נכסה. ויוצא עמהן עד פתח העיר. דברי רבי מאיר. רבי
 יהודה אומר אינו יוצא מן המקדש שנאמר ומן המקדש
 לא יצא. וכשהוא מנחם אחרים. דרך כל העם עוברין
 זה אחר זה. והממונה ממצעו בינו לבין העם. וכשהוא
 מתנחם מאחרים. כל העם אומרים לו אנו כפרתך. והוא
 אומר להן תתברכו מן השמים. וכשמברין אותו. כל העם
 מסבין על הארץ. והוא מסב על הספסל:

ב המלך לא דן ולא דנין אותו. לא מעיד ולא מעידין
 אותו. לא חולץ ולא חולצין לאשתו. לא מיבם ולא מיבמין
 לאשתו. רבי יהודה אומר אם רצה לחלוץ או ליבם. זכור

לְטוֹב. אָמְרוּ לוֹ אֵין שׁוּמְעִין לוֹ. וְאֵין נוֹשְׂאִין אֶלְמָנְתוֹ. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר. נוֹשֵׂא הַמֶּלֶךְ אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל מֶלֶךְ. שֶׁכֵּן מְצִינוּ
בְּדוֹד שֶׁנֹּשֵׂא אֶלְמָנְתוֹ שֶׁל שְׂאוּל. שֶׁנֶּאֱמַר וְאַתָּנָה לָךְ אֶת
בֵּית אֲדוֹנֶיךָ וְאֶת נָשִׁי אֲדוֹנֶיךָ בַּחֲקֶךָ:

גַּמַּת לוֹ מֵת. אֵינוֹ יוֹצֵא מִפֶּתַח פְּלִטְרִין שְׁלוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם רוֹצֵה לְצֵאת אַחֵר הַמָּטָה יוֹצֵא שֶׁכֵּן מְצִינוּ בְּדוֹד
שֶׁיֹּצֵא אַחֵר מִטָּתוֹ שֶׁל אַבְנֵר. שֶׁנֶּאֱמַר וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד הוֹלֵךְ
אַחֲרֵי הַמָּטָה. אָמְרוּ לוֹ לֹא הָיָה הַדְּבָר אֱלָא לְפִיס אֶת
הָעַם. וְכִשְׁמַבְרִין אוֹתוֹ כָּל הָעַם מְסַבִּין עַל הָאָרֶץ. וְהוּא
מְסַב עַל הַדְּרָגָשׁ:

ד' וּמוֹצִיא לְמַלְחָמַת הָרְשׁוֹת. עַל פִּי בֵּית דִּין שֶׁל שִׁבְעִים
וְאַחַד. וּפּוֹרֵץ לַעֲשׂוֹת לוֹ דֶּרֶךְ. וְאֵין מִמְּחִין בִּידּוֹ. דֶּרֶךְ
הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁיעוּר. וְכָל הָעַם בּוֹזְזִין וְנוֹתְנִין לְפָנָיו. וְהוּא
נוֹטֵל חֶלֶק בְּרֹאשׁ. לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים אֱלָא שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִרְבֶּה הוּא לוֹ. וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיוּ מְסִירוֹת
אֶת לְבוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֶפִּילוֹ אַחַת וּמְסִירָה אֶת לְבוֹ.
הֲרִי זֶה לֹא יִשְׁאַנָּה. אִם בֵּן לָמָּה נֶאֱמַר לֹא יִרְבֶּה לוֹ נָשִׁים
אֶפִּילוֹ כְּאַבִּיגַיִל. לֹא יִרְבֶּה לוֹ סוֹסִים אֱלָא כִּדִּי מִרְכָּבָתוֹ
וְכֶסֶף וְזָהָב לֹא יִרְבֶּה לוֹ מְאֹד אֱלָא כִּדִּי לִתֵּן אֶסְפִּנְיָא.
וְכוֹתֵב לוֹ סֵפֶר תּוֹרָה לְשִׁמוֹ. יוֹצֵא לְמַלְחָמָה מוֹצִיָּאָה עִמּוֹ.
נִכְנָס מִכְּנִיסָה עִמּוֹ. יוֹשֵׁב בְּדִין הִיא עִמּוֹ. מְסַב הִיא כְּגִגְדּוֹ.
שֶׁנֶּאֱמַר וְהִיתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו:

ה אין רוכבין על סוסו. ואין יושבים על כסאו. ואין משתמשים בשרביטו. ואין רואין אותו כשהוא מסתפר. ולא כשהוא ערום ולא בבית המרחץ. שנאמר שום תשים עליך מלך. שתהא אימתו עליך:

פרק ג

דיני ממונות בשלשה. זה בורר לו אחד. וזה בורר לו אחד. ושניהן בוררין להם עוד אחד. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים שני דיני בוררין להם עוד אחד. זה פוסל דינו של זה. וזה פוסל דינו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין. או פסולין. אבל אם היו כשרין. או ממחין. אינו יכול לפוסלן. זה פוסל עדיו של זה. וזה פוסל עדיו של זה דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים אימתי בזמן שמביא עליהן ראיה. שהן קרובין או פסולין. אבל אם היו כשרים. אינו יכול לפוסלן:

ב אמר לו נאמן עלי אבא. נאמן עלי אביך. נאמנין עלי שלשה רועי בקר. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו. הנה חייב לחברו שבועה. ואמר לו דור לי בחיי ראשך. רבי מאיר אומר יכול לחזור בו. וחכמים אומרים אינו יכול לחזור בו:

ג ואלו הן הפסולין. המשחק בקוביא. והמלוה ברבית. ומפריחי יונים. וסוחרים שביעית. אומר רבי שמעון בתחלה

היו קורין אותן אוספי שביעית. משרבו האגסין חזרו לקרותן סוחרי שביעית. אמר רבי יהודה אימתי בזמן שאין להן אומנות אלא הוא. אבל יש להן אומנות שלא הוא. כשרין:

ד' ואלה הקרובים. (אביו). ואחיו. ואחי אביו. ואחי אמו. ובעל אחותו. ובעל אחות אביו. ובעל אחות אמו. ובעל אמו. וחמיו. וגיסו. הן ובניהן וחתניהן. וחורגו לבדו. אמר רבי יוסי זו משנת רבי עקיבא. אבל משנה ראשונה דודו ובן דודו. וכל הראוי לירשו. וכל הקרוב לו באותה שעה. היתה קרוב ונתרחק (הרי זה) פשר. רבי יהודה אומר אפילו מתה בתו. ויש לו בנים ממנה. הרי זה קרוב:

ה' האוהב והשונא. אוהב זה ששבינו. שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה. אמרו לו לא נחשדו ישראל על כך:

י' כיצד בודקים את העדים. היו מכניסין אותן. ומאמרים עליהן. ומוציאין את כל האדם לחוץ. ומשירין את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. היאך אתה יודע שזה חייב לזה. אם אמר. הוא אמר לי שאני חייב לו. איש פלוני אמר לי. שהוא חייב לו. לא אמר כלום. עד שיאמר בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז. ואחר כך מכניסין את השני. ובודקין אותו. אם נמצאו דבריהן מכונין. נושאין ונותנים בדבר. שנים אומרים זכאי. ואחד אומר חייב. זכאי שנים

אומרים חֵיב. ואֶחָד אומר זָכָאי. חֵיב. אֶחָד אומר זָכָאי
ואֶחָד אומר חֵיב. ואֶפִּילוּ שְׁנַיִם מְזַכִּין. אוּ מְחַיִּבִין. ואֶחָד
אומר אֵינִי יוֹדֵעַ. יוֹסִיפוּ הַדֵּינִין:

י גָּמְרוּ אֶת הַדִּבְרִי. הֵיוּ מְכַנְסִין אוֹתָן. הַגְדוֹל שֶׁבַּדֵּינִים
אומר. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה זָכָאי. אִישׁ פְּלוֹנִי אֶתָּה חֵיב. וּמִנֵּן
לְכַשְׁיָצָא אֶחָד מִן הַדֵּינִים. לֹא יֹאמֶר אֲנִי מְזַכֶּה וְחַבִּירִי
מְחַיִּבִים. אֲבָל מָה אַעֲשֶׂה שְׁחַבִּירִי רָבוּ עָלַי. עַל זֶה נֹאמֶר
(לֹא תִלְךָ רָכִיל בְּעַמֶּךָ. וְאוֹמֵר) הוֹלֵךְ רָכִיל מְגַלֶּה סוֹד:

ח כָּל זְמַן שֶׁמָּבִיא רֵאָיָה סוֹתֵר אֶת הַדִּין. אָמְרוּ לוֹ כָּל
רְאוּיֹת שְׁיֵשׁ לָךְ הֵבֵא מִכָּאן עַד שְׁלֹשִׁים יוֹם. הֵבִיא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים יוֹם סוֹתֵר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אֵינוֹ סוֹתֵר. אָמַר
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא מֵצֵא בְּתוֹךְ
שְׁלֹשִׁים. וּמֵצֵא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים. אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. וְאָמַר
אֵין לִי עֵדִים. אָמְרוּ הֵבֵא רֵאָיָה וְאָמַר אֵין לִי רֵאָיָה וּלְאַחַר
זְמַן מֵצֵא רֵאָיָה. וּמֵצֵא עֵדִים. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם. אָמַר
רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מָה יַעֲשֶׂה זֶה שְׁלֹא הָיָה יוֹדֵעַ
שְׁיֵשׁ לוֹ עֵדִים וּמֵצֵא עֵדִים. לֹא הָיָה יוֹדֵעַ שְׁיֵשׁ לוֹ רֵאָיָה
וּמֵצֵא רֵאָיָה. (אָמְרוּ לוֹ הֵבֵא עֵדִים. אָמַר אֵין לִי עֵדִים.
הֵבֵא רֵאָיָה וְאָמַר אֵין לִי רֵאָיָה.) רָאָה שֶׁמִּתְחַיֵּב בַּדִּין.
אָמַר קָרְבוּ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי וְהַעֲדוּנִי. אוּ שֶׁהוֹצִיא רֵאָיָה מִתּוֹךְ
אֶפְנֵדְתּוּ. הֲרִי זֶה אֵינוֹ כָּלוּם:

פרק ד

אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֶחָד דִּינֵי נִפְשׁוֹת. בְּדִרְיֶשָׁה
 וּבַחֲקִירָה. שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט אֶחָד יִהְיֶה לָכֶם. מֵה
 בֵּין דִּינֵי מְמוֹנוֹת לְדִינֵי נִפְשׁוֹת. דִּינֵי מְמוֹנוֹת בְּשִׁלְשָׁה.
 וְדִינֵי נִפְשׁוֹת בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת. פּוֹתֶחֱחִין
 בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת פּוֹתֶחֱחִין לְזָכוֹת. וְאֵין
 פּוֹתֶחֱחִין לְחוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד. בֵּין לְזָכוֹת
 בֵּין לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מְטִין עַל פִּי אֶחָד לְזָכוֹת. וְעַל
 פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת מַחְזִירִין בֵּין לְזָכוֹת בֵּין
 לְחוֹבָה. וְדִינֵי נִפְשׁוֹת מַחְזִירִין לְזָכוֹת. וְאֵין מַחְזִירִין לְחוֹבָה.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת הֵכֵל מְלַמְּדִין זָכוֹת וְחוֹבָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵכֵל
 מְלַמְּדִין זָכוֹת. וְאֵין הֵכֵל מְלַמְּדִין חוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת
 הֵמְלִימָא חוֹבָה מְלַמְּד זָכוֹת. וְהֵמְלִימָא זָכוֹת מְלַמְּד חוֹבָה.
 דִּינֵי נִפְשׁוֹת הֵמְלִימָא חוֹבָה מְלַמְּד זָכוֹת. אֲבָל הֵמְלִימָא
 זָכוֹת אֵינוֹ יָכוֹל לְחַזּוֹר וּלְלַמְּד חוֹבָה. דִּינֵי מְמוֹנוֹת דְּגִין
 בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּלֵילָה. דִּינֵי נִפְשׁוֹת דְּגִין בְּיוֹם וְגוֹמְרִין בְּיוֹם.
 דִּינֵי מְמוֹנוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם. בֵּין לְזָכוֹת בֵּין לְחוֹבָה. דִּינֵי
 נִפְשׁוֹת גּוֹמְרִין בּוֹ בְּיוֹם לְזָכוֹת. וּבְיוֹם שֶׁל אַחֲרָיו לְחוֹבָה.
 לְפִכֵּךְ אֵין דְּגִין לֹא בְּעָרֵב שַׁבָּת. וְלֹא בְּעָרֵב יוֹם טוֹב:

ב דִּינֵי הַטְּמְאוֹת וְהַטְּהָרוֹת מִתְחִילִין מִן הַגָּדוֹל. דִּינֵי נִפְשׁוֹת
 מִתְחִילִין מִן הַצָּד. הֵכֵל כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי מְמוֹנוֹת. וְאֵין הֵכֵל
 כְּשֶׁרִין לְדוֹן דִּינֵי נִפְשׁוֹת. אֲלֵא כִּהְנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים.
 הַמְשִׁיאִין לְכַהֲנָה:

ג סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה. כדי שיהו רואין זה את זה. ושני סופרי הדינין עומדין לפניו. אחד מימין ואחד משמאל. וכותבין דברי המזכין ודברי המחיבין. רבי יהודה אומר שלשה. אחד כותב דברי המזכרים. ואחד כותב דברי המחיבים. והשלישי כותב דברי המזכין ודברי המחיבין:

ד ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניו. כל אחד ואחד מכיר את מקומו. היו צריכים לסמוך סומכין מן הראשונה. אחד מן השניה בא לו לראשונה. ואחד מן השלישית בא לו לשניה. ובוררין להן עוד אחד מן הקהל ומושיבין אותו בשלישית. ולא היה יושב במקומו של ראשון. אלא יושב במקום הראוי לו:

ה כיצד מאימין אל העדים. על עדי נפשות. היו מכניסין אותן ומאימין עליהם. שמא תאמרו מאומד ומשמועה. עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמענו. או שמא אי אתם יודעין. שסופנו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה. הווי' יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות. דיני ממונות. אדם נותן ממון ומתכפר לו. דיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוין בו. עד סוף העולם. שכן מצינו בקין שהרג את אחיו. נאמר בו קול דמי אחיך צועקים. אינו אומר דם אחיך. אלא דמי אחיך. דמו ודם זרעיותיו. דבר אחר דמי אחיך. שהיה דמו משלך על העצים ועל האבנים. לפיכך נברא אדם יחידי. ללמדך שכל המאבד נפש אחת

מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב כָּאֵלּוּ אֲבָד עוֹלָם מָלֵא.
 וְכָל הַמִּקְיִים נָפֶשׁ אַחַת מִיִּשְׂרָאֵל. מַעֲלָה עָלָיו הַכָּתוּב
 כָּאֵלּוּ קַיִם עוֹלָם מָלֵא. וּמִפְּנֵי שְׁלוֹם הַבְּרִיּוֹת שֶׁלֹּא יֵאמָר
 אָדָם לַחֲבִירוֹ. אָבֹא גָדוֹל מֵאֲבִיד. וְשֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶפִּיקוֹרוֹסִים
 אוֹמְרִים. הִרְבָּה רְשׁוּיּוֹת בְּשָׁמַיִם. וְלִהְיִיד גָּדוֹלְתּוֹ שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שֶׁאָדָם טוֹבֵעַ כְּמָה מְטַבְּעוֹת בַּחוּתָם
 אֶחָד. וְכֵלֶן דּוֹמִין זֶה לָזֶה. וּמִלֵּךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא טֹבֵעַ כָּל אָדָם בַּחוּתָמוֹ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן וְאֵין
 אֶחָד מֵהֶן דּוֹמֶה לַחֲבִירוֹ. לְפִיכָךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד חַיֵּב לוֹמַר
 בְּשִׁבְלִי גִבְרָא הָעוֹלָם. וְשִׁמָּא תֵּאמְרוּ מָה לָּנוּ וְלַצָּרָה
 הַזֹּאת. וְהֵלֵא כִּבְר נֶאמַר וְהוּא עַד אוֹ רָאָה אוֹ יָדַע אִם
 לֹא יֵגִיד וְגוֹמֵר. וְשִׁמָּא תֵּאמְרוּ מָה לָּנוּ לַחוּב בְּדָמוֹ שֶׁל זֶה.
 וְהֵלֵא כִּבְר נֶאמַר בְּאֲבוֹד רְשָׁעִים רָנָה:

פרק ה

הָיוּ בּוֹדְקִין אוֹתָן בְּשִׁבְעַת חֻקִּירוֹת. בְּאִיזוֹ שָׁבוּעַ. בְּאִיזוֹ
 שָׁנָה. בְּאִיזָה חֹדֶשׁ. בְּכַמָּה בַּחֹדֶשׁ. בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר בְּאִיזָה יוֹם. בְּאִיזוֹ
 שָׁעָה. בְּאִיזָה מְקוֹם מִכִּירִין אֵתָם אוֹתוֹ. הַתְּרִיתָם בּוֹ.
 הָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. אֵת מִי עָבַד. וּבְכַמָּה עָבַד:

^ב כָּל הַמִּרְבָּה בַּבְּדִיקוֹת הָרִי זֶה מְשַׁבַּח. מַעֲשֶׂה וּבְדָק בֵּין
 זָכָאִי בְּעֶצְקֵי תַּאנִּים. וּמָה בֵּין חֻקִּירוֹת לַבְּדִיקוֹת. חֻקִּירוֹת.
 אֶחָד אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ. עֲדוּתָן בְּטִלָּה. בְּדִיקוֹת אֶחָד אוֹמֵר

אֵינִי יוֹדֵעַ. וְאֶפִּילוּ שְׁנַיִם אוֹמְרִים אֵין אָנוּ יוֹדְעִין. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד חֲקִירוֹת וְאֶחָד בְּדִיקוֹת. בְּזִמְנָן שְׂמִיכָחִישִׁין זֶה אֶת זֶה. עֵדוּתָן בְּטָלָה:

^ג אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁנִים בַּחֲדָשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ בַּחֲדָשׁ. עֵדוּתָן קִיָּמָת. שְׁזֶה יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. וְזֶה אֵינוֹ יוֹדֵעַ בְּעֶבְרוֹ שֶׁל חֲדָשׁ. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. אֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁתִי שְׁעוֹת. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ שְׁעוֹת. עֵדוּתָן קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בְּשָׁלֹשׁ. וְאֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. עֵדוּתָן בְּטָלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר קִיָּמָת. אֶחָד אוֹמֵר בַּחֲמִשָּׁה. וְאֶחָד אוֹמֵר בְּשֵׁבַע. עֵדוּתָן בְּטָלָה. שְׁבַחֲמִשׁ חֲמָה בַּמִּזְרָח. וּבְשֵׁבַע חֲמָה בַּמַּעֲרָב:

^ד וְאַחֲרֵי כֵן מְכַנְּסִים אֶת הַשְּׁנֵי. וּבּוֹדְקִין אוֹתוֹ. אִם נִמְצָאוּ דְבָרֵיהֶם מְכּוּנִין. פּוֹתְחִין בְּזָכוֹת. אָמַר אֶחָד מִן הָעֵדִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. אוֹ אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו חוֹבָה. מְשַׁתְּקִין אוֹתוֹ. אָמַר אֶחָד מִן הַתְּלָמִידִים. יֵשׁ לִי לִלְמַד עָלָיו זְכוֹת. מַעְלִין אוֹתוֹ וּמוֹשִׁיבִין אוֹתוֹ בֵּינֵיהֶם. וְלֹא הָיָה יוֹרֵד מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם כְּלוּ. אִם יֵשׁ מִמֶּשׁ בְּדַבְּרֵיו שׁוֹמְעִין לוֹ. וְאֶפִּילוּ הוּא אוֹמֵר יֵשׁ לִי לִלְמַד עַל עֲצָמֵי זְכוֹת. שׁוֹמְעִין לוֹ. וּבִלְבָד שִׁיְהֵא מִמֶּשׁ בְּדַבְּרֵיו:

^ה אִם מְצָאוּ לוֹ זְכוֹת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא מַעְבִּירִין דִּינוֹ לְמַחֲרֵי. (הָיוּ) מַזְדִּיקִין זִוְגוֹת (זִוְגוֹת) וּמִמַּעֲטִין בְּמֵאֶכָּל. וְלֹא הָיוּ שׁוֹתִין יוֹן כָּל הַיּוֹם. וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּדַבָּר כָּל

הלילה. ולמחרת משכימין ובאין לבית דין. המזכה אומר
 אני מזכה. ומזכה אני במקומי. וחמחייב אומר אני מחייב.
 ומחייב אני במקומי. המלמד חובה. מלמד זכות. אבל
 המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה. אם טעו
 בדבר. שני סופרי הדינין מזכירין אותן. אם מצאו לו זכות
 פטרוהו. ואם לאו עומדים למנין. שנים עשר מזכין ואחד
 עשר מחייבין. וזכאי. שנים עשר מחייבין ואחד עשר מזכין.
 ואפילו אחד עשר מזכין ואחד עשר מחייבין. ואחד אומר
 איני יודע. ואפילו עשרים ושנים מזכין. או מחייבין. ואחד
 אומר איני יודע. יוסיפו הדינין. עד כמה מוסיפין שנים
 שנים. עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכין ושלשים
 וחמשה מחייבין. וזכאי. שלשים וששה מחייבין. ושלשים
 וחמשה מזכין. דנין אלו כנגד אלו. עד שיראה אחד מן
 המחייבין. דברי המזכין:

פרק ו

נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו. בית הסקילה הנה
 חוץ לבית דין. שנאמר הוצא את המקלל. אחד
 עומד על פתח בית דין. והסודרין בידו. ואדם אחר רוכב
 הסוס רחוק ממנו. כדי שיהא רואהו. אומר אחד יש לי
 ללמד עליו זכות. הלה מניף בסודרין. והסוס רץ ומעמידו.
 ואפילו הוא אומר יש לי ללמד על עצמי זכות. מחזירין
 אותו. אפילו ארבע וחמשה פעמים. ובלבד שיהא ממש

בְּדַבְּרֵיהֶם מֵצֵאוּ לוֹ זְכוּת פְּטָרוֹהוּ. וְאִם לֹא יוֹצֵא לְסֶקֶל.
וְכִרְזוּ יוֹצֵא לְפָנָיו אִישׁ פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי יוֹצֵא לְסֶקֶל. עַל
שֶׁעָבַר עֲבִירָה פְּלוֹנִית. וּפְלוֹנִי וּפְלוֹנִי עֲדִיו. כָּל מִי שִׁיּוּדֵעַ
לוֹ זְכוּת יָבֹא וְלִלְמַד עָלָיו:

^ב הִיא רְחוּק מִבֵּית הַסֵּקִילָה עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹמְרִים לוֹ
הַתּוֹדָה שְׁכֵן דֶּרֶךְ כָּל הַמוֹמְתִין מִתּוֹדִין. שְׂכַל הַמִּתּוֹדָה יֵשׁ
לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁכֵן מְצִינוּ בְּעֵכָן שֶׁאָמַר לוֹ יְהוֹשֻׁעַ.
בְּנֵי שָׁם נָא כְבוֹד לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵן לוֹ תּוֹדָה. וַיַּעַן עָכָן
אֶת יְהוֹשֻׁעַ וַיֹּאמֶר. אִמָּנָה אֲנֹכִי חֲטָאתִי לַיְי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְכִזַּאת וְגוֹמֵר. וּמִנֵּן שְׂכָפָר לוֹ וְדוּיּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
מָה עֲבַרְתָּנוּ. יַעֲבֹרְךָ יְי בַּיּוֹם הַזֶּה. הַיּוֹם הַזֶּה אַתָּה עֹבֵר.
וְאִי אַתָּה עֹבֵר לְעוֹלָם הַבָּא. וְאִם אֵינוּ יוֹדֵעַ לְהַתּוֹדוֹת.
אוֹמְרִים לוֹ אֲמֹר תְּהֵא מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר אִם הִיא יוֹדֵעַ שֶׁהוּא מְזַמֵּם אוֹמֵר תְּהֵא
מִיתָתִי כִפָּרָה עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי. חוּץ מִעוֹן זֶה. אָמְרוּ לוֹ אִם
כֵּן יִהְיוּ כָּל אָדָם אוֹמְרִים כֵּךְ. כִּדִּי לְנִקּוֹת אֶת עֲצָמָן:

^ג הִיא רְחוּק מִבֵּית הַסֵּקִילָה אַרְבַּע אַמּוֹת. מִפְּשִׁיטִין אוֹתוֹ
אֶת בְּגָדָיו. הָאִישׁ מְכַסִּין אוֹתוֹ מִלְּפָנָיו. וְהָאִשָּׁה מִלְּפָנֶיהָ
וּמֵאַחֲרֶיהָ. דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אִישׁ נִסְקָל
עָרוֹם. וְאִין הָאִשָּׁה נִסְקָלָת עָרוּמָה:

^ד בֵּית הַסֵּקִילָה הִיא גְבוּהָ שְׁתֵּי קוֹמוֹת. אֶחָד מִן הָעֵדִים
דוֹחֵפוּ עַל מִתְּנֵיו. נֶהֱפֹךְ עַל לְבֹו הוֹפְכוּ עַל מִתְּנֵיו. אִם מֵת

(בה) יָצָא וְאִם לֹא הִשְׁנִי נוֹטֵל אֶת הָאֶבֶן וְנוֹתְנָה עַל לְבוֹ. אִם מֵת בָּהּ יָצָא וְאִם לֹא. רְגִימָתוֹ בְּכָל יִשְׂרָאֵל. שְׁנָאֵמַר יָד הָעֲדִים תְּהִיָּה בּוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וְיָד כָּל הָעָם בְּאַחֲרוֹנָה. כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינּוּ נִתְּלָה אֶלָּא הַמְּגִדִּי. וְהָעוֹבֵד עֲבוֹדַת אֱלִילִים. הָאִישׁ תּוֹלִים אוֹתוֹ פָּנָיו כְּלָפֵי הָעָם. וְהָאִשָּׁה פָּנֶיהָ כְּלָפֵי הָעֵץ. דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים הָאִישׁ נִתְּלָה. וְאִין הָאִשָּׁה נִתְּלִית. אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְהֵלֵא שְׁמַעוֹן בֶּן שֹׁטָח תָּלָה (נָשִׁים) בְּאַשְׁקָלוֹן. אָמְרוּ לוֹ שְׁמוֹנִים נָשִׁים תָּלָה. וְאִין דָּנִים שְׁנַיִם בְּיוֹם אֶחָד. כִּי־צַד תּוֹלִין אוֹתוֹ. מְשַׁקְעִין אֶת הַקּוֹרָה בְּאַרְצָ. וְהָעֵץ יוֹצֵא (מִמֶּנָּה). וּמִקִּיף שְׁתֵּי יָדָיו זֶה עַל גֵּב זֶה וְתוֹלָה אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר הַקּוֹרָה מְטָה עַל הַכֶּתֶל וְתוֹלָה אוֹתוֹ. כְּדֶרֶךְ שֶׁהַטְּבַחִין עוֹשִׂין. וּמִתִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד. וְאִם לֹן עוֹבֵר עָלָיו בְּלֹא תַעֲשֶׂה. שְׁנָאֵמַר לֹא תִלִּין גְּבֻלָּתוֹ עַל הָעֵץ. כִּי קְבוּרָה תִּקְבְּרֶנּוּ בְּיוֹם הַהוּא כִּי קָלַלְתָּ אֱלֹהִים תִּלּוּי וְגוֹמֵר. כְּלוֹמֵר מִפְּנֵי מָה זֶה תִּלּוּי מִפְּנֵי שֶׁבִּירָךְ אֶת הַשֵּׁם. וְנִמְצָא שֵׁם שָׁמַיִם מִתְּהִלָּל:

ה' אָמַר רַבִּי מֵאִיר בְּשַׁעָה שְׁאָדָם מִצְטָעֵר שְׂכִינָה. מֵהַלְשׁוֹן אוֹמְרָת. (כִּבְ"י כּוֹל) קָלְנִי מֵרֵאשִׁי. קָלְנִי מִזְרוּעֵי. אִם כִּבְ"י כּוֹל הַמָּקוֹם מִצְטָעֵר עַל דָּמָם שֶׁל רָשָׁעִים שְׁנִשְׁפָּךְ. קָל וְחִמֵּר עַל דָּמָם שֶׁל צַדִּיקִים. וְלֹא זֶה בְּלִבְד. אֶלָּא כָּל הַמִּלִּין אֶת מֵתוֹ. עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. הֵלִינוּ לְכַבּוֹדוֹ לְהִבְיֵא לוֹ אֶרֶז וְתַכְרִיכִים. אֵינּוּ עוֹבֵר עָלָיו. וְלֹא הָיוּ קוֹבְרִין אוֹתוֹ

בְּקִבְרוֹת אֲבוֹתָיו אֵלָּא שְׁנֵי בֵּתֵי קִבְרוֹת הָיוּ מִתְקַנְיָן לְבֵית
דִּין אֶחָד לְנִסְקָלִין וְלַנְּשָׂרְפִין וְאֶחָד לְנִהְרְגִין וְלַנְּחַנְקִין:

^י וְנִתְעַבַּל הַבֶּשֶׂר מִלְקָטִין אֶת הָעֲצָמוֹת וְקוֹבְרִין אוֹתוֹ
בְּמִקְוָמָן וְהַקְרוּבִים בָּאִים וְשׂוֹאֲלִין בְּשָׁלוֹם הַדִּינִים
וּבְשָׁלוֹם הָעֵדִים כְּלוֹמַר דְּעוּ שְׂאִין בְּלִבָּנוּ עֲלֵיכֶם כְּלוֹם
שְׂדִין אֶמֶת דִּנְתֶּם וְלֹא הָיוּ מִתְאַבְּלִים אֲבָל אוֹנְנִין שְׂאִין
אֲנִינוֹת אֵלָּא בִּלְב:

פרק ז

אַרְבַּע מִיתוֹת נִמְסְרוּ לְבֵית דִּין סְקִילָה שְׂרִיפָה הָרֶג
וְחֻנֵּק רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׂרִיפָה סְקִילָה חֻנֵּק
וְהָרֶג זֶה מִצְוֹת הַנִּסְקָלִים:

^ב מִצְוֹת הַנְּשָׂרְפִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בְּזָבֵל עַד אַרְבָּבוֹתָיו
וְנוֹתְנִים סוֹדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶה וְכוּרָךְ עַל צִוָּאָרוֹ זֶה
מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ זֶה מוֹשֵׁךְ אֲצִלוֹ עַד שְׁפוֹתַי אֶת פִּי
וּמִדְּלִיק אֶת הַפְּתִילָה וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ
מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי מַעֲיוֹ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִף הוּא
אִם מֵת בִּידָם לֹא הָיוּ מְקַיְמִין בּוֹ (מִצְוֹת) שְׂרִיפָה אֵלָּא
פּוֹתֶחִין אֶת פִּי בַּצֵּבֶת שְׁלֹא בְּטוֹבָתוֹ וּמִדְּלִיק הַפְּתִילָה
וְזוֹרְקָה לְתוֹךְ פִּי וְיוֹרֶדֶת לְתוֹךְ מַעֲיוֹ וְחוֹמֶרֶת אֶת בְּנֵי
מַעֲיוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן צְדוֹק מַעֲשֶׂה בְּבֵת כֹּהֵן אַחַת
שִׁנְתָּהּ וְהִקִּיפוּהָ חֲבִילֵי זְמוּרוֹת וּשְׂרָפוּהָ אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי
שְׁלֹא הָיָה בֵּית דִּין שֶׁל אוֹתָהּ שָׁעָה בְּקִי:

^א מַצוֹת הַנֶּהֱרָגִין. הָיוּ מַתִּיזִין אֶת רֹאשׁוֹ בְּסִיף. כִּרְדָּךְ
שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר נוּוֹל הוּא (זֶה) אֵלֶּא
מִנִּיחִין אֶת רֹאשׁוֹ עַל הַסֵּדֶן. וְקוֹצֵת בְּקוֹפִיץ. אָמְרוּ לוֹ אֵין
מִיתָה מִנּוּלָת מִזֹּו. מַצוֹת הַנֶּחֱנָקִין הָיוּ מְשַׁקְעִין אוֹתוֹ בַּזָּבֵל
עַד אֲרַבְבוּתָיו. וְנוֹתְנִים סוּדֵר קָשָׁה לְתוֹךְ הָרֶכֶּה. וְכוּרֵךְ
עַל צִוָּאָרוֹ. זֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ וְזֶה מוֹשֵׁךְ אֶצְלוֹ. עַד שֶׁנִּפְשׁוּ
יוֹצֵאָה:

^ד יָאֵלוּ הֵן הַנִּסְקָלִין. הֵבֵא עַל הָאֵם. וְעַל אִשְׁתְּ הָאָב.
וְעַל הַכֶּלֶה. וְעַל הַזְכוּר. וְעַל הַבְּהֵמָה. וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה
אֶת הַבְּהֵמָה. וְהַמְּגֵדִף. וְהָעוֹבֵד עֲבוּדַת אֱלִילִים. וְהַנּוֹתֵן
מִזְרָעוֹ לַמֶּלֶךְ. וְבַעַל אוֹב וַיִּדְעוּנִי. וְהַמַּחֲלִיל אֶת הַשַּׁבָּת.
וְהַמַּקְלֵל אָבִיו וְאִמּוֹ. וְהֵבֵא עַל נַעֲרָה הַמְּאוֹרָסָה. הַמְּסִית
וְהַמְּדִיחַ. וְהַמְּכַשֵּׁף. וְבֵין סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הֵבֵא עַל הָאֵם. חֵיב
עָלֶיהָ מִשּׁוּם אֵם. וּמִשּׁוּם אִשְׁתְּ אָב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר
אֵינוֹ חֵיב. אֵלֶּא מִשּׁוּם הָאֵם בְּלִבָּד. הֵבֵא עַל אִשְׁתְּ אָב.
חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם אִשְׁתְּ אָב. וּמִשּׁוּם אִשְׁתְּ אִישׁ. בֵּין בְּחַי
אָבִיו. בֵּין לְאַחַר מִיתַת אָבִיו. בֵּין מִן הָאִירוּסִין בֵּין מִן
הַנִּשְׁוֹאִין. הֵבֵא עַל כָּלָתוֹ. חֵיב עָלֶיהָ מִשּׁוּם כָּלָתוֹ. וּמִשּׁוּם
אִשְׁתְּ אִישׁ. בֵּין בְּחַי בְּנוֹ. בֵּין לְאַחַר מִיתַת בְּנוֹ. בֵּין מִן
הָאִירוּסִין. בֵּין מִן הַנִּשְׁוֹאִין. הֵבֵא עַל הַזְכוּר וְעַל הַבְּהֵמָה.
וְהָאִשָּׁה הַמְּבִיאָה אֶת הַבְּהֵמָה. אִם אָדָם חָטָא. בְּהֵמָה מֵה
חֲטָאָה. אֵלֶּא לְפִי שְׂבָאָה לְאָדָם תִּקְלָה עַל יָדָהּ. לְפִיכָךְ

אמר הכתוב תסקל. דבר אחר שלא תהא בהמה עוברת בשוק. ויאמרו. זו היא שנסקל פלוני על ידה:

ה' המגדף אינו חייב עד שיפרש השם. אמר רבי יהושע בן קרחה בכל יום דגין את העדים בכנוי. יכה יוסי את יוסי. נגמר הדין לא היו הורגים בכנוי. אלא מוציאים כל אדם לחוץ. ושואלים את הגדול שבהן. ואומרים לו אמור. מה ששמעת בפירוש. והוא אומר. והדיגין עומדין על רגליהן. וקורעין ולא מאחין. והשני אומר אף אני כמוהו. והשלישי אומר אף אני כמוהו:

י' העובד עבודת אלילים. אחד העובד. ואחד הזובח. ואחד המקטר. ואחד המנסך. ואחד המשתחוה. ואחד המקבלו עליו לאלוה. והאומר לו אלי אתה. אבל המגפף והמנשק. והמכבד והמרביץ. והמרחיץ. הסך. והמלביש. והמגעיל. עובר בלא תעשה. הנזדר בשמו. והמקים בשמו. עובר בלא תעשה. הפוער עצמו לבעל פעור. זו היא עבודתו. הזורק אבן למרקוליס. זו היא עבודתו:

י' הנותן מזרעו למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. מסר למלך. ולא העביר באש. העביר באש. ולא מסר למלך. אינו חייב עד שימסור למלך. ויעביר באש. בעל אוב. זה פיתום המדבר משחיו. וידעוני. זה המדבר בפיו. הרי אלו בסקילה. והנשאל בהם באזהרה:

י המחליל את השבת בדבר שחיבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת והמקלל אביו ואמו אינו חייב עד שיקללם בשם קללם בכנוי רבי מאיר מחיב וחכמים פוטרין:

הַבָּא עַל נַעֲרָה הַמְּאֻרְסָה אֵינוֹ חַיֵּב עַד שֶׁתֵּהָא נַעֲרָה בַּתּוּלָה מְאֻרְסָה וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ בָּאוּ עָלֶיהָ שְׁנַיִם הָרֵאשׁוֹן בִּסְקִילָה וְהַשֵּׁנִי בַחֲנֹק׃

הַמַּסִּיתָ זֶה הַדְּיוּט הַמַּסֵּת אֶת הַהֲדִיּוּט. אָמַר לוֹ יֵשׁ
יִרְאֶה בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי כִּךְ אוֹכֵלֶת כִּךְ שׁוֹתָה כִּךְ מְטִיבָה
כִּךְ מְרִיעָה. כָּל חִיבֵי מִיתוֹת שֶׁבַתּוֹרָה אֵין מִכְמִינִין עָלֶיהֶן
חוּץ מִזֶּה. אָמַר לַשָּׁנִים וְהֵם עֲדִיו מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין.
וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. אָמַר לְאַחַד. הוּא אוֹמֵר יֵשׁ לִי חֲבָרִים.
רוֹצִים בְּכִךְ. אִם הִיא עָרוֹם וְאֵינוּ יָכוֹל לְדַבֵּר בַּפִּנְיָהֶם.
מִכְמִינִין לוֹ עֲדִים אַחֲרֵי הַגָּדֵר. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ. אֲמֹר מָה
שֶׁאֲמַרְתָּ לִי בְּיַחְדּוֹ. וְהִלָּה אוֹמֵר לוֹ. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ. הֵיאֵךְ
נִנְיַח אֶת אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים. וְנִלְךְ וְנַעֲבֹד עֲצִים וְאַבְנִים.
אִם חֲזַר בּוֹ (הָרִי זֶה) מוֹטֵב. וְאִם אָמַר כִּךְ הִיא חוֹבַתְנוּ.
וְכִךְ יִפֶּה לָנוּ. הָעוֹמְדִים מֵאַחֲרֵי הַגָּדֵר. מְבִיאִין אוֹתוֹ לְבֵית
דִּין. וְסוֹקְלִין אוֹתוֹ. הָאוֹמֵר אֶעֱבֹד. אֵלֶךְ וְאֶעֱבֹד. גִּלְךְ
וְנַעֲבֹד. אֲזַבַּח. אֵלֶךְ וְאֲזַבַּח. גִּלְךְ וְנִזְבַּח. אֶקְטִיר. אֵלֶךְ
וְאֶקְטִיר. גִּלְךְ וְנִקְטִיר. אֲנַסֵּךְ. אֵלֶךְ וְאֲנַסֵּךְ. גִּלְךְ וְנִנְסֵךְ.
אֲשַׁתְּחִוָּה. אֵלֶךְ וְאֲשַׁתְּחִוָּה. גִּלְךְ וְנִשְׁתַּחֲוָּה. הַמְדִּיחַ זֶה
הָאוֹמֵר גִּלְךְ וְנַעֲבֹד עֲבֹדַת אֱלִילִים:

”הַמַּכְשֵׁף׃ הָעוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה חַיִּב׃ וְלֹא הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינִים׃
 רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ׃ שְׁנַיִם לֹקְטִין
 קְשׁוּאִין׃ אֶחָד לֹקֵט פֶּטוּר׃ וְאֶחָד לֹקֵט חַיִּב׃ הָעוֹשֶׂה
 מַעֲשֵׂה חַיִּב׃ הָאוֹחֵז אֶת הָעֵינִים פֶּטוּר׃

יום טז

פרק ח

בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה׃ מֵאִמְתִּי נֶעְשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה׃ מְשִׁיבֵי
 שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת׃ וְעַד שִׁיקִיף זָקֵן הַתְּחַתּוֹן׃ וְלֹא הָעֶלְיוֹן׃
 אֲלֵא שֶׁדָּבְרוּ חֲכָמִים בְּלִשׁוֹן נִקְיָה׃ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִהְיֶה לְאִישׁ
 בֶּן׃ בֶּן וְלֹא בֵּת׃ בֶּן וְלֹא אִישׁ׃ קֵטָן פֶּטוּר׃ שֶׁלֹּא בָּא לְכָלֵּל
 מִצּוֹת׃

בִּמְאִמְתִּי חַיִּב מִשִּׁיאֲכָל טְרִטִימַר בְּשָׂר׃ וַיִּשְׁתֶּה חֲצִי לֹזֶג
 יֵין הָאִיטְלָקִי׃ רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר מָנָה בְּשָׂר וְלֹזֶג יֵין׃ אֲכָל
 בַּחֲבוּרַת מִצּוֹה׃ אֲכָל בְּעֵבֹר הַחֹדֶשׁ׃ אֲכָל מַעֲשֵׂר שְׁנִי
 בִּירוּשָׁלַיִם׃ אֲכָל גְּבִלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׁים׃ (אֲכָל
 טָבֵל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שֶׁלֹּא נִטְלָה תְּרוּמָתוֹ׃ וּמַעֲשֵׂר שְׁנִי
 וְהַקֹּדֶשׁ שֶׁלֹּא נִפְדּוּ׃) אֲכָל דָּבָר שֶׁהוּא מִצּוֹה׃ וְדָבָר שֶׁהוּא
 עֲבִירָה׃ אֲכָל כָּל מֵאֲכָל׃ וְלֹא אֲכָל בְּשָׂר׃ שֶׁתָּה כָּל מִשְׁקָה
 וְלֹא שֶׁתָּה יֵין׃ אֵינּוּ נֶעְשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה׃ עַד שִׁיאֲכָל
 בְּשָׂר וַיִּשְׁתֶּה יֵין׃ שֶׁנֶּאֱמַר זֹלִל וְסוֹבָא׃ וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין
 רֵאָיָה לְדָבָר׃ זָכָר לְדָבָר׃ שֶׁנֶּאֱמַר אֵל תִּהְיֶה בְּסוֹבְאֵי יֵין
 בְּזוֹלָלִי בְּשָׂר לָמוֹ׃

^א גִּנֵּב מִשָּׁל אָבִיו וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. מִשָּׁל אֲחֵרִים וְאָכַל בְּרִשּׁוֹת אָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שְׁיִגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וְיֹאכַל בְּרִשּׁוֹת אֲחֵרִים. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שְׁיִגְנוֹב מִשָּׁל אָבִיו וּמִשָּׁל אִמּוֹ:

^ד הִיָּה אָבִיו רוֹצֵחַ וְאִמּוֹ אֵינָה רוֹצֵחַ. אָבִיו אֵינוֹ רוֹצֵחַ וְאִמּוֹ רוֹצֵחַ. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. עַד שְׁיִהְיוּ שְׁנֵיהֶם רוֹצִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם לֹא הִיתָה אִמּוֹ רְאוּיָה לְאָבִיו. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. הִיָּה אֶחָד מֵהֶם גֹּדֵם אוֹ חָגֵר. אוֹ אֵלִים. אוֹ סוּמָא. אוֹ חֵרֶשׁ. אֵינוֹ נַעֲשֶׂה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה. שְׁנַאֲמַר וְתַפְּשׁוּ בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ. וְלֹא גִדְּמִין. וְהוֹצִיאוּ אוֹתוֹ וְלֹא חָגְרִין. וְאָמְרוּ וְלֹא אֱלָמִין. בָּנֵנוּ זֶה וְלֹא סוּמִין. אֵינָנוּ שׁוֹמְעִים בְּקוֹלָנוּ וְלֹא חֵרֶשִׁין. מַתְרִין בּוֹ בַּפִּי שְׁלֹשָׁה. וּמִלְקִין אוֹתוֹ. חֹזֵר וְקֹלְקֵל גְּדוֹן בְּעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. וְאֵינוֹ נִסְקֵל. עַד שְׁיִהְיוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה הָרֵאשׁוֹנִים. שְׁנַאֲמַר בָּנֵנוּ זֶה. זֶהוּ שְׁלֵקָה בַּפְּנִיכֶם. בָּרַח עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן פְּטוֹר. וְאִם מִשְׁנִיגְמַר דִּינוֹ בָּרַח. וְאַחֵר כֶּךָ הַקִּיף זָקֵן הַתַּחְתּוֹן. חֵיב:

^ה בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֶה גְּדוֹן עַל שֵׁם סוּפוֹ. אֶמְרָה תוֹרָה יָמוֹת זָכָאִי. וְאֵל יָמוֹת חֵיב. שְׁמִיתָתָן שֶׁל רִשְׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. יֵין וְשִׁינָה לְרִשְׁעִים. הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. פְּזוֹר לְרִשְׁעִים הִנָּאָה לָהֶן וְהִנָּאָה לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם. כְּנוֹס לְרִשְׁעִים רָע לָהֶן וְלִצְדִּיקִים רָע לָהֶן וְרָע לְעוֹלָם.

וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה לְעוֹלָם. שְׁקֵט
לְרַשָּׁעִים רַע לָהֶן וְרַע לְעוֹלָם. וְלִצְדִּיקִים הַנָּאָה לָהֶן וְהַנָּאָה
לְעוֹלָם:

י הָבֵא בַּמַּחֲתֶרֶת נִדּוֹן עַל שֵׁם סוֹפוֹ. הִיָּה בָּא בַּמַּחֲתֶרֶת.
וְשִׁבַּר אֶת הַחֲבִית. אִם יֵשׁ לוֹ דָּמִים חַיִּב. וְאִם אֵין לוֹ דָּמִים
פְּטוּר:

י וְאֵלוֹ הֵן שְׁמֵצִילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם. הַרּוֹדֵף אַחֵר חֲבִירוֹ
לְהַרְגּוֹ. וְאַחֵר הַזְּכוּר. וְאַחֵר הַנַּעֲרָה הַמְּאֻרְסָה. אֲבָל
הַרּוֹדֵף אַחֵר בַּהֶמָּה. וְהַמַּחֲלֵל אֶת הַשֶּׁבֶת. וְהַעוֹבֵד עֲבוֹדַת
אֱלִילִים אֵין מַצִּילִין אוֹתָן בְּנִפְשָׁם:

פרק ט

וְאֵלוֹ הֵן הַנִּשְׁרָפִין. הָבֵא עַל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. וּבֵת כֹּהֵן
שֶׁזִּנְתָה. יֵשׁ בְּכָלֵל אִשָּׁה וּבִתָּהּ. בֵּתוֹ. וּבֵת בֵּתוֹ. וּבֵת
בְּנוֹ. וּבֵת אִשְׁתּוֹ. וּבֵת בִּתָּהּ. וּבֵת בִּנְיָהּ. חֲמוּתוֹ. וְאִם חֲמוּתוֹ.
וְאִם חָמִיו. וְאֵלוֹ הֵן הַנֶּהָרְגִין. הַרוֹצֵחַ. וְאִנְשֵׁי עִיר הַנִּדְּחָת.
רוֹצֵחַ שֶׁהִכָּה אֶת רֵעֵהוּ בְּאַבֶּן. אוֹ בְּבָרָזִל. וְכָבַשׁ עָלָיו לְתוֹךְ
הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאֹר. וְאִינוּ יָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת חַיִּב.
דָּחַפוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם. אוֹ לְתוֹךְ הָאֹר וְיָכוֹל לַעֲלוֹת מִשָּׁם וּמֵת.
פְּטוּר. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַכֶּלֶב. שָׁסָה בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ פְּטוּר.
הַשִּׁיד בּוֹ אֶת הַנֶּחֱשׁ. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב. וְחַכָּמִים פּוֹטְרִין.
הַמִּכָּה אֶת חֲבִירוֹ. בֵּין בְּאַבֶּן אוֹ בְּאֶגְרוֹף. וְאִמְדוּהוּ לְמִיתָה.

והקל ממה שהיה. ולאחר מכאן הכביד ומת. חיבי. רבי
נחמיה אומר פטור. שרגלים לדבר:

^ב נתפון להרוג את הבהמה והרג את האדם. לנכרי והרג
את ישראל. לנפלים והרג בן קימא. פטור. נתפון להכותו
על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לו
על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו ומת. פטור. נתפון
להכותו על לבו. והיה בה כדי להמית על לבו. והלכה
לו על מתניו. ולא היה בה כדי להמית על מתניו ומת
פטור. נתפון להכות את הגדול. ולא היה בה כדי להמית
הגדול. והלכה לו על הקטן. והיה בה כדי להמית את
הקטן. ומת פטור. נתפון להכות את הקטן. והיה בה כדי
להמית את הקטן. והלכה לה על הגדול. ולא היה בה
כדי להמית את הגדול ומת פטור. אבל נתפון להכותו
על מתניו. והיה בה כדי להמית על מתניו. והלכה לה
על לבו ומת חיבי. נתפון להכות את הגדול. והיה בה כדי
להמית את הגדול. והלכה לה על הקטן ומת חיבי. רבי
שמעון אומר אפילו נתפון להרוג את זה. והרג את זה.
פטור:

^ג רוצח שנתערב באחרים. כלן פטורין. רבי יהודה אומר
כונסין אותם לכיפה. כל חיבי מיתות שנתערבו זה
בזה. גדוּגין בקלה. הנסקלין בגשרפין. רבי שמעון אומר
גדוּגים בסקילה. שהשרפה חמורה. וחכמים אומרים
גדוּגין בגשרפה. שהסקילה חמורה. אמר להן רבי שמעון

אלו לא היתה שרפה חמורה לא נתנה לבת כהן שזנתה.
אמרו לו אלו לא היתה סקילה חמורה לא נתנה למגדף
ולעובד עבודת אלילים. הנהרגין בנחנקין. רבי שמעון
אומר בסיף. וחכמים אומרים בחנק:

דמי שנתחייב בשתי מיתות דין. גדון בחמורה. עבר
עבירה שנתחייב שתי מיתות. גדון בחמורה. רבי יוסי
אומר גדון בזיקה הראשונה שבאה עליו:

המי שלקה ושנה. בית דין מכניסין אותו לכפה. ומאכילין
אותו שעורין. עד שפרסו מתבקעת. ההורג נפש שלא
בעדים. מכניסין אותו לכפה. ומאכילין אותו. לחם צר
ומים לחץ:

י הגזיב את הקסוה. והמקלל בקוסם. והבועל ארמית.
קנאין פוגעין בו. כהן ששמש בטמאה. אין אחיו הכהנים
מביאין אותו לבית דין. אלא פרחי כהונה מוציאין אותו
חוץ לעזרה. ומפציעין את מוחו בגזרין. זר ששמש
במקדש. רבי עקיבא אומר בחנק. וחכמים אומרים בידי
שמים:

י"ג דפרק זה מאוחר לפרק אלו הן הנחנקין

פרק י

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שְׁנֵאֲמַר וְעַמָּךְ
בָּלֵם צְדִיקִים וְגוֹמֵר וְאֵלּוּ שְׂאִין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא הָאוֹמֵר אֵין תַּחֲיִית הַמֵּתִים מִן הַתּוֹרָה וְאֵין תּוֹרָה
מִן הַשְּׁמַיִם וְאֶפִיקוֹרוֹס רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אֵף הַקּוֹרָא
בְּסִפְרִים הַחִיצוֹנִים וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמִּכָּה וְאוֹמֵר כָּל
הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שׁוֹמְתִי בַּמִּצְרִים לֹא אֲשִׁים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי
יְיָ רוֹפֵאֲךָ אֲבֵא שָׂאוֹל אוֹמֵר אֵף הַהוֹגָה אֶת הַשֵּׁם
בְּאוֹתִיּוֹתָיו:

ב שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים וְאַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת אֵין לָהֶן חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שְׁלֹשָׁה מַלְכִּים יִרְבָּעִם אַחָאָב וּמִנְשֶׁה רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר מִנְשֶׁה יֵשׁ לוֹ חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שְׁנֵאֲמַר וַיִּתְּפַלֵּל
אֵלָיו וַיַּעֲתֵר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ וַיִּשְׁבְּהוּ יְרוּשָׁלַיִם לְמַלְכוּתוֹ
אָמְרוּ לוֹ לְמַלְכוּתוֹ הִשְׁבִּיבוּ וְלֹא לַחֲיֵי הָעוֹלָם הֶבֶא הִשְׁבִּיבוּ
אַרְבָּעָה הֶדְיוֹטוֹת בִּלְעָם וְדוֹאֵג וְאַחִיתוֹפֶל וְגִיחִזִּי:

ג דוֹר הַמִּבּוּל אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין
שְׁנֵאֲמַר לֹא יָדוֹן רוּחִי בְּאָדָם לְעֹלָם לֹא דִין וְלֹא רוּחַ דוֹר
הַפְּלָגָה אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הֶבֶא שְׁנֵאֲמַר וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם
מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ וַיִּפֹּץ יְיָ אוֹתָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּמִשָּׁם
הַפִּיצָם יְיָ בְּעוֹלָם הֶבֶא אֲנָשֵׁי סְדוֹם אֵין לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם
הֶבֶא שְׁנֵאֲמַר וְאֲנָשֵׁי סְדוֹם רָעִים וְחֹטְאִים לִי מְאֹד רָעִים

בעולם הזה וְחֲטָאִים לְעוֹלָם הַבָּא. אֲבָל עוֹמְדִין בְּדִין. רַבִּי
 נְחֻמֵּי אֹמֵר אֵלּוּ וְאֵלּוּ אֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֵמַר עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. וְחֲטָאִים בַּעֲדַת צְדִיקִים. עַל כֵּן לֹא
 יָקוּמוּ רָשָׁעִים בְּמִשְׁפָּט. זֶה דוֹר הַמְּבוּל. וְחֲטָאִים בַּעֲדַת
 צְדִיקִים אֵלּוּ אֲנָשֵׁי סְדוֹם. אָמְרוּ לוֹ אֵינָן עוֹמְדִין בַּעֲדַת
 צְדִיקִים. אֲבָל עוֹמְדִין בַּעֲדַת רָשָׁעִים. מְרַגְלִים אֵין לָהֶם
 חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֵמַר וַיָּמוּתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצִיאֵי דְבַת
 הָאָרֶץ רָעָה בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי יי. וַיָּמוּתוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה. בַּמִּגְפָּה
 לְעוֹלָם הַבָּא. דוֹר הַמַּדְבָּר אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא.
 וְאֵין עוֹמְדִין בְּדִין. שְׁנֵאֵמַר בַּמַּדְבָּר הַזֶּה יָתְמוּ וְשָׁם יָמוּתוּ.
 דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר
 אֶסְפוּ לִי חֲסִידֵי כוֹרְתֵי בְרִיתִי עָלַי זָבַח. עֲדַת קֶרֶח אֵינָה
 עֲתִידָה לַעֲלוֹת. שְׁנֵאֵמַר וְתָכַס עָלֵיהֶם הָאָרֶץ בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 וַיֵּאבְדוּ מִתּוֹךְ הַקֹּהֶל בְּעוֹלָם הַבָּא. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי
 אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר עָלֵיהֶם הוּא אֹמֵר יי מִמִּית וּמַחֲיָה מוֹרִיד
 שָׁאוֹל וַיַּעַל. עֲשֶׂרֶת הַשְּׁבֻטִּים אֵינָן עֲתִידִין לַחֲזוֹר. שְׁנֵאֵמַר
 וַיִּשְׁלַכְכֶם אֵל אֶרֶץ אַחֲרֶת כִּי־זֶה הַיּוֹם הוֹלֵךְ וְאֵינוֹ
 חוֹזֵר. אֵף הֵם הוֹלְכִים וְאֵינָם חוֹזְרִים. דְּבַרִּי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר מָה הַיּוֹם מֵאֲפִיל וּמֵאִיר. אֵף עֲשֶׂרֶת
 הַשְּׁבֻטִּים שְׁאֵפֵל לָהֶן. כִּךְ עֲתִיד לְהָאִיר לָהֶן:

ד' אֲנָשֵׁי עִיר הַנִּדְחָת אֵין לָהֶם חֶלֶק לְעוֹלָם הַבָּא. שְׁנֵאֵמַר
 יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל מִקֶּרְבֶּךָ. וַיִּדְיָחוּ אֶת יוֹשְׁבֵי עִירָם.
 וְאֵינָן נִהְרָגִים עַד שִׁיְהִיו מִדִּיחָהּ מֵאוֹתָהּ הָעִיר. וּמֵאוֹתוֹ

השֵׁבֶט. וְעַד שֶׁיֵּדַח רַבָּה. וְעַד שֶׁיִּדְיָחוּהָ אֲנָשִׁים. הַדִּיחוּהָ נָשִׁים. אוֹ קִטְנִים. אוֹ שֶׁהֵדַח מֵעוּטָה. אוֹ שֶׁהָיוּ מִדִּיחָהּ חוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ בִּיחִידִים. וְצָרִיכִים שְׁנֵי עֲדִים וְהִתְרָאָה. לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. זֶה חֹמֶר בִּיחִידִים מִבְּמִרְבִּים. שֶׁהִיחִידִים בְּסָקִילָה. לְפִיכָךְ מְמוֹנָם פֶּלֶט. וְהַמִּרְבִּים בְּסִיף. לְפִיכָךְ מְמוֹנָם אֲבָד:

ה' הִכָּה תִּכָּה אֶת יוֹשְׁבֵי הָעִיר וְגוֹמֵר. הַחֲמֶרֶת וְהַגְמָלֶת הָעוֹבֶרֶת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. הָרִי אֵלּוּ מִצִּילִין אוֹתָהּ. שְׁנֵאמַר הַחֶרֶם אוֹתָהּ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּהּ וְגוֹמֵר. מִכָּאֵן אָמְרוּ נִכְסֵי צְדִיקִים שְׁבִתוֹכָה אוֹבְדִין. שֶׁבַחֲחוּצָה לָהּ פֶּלֶטִין. וְשֶׁל רָשָׁעִים בֵּין שְׁבִתוֹכָה. בֵּין שֶׁבַחֲחוּצָה לָהּ. הָרִי אֵלּוּ אוֹבְדִין:

י וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ תִּקְבּוּץ אֶל תּוֹךְ רְחוּבָהּ. אִם אֵין לָהּ רְחוּב. עוֹשִׂין לָהּ רְחוּב. הֵיטָה רְחוּבָהּ חוּצָה לָהּ. כּוֹנְסִין אוֹתָהּ לְתוֹכָהּ. וְשֶׁרָפֶתָּ בָּאֵשׁ אֶת הָעִיר וְאֶת כָּל שְׁלָלָהּ. (שְׁלָלָהּ). וְלֹא שְׁלָל שְׁמִים. מִכָּאֵן אָמְרוּ הַהִקְדָּשׁוֹת שֶׁבָּהּ יִפְדּוּ. וְתִרְוּמוֹת יִרְקְבוּ. מַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְכֹתֵבִי הַקֹּדֶשׁ יִגְנְזוּ. כָּלִיל לַיְי אֱלֹהֶיךָ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אַתֶּם עוֹשִׂין דִּין בְּעִיר הַנִּדְחָת. מַעֲלָה אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּאֵלּוּ אַתֶּם מַעֲלִים עוֹלָה כָּלִיל לְפָנַי. וְהֵיטָה תֵּל עוֹלָם (לֹא תִבְנֶה עוֹד). לֹא תַעֲשֶׂה אֲפִילוֹ גִּנּוֹת וּפְרִדָּסִים. דְּבָרֵי רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא תִבְנֶה עוֹד לְכִמּוֹת שֶׁהֵיטָה אֵינָה נִבְנִית. אֲבָל נַעֲשִׂית הִיא גִּנּוֹת וּפְרִדָּסִים. וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מֵאוֹמָה מִן הַחֶרֶם. שֶׁכָּל זְמַן שֶׁהָרָשָׁעִים בַּעֲוֹלָם חֲרוֹן

אף בעולם. נאבדו רשעים מן העולם. נסתלק חרון אף מן
העולם:

פרק יא

אלו הן הנחנקין. המכה אביו ואמו. וגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל.
וזקן ממרא על פי בית דין. ונביא השקר. והמתנבא
בשם עבודת אלילים. והבא על אשת איש. וזוממי בת
כהן ובוועלה. המכה אביו ואמו. אינו חייב עד שיעשה בהן
חבורה. זה חמר במקלל מבמכה. שהמקלל לאחר מיתה
חייב. והמכה לאחר מיתה פטור. הגונב נפש מִיִּשְׂרָאֵל
אינו חייב עד שיכניסנו לרשותו. רבי יהודה אומר עד
שיכניסנו לרשותו וישתמש בו. שנאמר והתעמר בו
ומכרו. הגונב את בנו. רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקה מחייב וחכמים פוטרין. גנב מי שחציו עבד וחציו
בן חורין. רבי יהודה מחייב. וחכמים פוטרין:

^ב זקן ממרא על פי בית דין. שנאמר כי יפלא ממך דבר
למשפט וגומר. שלשה בתי דינין היו שם. אחד יושב על
פתח הר הבית. ואחד יושב על פתח העזרה. ואחד יושב
בלשכת הגזית. באים לזה שעל פתח הר הבית. ואומר
כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך למדתי וכך למדו חבירי.
אם שמעו אומרים להם. ואם לאו. באין להם לאותן שעל
פתח העזרה. ואומר כך דרשתי וכך דרשו חבירי. כך
למדתי. וכך למדו חבירי. אם שמעו אומרים להם. ואם

לֹאֵוּ אֵלֹוּ וְאֵלֹוּ בָּאִים לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבְּלִשְׁכַּת הַגְּזִית.
 שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאת תּוֹרָה לְכָל יִשְׂרָאֵל. שֶׁנֶּאֱמַר מִן הַמָּקוֹם
 הַהוּא אֲשֶׁר יִבְחַר יי' חֹזֵר לְעִירוֹ וּשְׁנָה וְלִמֵּד כְּדָרָךְ שֶׁהִיא
 לִמֵּד פֶּטוּר. וְאִם הוֹרָה לַעֲשׂוֹת חֵיב שֶׁנֶּאֱמַר וְהָאִישׁ אֲשֶׁר
 יַעֲשֶׂה בְּזִדּוֹן אִינוֹ חֵיב עַד שִׁיּוּרָה לַעֲשׂוֹת. תִּלְמִיד שֶׁהוֹרָה
 לַעֲשׂוֹת פֶּטוּר. נִמְצָא חֲמֵרוֹ קָלוּ:

^א חֲמֵר בְּדִבְרֵי סוֹפְרִים. מִדְּבָרֵי תּוֹרָה. הָאוֹמֵר אֵין תְּפִילִין.
 כְּדִי לַעֲבוֹר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה פֶּטוּר. חֲמֵשׁ טוֹטְפוֹת לְהוֹסִיף
 עַל דְּבָרֵי סוֹפְרִים חֵיב:

^ב אֵין מְמִיתִין אוֹתוֹ לֹא בְּבֵית דִּין שֶׁבְּעִירוֹ. וְלֹא בְּבֵית דִּין
 שֶׁבִּיבְנֵה. אֲלֹא מַעֲלִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין הַגָּדוֹל שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם.
 וּמִשְׁמְרִין אוֹתוֹ עַד הָרֶגֶל. וּמְמִיתִין אוֹתוֹ בְּרֶגֶל. שֶׁנֶּאֱמַר
 וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וְיִרְאוּ וְלֹא יִזְדּוֹן עוֹד. דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא.
 רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מַעֲנִין אֶת דִּינוֹ שֶׁל זֶה. אֲלֹא מְמִיתִין
 אוֹתוֹ מִיד. וְכוֹתְבִים וְשׁוֹלְחִין שְׁלוּחִין בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת. אִישׁ
 פְּלוֹנִי בֶן אִישׁ פְּלוֹנִי. נִתְחַיֵּב מִיָּתָהּ בְּבֵית דִּין:

^ג נְבִיא הַשֶּׁקֶר הַמִּתְנַבֵּא מֵה שְׁלֹא שָׁמַע. וּמֵה שְׁלֹא נֶאֱמַר
 לוֹ מִיתָתוֹ בִּידֵי אָדָם. אֲבָל הַכּוֹבֵשׁ אֶת נְבוֹאָתוֹ. וְהַמּוֹתֵר
 עַל דְּבָרֵי נְבִיא. וְנְבִיא שֶׁעֲבַר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ. מִיתָתוֹ בִּידֵי
 שָׁמַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר אֲנֹכִי אֲדַרּוֹשׁ מֵעַמּוֹ:

^ד הַמִּתְנַבֵּא בְּשֵׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְאוֹמֵר כֹּךְ אִמְרָה עֲבוֹדַת
 אֱלִילִים. אֲפִילוֹ כּוֹן אֶת הַהֲלָכָה. לְטַמֵּא אֶת הַטָּמֵא.

וּלְטֹהֵר אֶת הַטְּהוֹרִי הֵבֵא עַל אִשָּׁת אִישׁ בֵּינוֹן שְׁנִכְנֹסָה
 לְרִשּׁוֹת הַבַּעַל לְנִשְׁוֹאִין אֵף עַל פִּי שְׁלֹא נִבְעָלָה הֵבֵא
 עָלֶיהָ הָרִי זֶה בְּחֻנֵּק וְזוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן וּבֹעֲלָה שְׁכָל
 הַזּוֹמָמִין מִקְדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיתָהּ חוּץ מִזּוֹמָמִי בֵּת כֹּהֵן
 וּבֹעֲלָה: סליק

מסכת מכות

פרק א

כיצד העדים נעשים זוממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שגרש את אשתו ולא נתן לה כתובתה והלא בין היום ובין מחר סופו לתן לה כתובתה אומדים כמה רוצה לתן בכתובתה של זו שאם נתאלמנה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לחבירו אלהי זוז על מנת לתנן לו מכאן ועד שלשים יום והוא אומר מכאן ועד עשר שנים אומדין כמה אדם רוצה לתן ויהיו בידו אלהי זוז בין נותנן מכאן ועד שלשים יום בין נותנן מכאן ועד עשר שנים:

^ב מעידין אנו באיש פלוני שחייב לחבירו מאתיים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם המביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים כל המשלם אינו לוקה:

^ג מעידין אני באיש פלוני שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין לוקין שמונים משום לא תענה ברעך עד שקר ומשום ועשיתם לו כאשר זמם דברי רבי

מאיר. וחכמים אומרים אין לוקין אלא ארבעים. משלשין
בממון. ואין משלשין במכות. ביצד. העידוהו שהוא חייב
לחבירו מאתים וזו. ונמצאו זוממין. משלשין ביניהם. אבל
אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים. ונמצאו זוממין.
כל אחד ואחד לוקה ארבעים:

ד אין העדים געשים זוממין. עד שיזמו את עצמן. ביצד.
אמרו מעידין אנו באיש פלוני. שהרג את הנפש. אמרו
להן היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה. או ההורג היה
עמנו אותו היום במקום פלוני. אין אלו זוממין. אבל אמרו
להן היאך אתם מעידין. שהרי הייתם עמנו אותו היום
במקום פלוני. הרי אלו זוממין. ונהרגין על פיהם:

ה באו אחרים והזימום. באו אחרים והזימום. אפילו מאה.
כלם יהרגו. רבי יהודה אומר איסטסית היא זו ואינה
נהרגת אלא כת הראשונה בלבד:

ו אין העדים זוממין נהרגין עד שיגמר הדין. שהרי
הצדוקין אומרים. עד שיהרג שנאמר נפש תחת נפש.
אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר. ועשיתם לו כאשר
זמם לעשות לאחיו. והרי אחיו קים. אם כן למה נאמר
נפש תחת נפש. יכול משעה שקבלו עדותן יהרגו. תלמוד
לומר נפש תחת נפש. הא אינן נהרגין עד שיגמר הדין:

ז על פי שנים עדים. או שלשה עדים יומת המת. אם
מתקימת העדות בשנים למה פרט הכתוב בשלשה.

אֵלָא לְהַקִּישׁ שְׁלֹשָׁה לְשָׁנִים. מַה שְׁלֹשָׁה מְזִמִּים אֶת
הַשָּׁנִים. אִף הַשָּׁנִים יִזְמוּ אֶת הַשְּׁלֹשָׁה. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה.
תְּלִמוּד לֹאמַר עֲדִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מַה שָּׁנִים אֵינָן
נִהְרָגִין. עַד שִׁיְהִיו שְׁנֵיהֶם זִמְמִין. אִף שְׁלֹשָׁה אֵינָן נִהְרָגִין.
עַד שִׁיְהִיו שְׁלֹשָׁתָן זִמְמִין. וּמִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תְּלִמוּד לֹאמַר
עֲדִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לֹא בָּא הַשְּׁלִישִׁי אֵלָא לְהַחֲמִיר
עָלָיו. וְלַעֲשׂוֹת דִּינֹו כְּיוֹצֵא בָּאֵלוּ. וְאִם כֵּן עָנַשׁ הַכֹּתוּב
לְנִטְפָּל לְעוֹבְרֵי עֲבֶרָה כְּעוֹבְרֵי עֲבֶרָה. עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה
שִׁישְׁלִים שָׂכָר. לְנִטְפָּל לְעוֹשֵׁי מִצְוָה. כְּעוֹשֵׁי מִצְוָה:

ח מַה שָּׁנִים נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פָּסוּל עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
אִף שְׁלֹשָׁה נִמְצָא אֶחָד מֵהֶן קְרוֹב אוֹ פָּסוּל. עֵדוּתָן בְּטֹלָה.
מִנֵּין אֶפִּילוּ מֵאָה. תְּלִמוּד לֹאמַר עֲדִים. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּמָה
דְּבָרִים אֲמורִים בְּדִינֵי נַפְשׁוֹת. אֲבָל בְּדִינֵי מְמוֹנוֹת. תַּתְקִים
הָעֵדוּת בְּשֵׁאָר. רַבִּי אוֹמֵר אֶחָד דִּינֵי מְמוֹנוֹת וְאֶחָד דִּינֵי
נַפְשׁוֹת. בְּזִמְן שֶׁהִתְרוּ בָּהֶן. אֲבָל בְּזִמְן שֶׁלֹּא הִתְרוּ בָּהֶן.
מַה יַּעֲשׂוּ שְׁנֵי אַחִין. שֶׁרָאוּ בְּאֶחָד שֶׁהִרְגָּ אֶת הַנֶּפֶשׁ:

ט הָיוּ שָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן זֶה. וְשָׁנִים רוֹאִין אוֹתוֹ מִחֻלּוֹן
זֶה. וְאֶחָד מִתְּרָה בּוֹ בְּאֲמָצֵעַ. בְּזִמְן שֶׁמִּקְצֵתָן רוֹאִין אֵלּוּ
אֶת אֵלּוּ. הָרִי אֵלּוּ עֵדוּת אַחַת. וְאִם לֹא הָרִי אֵלּוּ שְׁתֵּי
עֵדוּיוֹת. לְפִיכָךְ אִם נִמְצְאָת אַחַת מֵהֶן זִמְמָת. הוּא וְהֵן
נִהְרָגִין. וְהַשְּׁנִיָּה פְטוּרָה. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר לְעוֹלָם אֵינָן נִהְרָגִין
עַד שִׁיְהִיו פִּי שְׁנֵי עֲדָיו מִתְרִין בּוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר עַל פִּי שְׁנַיִם

עדים. דבר אחר על פי שנים עדים. שלא תהא סנהדרין
שומעת מפי התרגמן:

מי שנגמר דינו וברח. ובא לפני אותו בית דין. אין
סותרים את דינו. כל מקום שיעמדו שנים ויאמרו. מעידין
אנו באיש פלוני שנגמר דינו בבית דין של פלוני. ופלוני
ופלוני עדיו. הרי זה יהרג. סנהדרין נוהגת בארץ. ובחוצה
לארץ. סנהדרין ההורגת אחד בשבוע נקראת חבלנית.
רבי אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי
טרפון ורבי עקיבא אומרים אלו היינו בסנהדרין. לא
נהרג אדם מעולם. רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הן
מרבין שופכי דמים בישראל:

פרק ב

אלו הן הגולין. ההורג נפש בשגגה. היה מעגל
במעגילה. ונפלה עליו והרגתו. היה משלשל
בחבית. ונפלה עליו והרגתו. היה יורד בסלם ונפל עליו
והרגו. הרי זה גולה. אבל אם היה מושך במעגילה ונפלה
עליו והרגתו. היה דולה בחבית ונפסק החבל ונפלה עליו
והרגתו. היה עולה בסלם ונפל עליו והרגו. הרי זה אינו
גולה. זה הפלל כל שבדרך ירידתו גולה. ושלא בדרך
ירידתו אינו גולה. נשטט הברזל מקתו והרג. רבי אומר
אינו גולה. וחכמים אומרים גולה. מן העץ המתבקע. רבי
אומר גולה. וחכמים אומרים אינו גולה:

ב הזורק אבן לרשות הרבים והרג. הרי זה גולה. רבי אליעזר בן יעקב אומר אם מכשיצאה האבן מידו הוציא הלז את ראשו וקבלה. הרי זה פטור. זרק את האבן לחצרו והרג. אם יש רשות לנזק לכנס לשם גולה. ואם לאו אינו גולה. שנאמר ואשר יבא את רעהו ביער. מה היער רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. יצא חצר בעל הבית שאין רשות לנזק ולמזיק לכנס לשם. אבא שאול אומר מה חטבת עצים רשות. (אף כל רשות). יצא האב המכה את בנו. והרב הרודה את תלמידו. ושלח בית דין:

ג האב גולה על ידי הבן. והבן גולה על ידי האב. הכל גולים על ידי ישראל. וישראל גולין על ידיהן. חוץ מעל ידי גר תושב. וגר תושב אינו גולה אלא על ידי גר תושב. הסומא אינו גולה. דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר גולה. השונא אינו גולה. רבי יוסי בר יהודה אומר השונא נהרג מפני שהוא כמועד. רבי שמעון אומר יש שונא גולה. ויש שונא שאינו גולה. (זה הכלל) כל שהוא יכול לומר לדעת הרג אינו גולה. ושלל לדעת הרג. הרי זה גולה:

ד להיכן גולין. לערי מקלט. לשלש שבועבר הירדן. ולשלש שבארץ כנען שנאמר את שלש הערים תתנו מעבר לירדן. ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען וגומר. עד שלא נבחרו שלש שבארץ ישראל. לא היו שלש שבועבר

הִירְדֵּן קוֹלְטוֹת. שֶׁנֶּאֱמַר שֵׁשׁ עָרֵי מִקְלָט תִּהְיֶינָה. עַד
שֶׁיְהִיוּ שְׁשָׁתָן קוֹלְטוֹת כְּאַחַת:

ה' וּמִכֻּנוֹת לָהֶן דְּרָכִים מִזֹּו. שֶׁנֶּאֱמַר תָּכִין לָךְ הַדֶּרֶךְ
וְשִׁלְשֶׁת וְגוֹמַר. וּמוֹסְרִים לוֹ שְׁנֵי תִלְמִידֵי חֲכָמִים. שְׁמַא
יִהְרָגְנוּ בַּדֶּרֶךְ. וַיִּדְּבְרוּ אֵלָיו. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר (אף) הוּא
מְדַבֵּר עַל יְדֵי עֲצָמוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וְזֶה דְּבַר הַרוֹצֵחַ:

י רַבִּי יוֹסִי בֶר יְהוּדָה אֹמֵר בַּתְּחִלָּה. אֶחָד שׁוֹגֵג וְאַחַד
מִזִּיד. מִקְדִּימִין לְעָרֵי מִקְלָט. וּבֵית דִּין שׁוֹלְחִין. וּמִבִּיאִין
אוֹתוֹ מִשָּׁם. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין הִרְגוּהוּ. שְׁלֹא
נִתְחַיֵּב מִיתָה פְטָרוּהוּ. מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גְּלוּת. מַחְזִירִין אוֹתוֹ
לְמִקְוָמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְהָשִׁיבוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה אֶל עִיר מִקְלָטוֹ
וְגוֹמַר. אֶחָד מְשׁוּחַ בְּשֵׁמֶן הַמִּשְׁחָה. וְאַחַד הַמֵּרְבֵּה
בְּבָגְדִים. וְאַחַד שֶׁעָבַר מִמְּשִׁיחָתוֹ. (מַחְזִירִין אֶת הַרוֹצֵחַ.)
רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר אֵף מְשׁוּחַ מִלְחָמָה מַחְזִיר אֶת הַרוֹצֵחַ.
לְפִיכָךְ אֲמוּזִיתֵהֶן שֶׁל כֹּהֲנִים. מְסַפְּקוֹת לָהֶן מַחֲיָה וּכְסוּת.
כְּדֵי שְׁלֹא יִתְפַּלְּלוּ עַל בְּנֵיהֶם שְׂיָמוּתוֹ. מִשְׁנַגְמָר דִּינוֹ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל. הֲרִי זֶה אֵינוֹ גּוֹלָה. אִם עַד שְׁלֹא נִגְמַר דִּינוֹ מֵת
כֹּהֵן גָּדוֹל וּמִנּוֹ אַחֵר תַּחֲתָיו. וְלֵאחֵר מִכֵּן נִגְמַר דִּינוֹ חוּזָר
בְּמִיתָתוֹ שֶׁל שְׁנֵי:

י נִגְמַר דִּינוֹ בְּלֹא כֹהֵן גָּדוֹל. וְהַחֲזִיר כֹּהֵן גָּדוֹל. וְכֹהֵן גָּדוֹל
שֶׁהָרַג. אֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם לְעוֹלָם. וְאֵינוֹ יוֹצֵא לֹא לְעֵדוּת
מִצְוָה. וְלֹא לְעֵדוּת מָמוֹן. וְלֹא לְעֵדוּת נִפְשׁוֹת. וְאִפְּלוּ

יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לוֹ. וְאַפִּילוּ שֶׁר צָבָא יִשְׂרָאֵל כִּיּוֹאֵב בֶּן
 צְרוּיָה. אֵינוּ יוֹצֵא מִשֵּׁם לְעוֹלָם. שְׁנֵאמַר אֲשֶׁר נָס שָׁמָּה.
 שֵׁם תִּהְיֶה דִּירְתּוֹ. שֵׁם תִּהְיֶה מִיתָתוֹ. וְשֵׁם תִּהְיֶה קְבוּרָתוֹ.
 כְּשֵׁם שֶׁהָעִיר קוֹלְטֶת. כִּד תַּחֲנוּמָה קוֹלֵט. רוֹצֵחַ שִׁיּוֹצֵא חוּץ
 לַתַּחֲנוּם וּמִצָּאוֹ גּוֹאֵל הַדָּם. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִצּוּה
 בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם. וְרִשּׁוֹת בְּיַד כָּל אָדָם. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר
 רִשּׁוֹת בְּיַד גּוֹאֵל הַדָּם וְכָל אָדָם (אִין) חִיבִין עָלָיו. אֵילָן
 שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתַּחֲנוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה חוּץ לַתַּחֲנוּם. אוֹ
 עוֹמֵד חוּץ לַתַּחֲנוּם. וְנוֹפֹ נוֹטָה לְתוֹךְ הַתַּחֲנוּם. הַכֹּל הוֹלֵךְ
 אַחֲרֵי הַנוֹף. הָרֶג בְּאוֹתָהּ הָעִיר. גּוֹלָה מְשֻׁכָּנָה לְשֻׁכּוֹנָה.
 וּבֶן לֹוי גּוֹלָה מֵעִיר לְעִיר:

ח (כִּיּוֹצֵא בּוֹ) רוֹצֵחַ שֶׁגָּלָה לְעִיר מִקִּלְטוֹ. וְרָצוּ אֲנָשֵׁי הָעִיר
 לְכַבְּדוֹ יֹאמְרוּ לָהֶם רוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי כֵן יִקָּבֵל
 מִהֵן. שְׁנֵאמַר זֶה דִּבֶּר הַרוֹצֵחַ. מַעֲלִים הָיוּ שֹׁכֵר לָלוּיִם
 דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לֹא הָיוּ מַעֲלִים לָהֶן
 שֹׁכֵר. וְחוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי
 יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא הָיָה חוֹזֵר לְשֻׁרְרָה שֶׁהָיָה בָּהּ:

פרק ג

וְאֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין הַבָּא עַל אַחֲתוֹ וְעַל אַחֲתָא דְאָבִיו וְעַל
 אַחֲתָא דְאִמּוֹ וְעַל אַחֲתָא דְאִשְׁתּוֹ וְעַל אִשְׁתּוֹ דְאָבִיו
 וְעַל אִשְׁתּוֹ דְאִמּוֹ וְעַל הַנִּדָּה וְעַל הַנִּדָּה לְכַהֵן גָּדוֹל
 גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה לְכַהֵן הַדִּיּוֹט מִמִּזְרַת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל
 בֵּת יִשְׂרָאֵל לְנִתֵּן וּלְמִמְזַר אֶלְמָנָה וְגְרוּשָׁה חֵיבִין עָלֶיהָ
 מִשּׁוּם שְׁנֵי שְׁמוֹת גְּרוּשָׁה וְחִלּוּצָה אֵינוֹ חֵיב אֲלָא מִשּׁם
 אֶחָד בְּלָבָד:

^ב הַטָּמֵא שְׂאֵבֵל אֶת הַקֹּדֶשׁ וְהָבֵא אֶל הַמִּקְדָּשׁ טָמֵא
 וְהָאוֹכֵל חֶלֶב וְדָם וְנוֹתֵר וּפְגוּל וְטָמֵא הַשּׁוֹחֵט וְהַמַּעֲלֶה
 בַּחוּץ וְהָאוֹכֵל חֶמֶץ בַּפֶּסַח וְהָאוֹכֵל וְהַעוֹשֶׂה מְלָאכָה
 בַּיּוֹם הַכַּפּוּרִים וְהַמַּפְטִים אֶת הַשֶּׁמֶן וְהַמַּפְטִים אֶת
 הַקִּטְרֶת וְהַסֹּד בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְהָאוֹכֵל גְּבֻלוֹת וְטָרְפוֹת
 שְׂקָצִים וְרִמָּשִׁים אֲכָל טָבַל וּמַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁלֹא נִטְּלָה
 תְּרוּמָתוֹ וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וְהַקֹּדֶשׁ שְׁלֹא נִפְדּוּ כִּמְהָ יֹאכֵל מִן
 הַטָּבַל וְיֵהָא חֵיב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר כָּל שֶׁהוּא וְחֻכָּמִים
 אוֹמְרִים כְּזֵית אָמַר לָהֶם רַבִּי שִׁמְעוֹן אֵין אַתֶּם מוֹדִים לִי
 בְּאוֹכֵל נִמְלָה כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא חֵיב אָמְרוּ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 כְּבִרְיָתָהּ אָמַר לָהֶם אֵף חֲטָה אַחַת כְּבִרְיָתָהּ:

^ג הָאוֹכֵל בְּכוּרִים עַד שְׁלֹא קָרָא עָלֶיהֶן קֹדֶשׁ קֹדֶשִׁים חוּץ
 לְקִלְעִים קֹדֶשִׁים קְלִיִּם וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי חוּץ לַחֹמֶה הַשּׁוֹבֵר

אֶת הָעֶצֶם בַּפֶּסַח הִטְהוֹרֹה הָרִי זֶה לֹקֶה אַרְבָּעִים אָבֹל
הַמוֹתִיר בִּטְהוֹרֹה וְהַשׁוֹבֵר בְּטָמֵא אֵינוֹ לֹקֶה אַרְבָּעִים:

ד' הַנוּטֵל אִם עַל הַבָּנִים רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹקֶה וְאֵינוֹ
מְשַׁלַּח וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים מְשַׁלַּח וְאֵינוֹ לֹקֶה זֶה הַכָּלֵל כָּל
מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁשׁ בָּהֶם קוֹם עֲשֵׂה אֵין חֵיבִין עָלֶיהָ:

ה' הַקּוֹרֵחַ קֶרֶחַ בְּרֹאשׁוֹ וְהַמְקִיף פָּאת רֹאשׁוֹ וְהַמְשַׁחִית
פָּאת זָקְנוֹ וְהַשּׁוֹרֵט שְׂרִיטָה אַחַת עַל הַמֵּת חֵיב שְׂרֵט
שְׂרִיטָה אַחַת עַל חֲמִשָּׁה מֵתִים אוֹ חֲמֵשׁ שְׂרִיטוֹת עַל מֵת
אֶחָד חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת עַל הָרֹאשׁ שְׁתֵּים אַחַת
מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן וְעַל הַזָּקֵן שְׁתֵּים מִכָּאן וְשְׁתֵּים מִכָּאן
וְאַחַת מִלְמָטָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִם נָטְלוּ כָּלָּו כְּאֶחָד
אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת וְאֵינוֹ חֵיב עַד שִׁטְלָנוּ בַּתַּעַר רַבִּי
אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִפְּלוּ לְקַטּוֹ בְּמִלְקָט אוֹ בְּרֵהִיטָנִי חֵיב:

ו' הַכּוֹתֵב כְּתַבַּת קַעֲקַע כְּתַב וְלֹא קַעֲקַע קַעֲקַע וְלֹא כְּתַב
אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁכְתּוֹב וִיקַעֲקַע בְּדִין וּבִכְחוֹל וּבְכָל דְּבַר
שֶׁהוּא רוּשָׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר אֵינוֹ חֵיב עַד שִׁכְתּוֹב שָׁם אֶת הַשֵּׁם שֶׁנֶּאֱמַר
וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם אֲנִי יי':

ז' נָזִיר שֶׁהָיָה שׁוֹתֶה בַּיּוֹם כָּל הַיּוֹם אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת
אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּשְׁתֶּה אֵל תִּשְׁתֶּה וְהוּא שׁוֹתֶה חֵיב עַל כָּל
אַחַת וְאַחַת:

ה' הָיָה מִטְמֵא לַמֵּתִים כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּטְמֵא. אֵל תִּטְמֵא. וְהוּא מִטְמֵא. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה מְגִלַּח כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תְּגַלַּח. אֵל תְּגַלַּח. וְהוּא מְגִלַּח. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. הָיָה לְבוּשׁ בְּכֻלָּאִים כָּל הַיּוֹם. אֵינוֹ חַיֵּב אֲלָא אֶחָת. אָמְרוּ לוֹ אֵל תִּלְבֹּשׁ. אֵל תִּלְבֹּשׁ. וְהוּא פּוֹשֵׁט וְלוֹבֵשׁ. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ט' יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלָם אֶחָד. וְחַיֵּב עָלָיו מִשּׁוּם שְׂמֹנֶה לָאוּיִן. הַחוֹרֵשׁ בַּשּׁוֹר וּבַחֲמוֹר. וְהֵם מְקַדְּשִׁים. בְּכֻלָּאִים. בְּכָרִים. וּבְשִׁבְעִית. יוֹם טוֹב. וְכֹהֵן. וְנָזִיר בְּבֵית הַטְּמֵאָה. חֲנֻנְיָה בֶּן חַכִּינָאִי אוֹמֵר אֶף הַלּוֹבֵשׁ כְּלָאִים. אָמְרוּ לוֹ אֵינוֹ הַשֵּׁם. אָמַר לָהֶם אֶף לֹא הַנָּזִיר הוּא הַשֵּׁם:

' כַּמָּה מִלְּקִין אוֹתוֹ. אַרְבָּעִים חֹסֵר אֶחָת. שְׁנָאִמַר בְּמִסְפָּר אַרְבָּעִים. מִנֵּן שֶׁהוּא סָמוּךְ לְאַרְבָּעִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אַרְבָּעִים שְׁלִימוֹת הוּא לֹקָה. וְהִכֵּן הוּא לֹקָה אֶת הַיִּתְיָרָה. בֵּין כְּתָפָיו:

ט"ז אֵין אוֹמְדִין אוֹתוֹ אֲלָא בְּמִכּוֹת הָרְאוּיוֹת לְהַשְׁתַּלֵּשׁ. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. לָקָה מִקְצַת וְאָמְרוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. פָּטוּר. אֲמָדוּהוּ לְקַבֵּל שְׂמֹנֶה עֶשְׂרִי. מִשְׁלָקָה אָמְרוּ יָכוֹל הוּא לְקַבֵּל אַרְבָּעִים. פָּטוּר. עֶבֶר עֲבִירָה שֵׁשׁ בָּה שְׁנֵי לָאוּיִן. אֲמָדוּהוּ אֶמֶד אֶחָד. לֹקָה וּפָטוּר. וְאִם לָאוּ לֹקָה וּמִתְרַפָּא. וְחוֹזֵר וְלֹקָה:

י"ב בַּיָּצֵד מִלְקִין אוֹתוֹ. כּוֹפֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל הָעֵמוּד הַיָּלֵף
וְהַיָּלֵף. וְחֶזֶן הַכֶּנֶסֶת אוֹחֶז בַּבְּגָדָיו. אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ. וְאִם
נִפְרָמוּ נִפְרָמוּ. עַד שֶׁהוּא מְגַלָּה אֶת לְבוֹ. וְהָאֶבֶן נְתוּנָה
מֵאַחֲרָיו. חֶזֶן הַכֶּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ. וְרִצּוּעָה שֶׁל עֵגֶל בִּידוֹ.
כְּפוּלָה אַחַת לְשֵׁתִים. וְשֵׁתִים לְאַרְבָּעָה. וְשְׁתֵּי רִצּוּעוֹת
עוֹלוֹת וְיורדות בָּהּ:

י"ג יָדָה טַפַּח. וְרַחֲבָה טַפַּח. וְרֹאשָׁהּ מַגֵּעַת עַל פִּי כְּרִסּוֹ.
וּמִכָּה אוֹתוֹ שְׁלִישׁ מִלְפָּנָיו. וְשְׁתֵּי יָדוֹת מִלְּאַחֲרָיו. וְאִינוּ
מִכָּה אוֹתוֹ. לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֲלֵא מָטָה. שְׁנֹאמֵר
וְהַפִּילוּ הַשּׁוֹפֵט. וְהַמִּכָּה מִכָּה בִּידוֹ אַחַת. בְּכָל כַּחוֹ:

י"ד וְהַקּוֹרָא קוֹרָא אִם לֹא תִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת וְגוֹמֵר. וְהַפִּלָּא
י"ה אֶת מְבוֹתֶיךָ וְאֶת מְכוֹת וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵל הַמִּקְדָּשׁ.
(וְשִׁמְרָתֶם אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְגוֹמֵר. וְחוֹתֶם וְהוּא
רַחוּם יִכְפֹּר עֲוֹן וְגוֹמֵר. וְחוֹזֵר לְתַחֲלֵל הַמִּקְדָּשׁ.) וְאִם מֵת
תַּחַת יָדוֹ פָּטוּר. הוֹסִיף לוֹ עוֹד רִצּוּעָה אַחַת וּמֵת. הָרִי
זֶה גּוֹלָה עַל יָדוֹ. נִתְקַלְקַל בֵּין בְּרַעֲי בֵּין בְּמִים פָּטוּר. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר הָאִישׁ בְּרַעֲי וְהָאִשָּׁה בְּמִים:

ט"ו כָּל חֲיָבֵי כְרִיתוֹת שְׁלָקוּ. נִפְטְרוּ יְדֵי כְרִיתָתָן. שְׁנֹאמֵר
וְנִלְקָה אַחִיךָ לַעֲיִנֶיךָ. כְּשִׁלְקָה הָרִי הוּא אַחִיךָ. דְּבָרֵי
רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל. וְאָמַר רַבִּי חֲנִנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל
מָה אִם הָעוֹבֵר עַבְיָרָה אַחַת. נוֹטֵל נִפְשׁוֹ עָלֶיהָ. הָעוֹשֶׂה
מִצְוָה אַחַת. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. שְׁתַּנָּתֵן לוֹ נִפְשׁוֹ.

רבי שמעון אומר ממקומו הוא למד. שנאמר ונכרתו
הנפשות העושות וגומר. ואמר אשר יעשה אותם האדם
וחי בהם. הא כל היושב ולא עבר עבירה. נותנין לו שכר
בעושה מצוה. רבי שמעון בר רבי אומר הרי הוא אומר
רק חזק לבלתי אכול הדם. כי הדם הוא הנפש וגומר.
ומה אם הדם שנפשו של אדם קצה ממנו. הפורש ממנו
מקבל שכר. גזל ועריות שנפשו של אדם מתאוה להן
ומחמדתן. הפורש מהן על אחת כמה וכמה. שיזכה לו
ולדורותיו ולדורות דורותיו עד סוף כל הדורות:

^{טז} רבי חנניא בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא
לזכות את ישראל. לפיכך הרבה להם תורה ומצוות.
שנאמר יי חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר: סליק

מסכת שבועות

פרק א

שבועות שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתִּים
שֶׁהֵן אַרְבַּע יִצִּיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתִּים שֶׁהֵן
אַרְבַּע מֵרֵאוֹת נִגְעִים שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבַּעָה:

ב כָּל שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וִידִיעָה בְּסוֹף וְהָעֶלֶם
בְּנִתְּיָם הָרִי זֶה בַּעֲוֹלָה וְיִזְרֹד יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה
וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפְּנִים וְיוֹם הַכַּפּוּרִים
תּוֹלָה עַד שִׁיּוּדֵעַ לוֹ וַיָּבִיא בַּעֲוֹלָה וְיִזְרֹד:

ג אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בְּסוֹף
שְׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר שְׁנֵאֲמַר מִלְּבַד
חֲטֹאת הַכַּפָּרִים עַל מֶה שְׁזָה מְכַפֵּר זֶה מְכַפֵּר מֶה
הַפְּנִימִי אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה אֵף
הַחִיצוֹן אֵינוֹ מְכַפֵּר אֲלָא עַל דְּבַר שֵׁישׁ בָּהּ יְדִיעָה:

ד וְעַל שֶׁאֵין בָּהּ יְדִיעָה לֹא בַּתְּחִלָּה וְלֹא בְּסוֹף שְׁעִירֵי
הַרְגָּלִים וְשְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר שְׁעִירֵי הַרְגָּלִים מְכַפְּרִין אֲבָל לֹא שְׁעִירֵי
רָאשֵׁי חֲדָשִׁים וְעַל מֶה שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל
הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל אֶת הַטְּמֵא רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כָּל הַשְּׁעִירִין
כַּפְּרָתָן שְׁוֶה עַל טְמֵאָת מִקְדָּשׁ וּמִקְדָּשֵׁי הָהָר רַבִּי שְׁמַעוֹן
אוֹמֵר שְׁעִירֵי רָאשֵׁי חֲדָשִׁים מְכַפְּרִין עַל הַטְּהוֹר שְׁאֲכָל

את הטמא ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה. לא בתחלה ולא בסוף. ושל יום הכפורים מכפר. על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה. אמר להן יקרבו. אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה. היאך קרבין זה בזה. אמר להן כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

ה רבי שמעון בן יהודה אומר משמו שיערי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. מוסיף עליהן של רגלים. שמכפרין על הטהור שאכל את הטמא. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. מוסיף עליהן של יום הכפורים. שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא. ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף. על שאין בה ידיעה בתחלה. אבל יש בה ידיעה בסוף. אמרו לו (אומר ה"ה רבי) מהו שיקרבו זה בזה. אמר להן. הן. אמרו לו אם כן יהיו של יום הכפורים קרבים בראשי חדשים. אבל היאך של ראשי חדשים קרבים ביום הכפורים. לכפר כפרה שאינה שלהן. אמר להן כלן באין לכפר על טמאת מקדש וקדשיו:

י ועל זדון טמאת מקדש וקדשיו שיעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין. ועל שאר עבירות שבתורה. הקלות והחמורות. הזדונות והשגגות. הודע ולא הודע. עשה ולא תעשה. בריתות ומיתות בית דין. שיעיר המשתלח מכפר:

י' אֶחָד יִשְׂרָאֵלִים וְאֶחָד כְּהֻנִּים וְאֶחָד כֹּהֵן מְשֻׁחַ מִהַ בֵּין
יִשְׂרָאֵלִים לְכֹהֲנִים וּלְכֹהֵן מְשֻׁחַ אֵלֶּא שְׂדֵם הַפֶּר מִכֶּפֶר
עַל הַכֹּהֲנִים וְעַל טְמֵאת מִקְדָּשׁ וּקְדָשָׁיו רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר
כָּשֶׁם שְׂדֵם הַשְּׁעִיר הַנֶּעֱשֶׂה בַּפָּנִים מִכֶּפֶר עַל יִשְׂרָאֵל
כֵּךְ דָּם הַפֶּר מִכֶּפֶר עַל הַכֹּהֲנִים כָּשֶׁם שְׂוֵדוֹיָו שֶׁל שְׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח מִכֶּפֶר עַל יִשְׂרָאֵל כֵּךְ וְדוֹיָו שֶׁל פֶּר מִכֶּפֶר עַל
הַכֹּהֲנִים:

פרק ב

יְדִיעוֹת הַטְּמֵאָה שְׁתֵּים שֶׁהֵן אַרְבַּע נִטְמָא וַיֵּדַע
וַיַּעֲלֶמָה מִמֶּנּוּ הַטְּמֵאָה וְזָכוֹר אֶת הַקְּדָשׁ נֶעְלָם
מִמֶּנּוּ הַקְּדָשׁ וְזָכוֹר אֶת הַטְּמֵאָה נֶעְלָמוּ מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה
וְאָכַל אֶת הַקְּדָשׁ וְלֹא יָדַע וּמִשְׁאַכֵּל יָדַע הֵרִי זֶה בַּעוֹלָה
וַיִּזְרַד נִטְמָא וַיֵּדַע וַיַּעֲלֶמָה מִמֶּנּוּ טְמֵאָה וְזָכוֹר אֶת
הַמִּקְדָּשׁ נֶעְלָם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ וְזָכוֹר אֶת הַטְּמֵאָה נֶעְלָם
מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה וְנִכְנָס לְמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדַע וּמִשְׁיָצָא יָדַע הֵרִי
זֶה בַּעוֹלָה וַיִּזְרַד:

ב' אֶחָד הַנִּכְנָס לַעֲזָרָה וְאֶחָד הַנִּכְנָס לְתוֹסַפֶּת הָעֲזָרָה
שָׂאִין מוֹסִיפִין עַל הָעִיר וְעַל הָעֲזָרוֹת אֵלֶּא בְּמִלָּךְ וְנִבְיָא
וּבְאוּרִים וְתַמִּים וּבִסְנֵה־דָרִין שֶׁל שְׁבַעִים וְאֶחָד וּבִשְׁתֵּי
תוֹדוֹת וּבִשְׁשִׁיר וּבֵית דִּין מִהֲלָכִין וּשְׁתֵּי תוֹדוֹת אַחֲרֵיהֶם
וְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֲרֵיהֶם הַפְּגִימִית נֶאֱכַלְתָּ וְהַחֲיִצוֹנָה

נְשַׁרְפֶּת. וְכָל שְׁלֹא נַעֲשֶׂה בְּכָל אֱלוֹ. הַנִּכְנָס לְשֵׁם. אֵין
חֵיבִין עָלֶיהָ:

ג' נִטְמָא בְּעֶזְרָה וְנִעְלָמָה מִמֶּנּוּ טַמְאָה. וְזָכוּר אֶת הַמִּקְדָּשׁ.
נִעְלָם מִמֶּנּוּ מִקְדָּשׁ. וְזָכוּר הַטַּמְאָה. נִעְלָם מִמֶּנּוּ זֶה וְזֶה.
וְהַשְׁתַּחֲוָה אוֹ שֶׁשָּׂהָא בְּכַדִּי הַשְׁתַּחֲוָּאָה. בָּא לוֹ בְּאַרְכָּה
חֵיב. בְּקִצְרָה פָּטוּר. זֶה הִיא מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁבַּמִּקְדָּשׁ שְׂאִין
חֵיבִין עָלֶיהָ:

ד' וְאִיזוֹ הִיא מִצּוֹת עֲשֵׂה שֶׁבִּנְדָּה שְׁחִיבִין עָלֶיהָ. הִיא
מִשְׁמֵשׁ עִם הַטְּהוּרָה. וְאִמְרָה לוֹ נִטְמָאתִי וּפִירֵשׁ מִיָּד חֵיב.
מִפְּנֵי שֶׁיִּצְיָאתוֹ הִנָּאָה לוֹ כְּבִיאָתוֹ:

ה' רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַשְּׂרָץ וְנִעְלָם מִמֶּנּוּ. עַל הָעֵלִם שְׂרָץ
חֵיב. וְאִינוֹ חֵיב עַל הָעֵלִם מִקְדָּשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר וְנִעְלָם
מִמֶּנּוּ וְהוּא טַמְא. עַל הָעֵלִם טַמְאָה חֵיב. וְאִינוֹ חֵיב עַל
הָעֵלִם מִקְדָּשׁ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר וְנִעְלָם וְנִעְלָם שְׁתֵּי
פְּעָמִים. לְחֵיב עַל הָעֵלִם טַמְאָה. וְעַל הָעֵלִם מִקְדָּשׁ:

פרק ג

שבועות שְׁתִּים שֶׁהֵן אַרְבַּע. שְׁבוּעָה שְׂאוּכֵל וְשֹׁלֵא
 אוֹכֵל. שְׂאֻכְלָתִי וְשֹׁלֵא אֻכְלָתִי. שְׁבוּעָה שֹׁלֵא
 אוֹכֵל. וְאֻכֵּל כָּל שֶׁהוּא חֵיב דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמְרוּ לוֹ
 לְרַבִּי עֲקִיבָא וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ בְּאוֹכֵל כָּל שֶׁהוּא שֶׁהוּא
 חֵיב. שְׁזֶה חֵיב. אָמַר לֵהֵן רַבִּי עֲקִיבָא וְכִי הֵיכֵן מְצִינוּ
 בַּמִּדְבָּר וּמִבֵּיא קֶרְבֵּן. שְׁזֶה מִדְּבַר וּמִבֵּיא קֶרְבֵּן. שְׁבוּעָה
 שֹׁלֵא אוֹכֵל. וְאֻכֵּל וְשֹׁתָה אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת. שְׁבוּעָה
 שֹׁלֵא אוֹכֵל וְשֹׁלֵא אֲשֶׁתָּה. וְאֻכֵּל וְשֹׁתָה חֵיב שְׁתִּים:

ב שְׁבוּעָה שֹׁלֵא אוֹכֵל. וְאֻכֵּל פֶּת חֲטִין. וּפֶת שְׁעוֹרִין. וּפֶת
 כֶּסֶּמִּין. אֵינוֹ חֵיב אֲלֵא אַחַת. שְׁבוּעָה שֹׁלֵא אוֹכֵל פֶּת חֲטִין.
 וּפֶת שְׁעוֹרִין. וּפֶת כֶּסֶּמִּין וְאֻכֵּל. חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ג שְׁבוּעָה שֹׁלֵא אֲשֶׁתָּה. וְשֹׁתָה מִשְׁקִין הֶרְבֵּה. אֵינוֹ חֵיב
 אֲלֵא אַחַת. שְׁבוּעָה שֹׁלֵא אֲשֶׁתָּה יֵין וְשֵׁמֶן וּדְבַשׁ וְשֹׁתָה.
 חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

ד שְׁבוּעָה שֹׁלֵא אוֹכֵל. וְאֻכֵּל אוֹכְלִים שְׂאִינָן רְאוּיִן לְאֲכִילָה.
 וְשֹׁתָה מִשְׁקִין שְׂאִינָן רְאוּיִן לְשִׁתָּה. פָּטוּר. שְׁבוּעָה שֹׁלֵא
 אוֹכֵל וְאֻכֵּל גְּבִלוֹת וּטְרֵפוֹת. שְׂקָצִים וּרְמָשִׁים. חֵיב. רַבִּי
 שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. אָמַר קוֹנֵם אֲשֶׁתִּי נִהְיִית לִי אִם אֻכְלָתִי
 הַיּוֹם. וְהוּא אֻכֵּל גְּבִלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׂקָצִים וּרְמָשִׁים. הָרִי
 אֲשֶׁתּוֹ אֲסוּרָה:

ה אחד דברים של עצמו. ואחד דברים של אחרים. ואחד דברים שיש בהן ממש. ואחד דברים שאין בהן ממש. כיצד. אמר שבועה שאתן לאיש פלוני. ושללא אתן. שנתתי ושללא נתתי. שאישן ושללא אישן. שישנתי ושללא ישנתי. שאזרוק צרור לים. ושללא אזרוק. שזרקתי ושללא זרקתי. רבי ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא. שנאמר להרע או להטיב. אמר לו רבי עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה. דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין. אמר לו מרבוי הכתוב. אמר לו אם רבה הכתוב לכך. רבה הכתוב לכך:

י נשבע לבטל את המצוה ולא בטל. פטור. לקיים (את המצוה) ולא קיים פטור. שהיה בדין שיהא חייב כדברי רבי יהודה בן בתירא. אמר רבי יהודה בן בתירא מה אם (שבועת) הרשות שאינו משבע עליה מהר סיני. הרי הוא חייב עליה. (שבועת) מצוה שהוא משבע עליה מהר סיני. אינו דין שיהא חייב עליה. אמרו לו לא. אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן. תאמר בשבועת מצוה. שלא עשה בה לאו כהן. שאם נשבע לבטל ולא בטל פטור:

י שבועה שלא אוכל כפר זו. שבועה שלא אוכלנה. (שבועה שלא אוכלנה) ואכלה. אינו חייב אלא אחת. זו היא שבועת בטוי. שחייבין על זדונה מכות. ועל שגגתה

קִרְבֵּן עוֹלָה וַיִּזְרַד. שְׁבוּעַת שְׁוֹא חֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת.
וְעַל שְׁגָגָתָה פָּטוּר:

ח אֵיזוֹ הִיא שְׁבוּעַת שְׁוֹא. נִשְׁבַּע לְשַׁנּוֹת אֶת הַיְדוּעַ לְאָדָם.
אָמַר עַל הָעֵמּוּד שֶׁל אָבִן. שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב. וְעַל הָאִישׁ
שֶׁהוּא אִשָּׁה. וְעַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. נִשְׁבַּע עַל דְּבַר
שְׂאֵי אִפְשָׁר. (אִם) לֹא רָאִיתִי גָמֶל פּוֹרֵחַ בְּאֵיזֵר. אִם לֹא
רָאִיתִי נָחַשׁ בְּקוֹרֶת בֵּית הַבַּד. אָמַר לְעֵדִים בּוֹאוּ וְהַעֲדוּנִי.
שְׁבוּעָה שְׁלֹא נִעֲדֶדֶךָ. נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה. שְׁלֹא
לַעֲשׂוֹת סִכָּה. וְשְׁלֹא לְטוֹל לִוְלָב. וְשְׁלֹא לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. זוֹ
הִיא שְׁבוּעַת שְׁוֹא. שֶׁחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
פָּטוּר:

ט שְׁבוּעָה שֶׁאֹכֵל כֶּכֶר זוֹ. שְׁבוּעָה שְׁלֹא אוֹכְלָנָה.
הָרֵאשׁוֹנָה שְׁבוּעַת בְּטוּי. וְהַשֵּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שְׁוֹא. אֹכְלָה
עָבַר עַל שְׁבוּעַת שְׁוֹא. לֹא אֹכְלָה עָבַר עַל שְׁבוּעַת בְּטוּי:

י שְׁבוּעַת בְּטוּי. נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים. (בְּרַחוּקִים
וּבְקִרְוֵיבִים.) בְּכִשְׁרִין וּבְפִסְוִלִין. בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְשְׁלֹא בְּפָנֵי
בֵּית דִּין. מִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
קִרְבֵּן עוֹלָה וַיִּזְרַד:

יא שְׁבוּעַת שְׁוֹא נוֹהֶגֶת בְּאֲנָשִׁים וּבְנָשִׁים. בְּרַחוּקִים
וּבְקִרְוֵיבִים. בְּכִשְׁרִים וּבְפִסְוִלִים. בְּפָנֵי בֵּית דִּין. וְשְׁלֹא בְּפָנֵי
בֵּית דִּין. וּמִפִּי עֲצָמוֹ. וְחֵיבִין עַל זְדוּנָה מִכּוֹת. וְעַל שְׁגָגָתָה
פָּטוּר. אַחַת זוֹ אֶתֶת זוֹ. הַמִּשְׁבָּע מִפִּי אַחֲרִים. חֵיב. כִּי־צַד.

אמר לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משביעך
אני ואמר אמן חייב:

פרק ד

שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים
ולא בקרובים בכשרים ולא בפסולים ואינה
נוהגת אלא בראוין להעיד בפני בית דין ושלא בפני בית
דין מפי עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן
בבית דין דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו
ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בבית דין:

^ב וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון העדות
ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדון השבועה
קרובן עולה ויורד:

^ג שבועת העדות כיצד אמר לשנים בואו והעידוני
שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו לו אין אנו
יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו
חייבין השביע עליהן חמשה פעמים חוץ לבית דין ובאו
לבית דין והודו פטורין כפרו חייבין על כל אחת ואחת
השביע עליהן חמשה פעמים בפני בית דין וכפרו אינן
חייבין אלא אחת אמר רבי שמעון מה טעם הואיל ואינן
כולין לחזור ולהודות:

י כִּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד שְׁנִיָּהּ חִיבִין בְּזֶה אַחֵר זֶה הִרְאִישׁוּן
חֵיב וְהַשְׁנִי פָטוּר כִּפֹּר אֶחָד וְהוּדָה אֶחָד הַכּוֹפֵר חֵיב הָיוּ
שְׁתֵּי כְּתִי עֲדִים כִּפְּרָה הִרְאִישׁוֹנָה וְאַחֵר כִּד כִּפְּרָה הַשְׁנִיָּה
שְׁתִּיָּהּ חִיבוֹת מִפְּנֵי שֶׁעֲדוֹת יְכוּלָה לְהַתְקִים בְּשְׁתִּיָּהּ:

ה מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי
בִּיד פְּלוּנִי פְקֻדוֹן וְתִשׁוּמַת יָד וְגִזְל וְאַבְדָּה שְׁבוּעָה שְׁאִין
אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת אֵין חִיבִין אֲלָא אַחַת שְׁבוּעָה שְׁאִין
אָנוּ יוֹדְעִין שִׁישׁ לָךְ בִּיד פְּלוּנִי פְקֻדוֹן וְתִשׁוּמַת יָד וְגִזְל
וְאַבְדָּה חִיבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם
אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי בִּיד פְּלוּנִי פְקֻדוֹן חֲטִין
וְשַׁעֲוִרִין וְכִסְמִין שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת אֵין
חִיבִין אֲלָא אַחַת שְׁבוּעָה שְׁאִין אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֲדוֹת שִׁישׁ
לָךְ בִּיד פְּלוּנִי פְקֻדוֹן חֲטִין וְשַׁעֲוִרִין וְכִסְמִין חִיבִין עַל כָּל
אַחַת וְאַחַת:

י מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שִׁישׁ לִי
בִּיד פְּלוּנִי נֶזֶק וְחֲצִי נֶזֶק תִּשְׁלֹמִי כִּפְל תִּשְׁלֹמִי אֲרֻבָּעָה
וְחֲמִשָּׁה וְשֹׁאֵנס אִישׁ פְּלוּנִי אֶת בְּתִי וּפְתָה אֶת בְּתִי
וְשֶׁהֲכֵנִי בְּנִי וְשֶׁחָבַל בִּי חֲבֵרִי וְשֶׁהֲדָלִיק אֶת גְּדִישֵׁי בֵּיוֹם
הַכּוֹפֹרִים הֵרִי אֵלוֹ חִיבִין:

י מִשְׁבִּיעַ אֲנִי אֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שְׁאִין כֹּהֵן
שְׁאִין לוֹי שְׁאִין בֶּן גְּרוּשָׁה שְׁאִין בֶּן חִלּוּצָה שְׁאִין פְּלוּנִי
כֹּהֵן שְׁאִין פְּלוּנִי לוֹי שְׁאִין בֶּן גְּרוּשָׁה שְׁאִין בֶּן חִלּוּצָה:

שְׁאֵנֶס אִישׁ פְּלוּנִי אֶת בֵּיתוֹ וּפָתָה אֶת בֵּיתוֹ וְשִׁחַבֵּל בִּי
בְנִי וְשִׁחַבֵּל בִּי חֲבִירִי וְשִׁהַדְלִיק גְּדִישֵׁי בִשְׁבַת הָרִי אֵלּוּ
פְּטוּרִין:

ח' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי שְׁאֵמַר אִישׁ
פְּלוּנִי לָתֵן לִי מֵאֲתִים זֶזוּ וְלֹא נָתַן לִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים
שְׁאֵין חֲיִבִּים אֲלָא עַל תְּבִיעַת מָמוֹן כַּפְקָדוֹן:

ט' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּשֶׁתִּדְּעוּ לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ
וְתַעֲדוּנִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים מִפְּנֵי שֶׁקָּדְמָה שְׁבוּעָה
לָעֵדוֹת:

י' עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שְׂאֵם
אֲתֶם יוֹדְעִין לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין
(עַד שִׁיְהִיָּה מִתְכַּוֵּן לָהֶם):

יא' אָמַר לְשָׁנִים מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִישׁ פְּלוּנִי וּפְלוּנִי שְׂאֵם
אֲתֶם יוֹדְעִין לִי עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּנִי (שְׁבוּעָה שְׁאֵין
אָנוּ יוֹדְעִין לָךְ עֵדוֹת) וְהֵם יוֹדְעִין לוֹ עֵדוֹת עַד מִפִּי עַד
אוֹ שֶׁהָיָה אֶחָד מֵהֶן קָרוֹב אוֹ פָּסוּל הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין:

יב' שָׁלַח בֶּיַד עֶבְדּוֹ אוֹ שְׁאֵמַר לָהֶן הִנֵּתִבֵּעַ מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי
עֲלֵיכֶם שְׂאֵם אֲתֶם יוֹדְעִין לוֹ עֵדוֹת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתַעֲדוּהוּ
הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִים עַד שִׁישְׁמְעוּ מִפִּי הַתּוֹבֵעַ:

יג' מְשַׁבֵּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם מִצֹּה אֲנִי עֲלֵיכֶם אוֹסְרָכֶם אֲנִי
הָרִי אֵלּוּ חֲיִבִּין בְּשָׂמִים וּבְאַרְצָה הָרִי אֵלּוּ פְּטוּרִין בְּאַלְף

דל"ת. ביו"ד ה"י. בְּשִׁדִּי. בְּצִבְאוֹת. בְּחֻנוֹן וְרוּחוֹם. בְּאַרְךְ
 אֶפְסִים. בְּרַב חֶסֶד. וּבְכָל הַכְּנוּיִן. הֵרִי אֵלּוּ חִיבִין. הַמְקַלֵּל
 בְּכָלֶן חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל אָבִיו
 וְאִמּוֹ בְּכָלֶן חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין. הַמְקַלֵּל
 עַצְמוֹ וְחִבֵּירוֹ בְּכָלֶן. עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. יִכְבֶּה יי אֱלֹהִים.
 וְכֵן יִכְבֶּה אֱלֹהִים זֶה הִיא אֵלֶּה הַכְּתוּבָה בַּתּוֹרָה. אֵל יִכְבֶּה.
 וַיְבָרְכֵךְ וַיִּיטִיב לָךְ. רַבִּי מֵאִיר מְחִיב. וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין:

פרק ה

שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן. נוֹהֶגֶת בְּאֻנָּשִׁים וּבְנָשִׁים. בְּרוֹחוֹקִים
 וּבְקֵרוֹבִים. בְּכַשְׂרִים וּבְפָסוּלִין. בְּפָנֵי בֵּית דִּין
 וְשֵׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין. מִפִּי עַצְמוֹ. וּמִפִּי אֲחֵרִים. אֵינּוּ חֵיב עַד
 שְׁיִכְפּוֹר (בו) בְּבֵית דִּין. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים
 בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים. כִּיּוֹן שֶׁכָּפַר בּוֹ חֵיב. וְחֵיב
 עַל זְדוֹן הַשְּׁבוּעָה וְעַל שִׁגְגָתָהּ. עִם זְדוֹן הַפְּקָדוֹן. וְאֵינּוּ
 חֵיב עַל שִׁגְגָתָהּ. וְמָה (הוא) חֵיב עַל זְדוֹנָהּ. אֲשֶׁם בְּכֶסֶף
 שְׁקָלִים:

^ב שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן כִּי־צַד. אָמַר לוֹ תָּן לִי פְקָדוֹנִי שֵׁישׁ לִי
 בִּידֶךָ. שְׁבוּעָה שְׁאִין לָךְ בִּידִי. אוֹ שְׁאָמַר לוֹ אֵין לָךְ בִּידִי.
 מְשַׁבֵּיעַד אֵנִי וְאָמַר אִמֵּן הֵרִי זֶה חֵיב. הַשְּׁבִיעַ עָלָיו חֲמִשָּׁה
 פְּעָמִים. בֵּין בְּפָנֵי בֵּית דִּין וּבֵין שְׁלֹא בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְכָפַר.
 חֵיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן מֶה טַעַם. מִפְּנֵי
 שְׁיָכוֹל לַחְזוֹר וּלְהוֹדוֹת:

אֵי הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ. אָמְרוּ לוֹ תָּן לָנוּ פְּקֻדֹן שֵׁישׁ לָנוּ בִּידָךְ. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָכֶם בְּיָדֵי. אֵינוּ חַיֵּב אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בְּיָדִי. וְלֹא לָךְ. וְלֹא לָךְ. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר עַד שִׁיאֲמַר שְׁבוּעָה בְּאַחֲרוֹנָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר עַד שִׁיאֲמַר שְׁבוּעָה לְכָל אֶחָד וְאַחַד. תָּן לִי פְּקֻדֹן וּתְשׁוּמַת יָד גָּזֹל וְאַבְדָּה שֵׁישׁ לִי בִּידָךְ. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בְּיָדִי. אֵינוּ חַיֵּב אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בְּיָדִי פְּקֻדֹן וּתְשׁוּמַת יָד גָּזֹל וְאַבְדָּה. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. תָּן לִי חֲטִין וּשְׁעוֹרִין וְכֶסֶם מִן שֵׁישׁ לִי בִּידָךְ. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בְּיָדִי. אֵינוּ חַיֵּב אֲלָא אַחַת. שְׁבוּעָה שָׁאִין לָךְ בְּיָדִי חֲטִין וּשְׁעוֹרִין וְכֶסֶם מִן. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֶפִּילוֹ אֲמַר חֲטָה וּשְׁעוֹרָה וְכֶסֶם תִּתֶּנִּי. חַיֵּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

אֲנִסְתָּ וּפְתִיתָ אֶת בֵּיתִי. וְהוּא אוֹמֵר לֹא אֲנִסְתִּי. וְלֹא פְתִיתִי. מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי וְאֵמַר אֲמֵן. חַיֵּב. רַבִּי שְׁמַעוֹן פּוֹטֵר. שָׁאִינוּ מְשֻׁלָּם קֶנֶס עַל פִּי עֲצָמוֹ. אָמְרוּ לוֹ אַף עַל פִּי שָׁאִינוּ מְשֻׁלָּם קֶנֶס עַל פִּי עֲצָמוֹ. מְשֻׁלָּם בְּשֵׁת וּפָגֶם עַל פִּי עֲצָמוֹ:

הִ גִּנְבַתְךָ אֶת שׁוֹרִי. וְהוּא אוֹמֵר לֹא גִנְבַתִּי. מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי וְאֵמַר אֲמֵן. חַיֵּב. גִּנְבַתִּי אֲבָל לֹא טִבַּחְתִּי וְלֹא מִכְרַתִּי. מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי וְאֵמַר אֲמֵן פְּטוֹר. הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת שׁוֹרִי. וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית. מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי וְאֵמַר אֲמֵן. חַיֵּב. הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת עֶבְדִּי. וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית. מִשְׁבִּיעֶךָ אֲנִי וְאֵמַר אֲמֵן. פְּטוֹר. אָמַר לוֹ חֲבִירוֹ חֲבִלְתָּ בִּי. וְעָשִׂיתָ בִּי

חבורה. והוא אומר לא חבלתי. ולא עשיתי בך חבורה.
משביעך אני ואמר אמן. חייב. אמר לו עבדו. הפלת את
שני. וסמית את עיני. והוא אומר לא הפלתי ולא סמיתי.
משביעך אני ואמר אמן. פטור. זה הכלל כל המשלם על
פי עצמו חייב. ושאינו משלם על פי עצמו פטור:

פרק ו

שבועת הדינין. הטענה שתי כסף. וההודאה בשוה
פרוטה. ואם אין ההודאה ממין הטענה. פטור.
כיצד. שתי כסף יש לי בידך. אין לך בידי אלא פרוטה.
פטור. שתי כסף ופרוטה לי בידך. אין לך בידי אלא
פרוטה. חייב. מנה לי בידך. אין לך בידי. פטור. מנה לי
בידך. אין לך בידי אלא חמשים דינר. חייב. מנה לאבא
בידך. אין לך בידי אלא חמשים דינר. פטור. מפני שהוא
כמשיב אבדה:

^ב מנה לי בידך. אמר לו בפני עדים הן. למחר אמר לו
תנהו לי. נתתיו לך. פטור. אין לך בידי. חייב. מנה לי בידך.
אמר לו הן. אל תתנהו לי אלא בעדים. למחר אמר לו
תנהו לי. נתתיו לך. חייב. מפני שצריך לתנו לו בעדים:

^ג לטרא זהב יש לי בידך. אין לך בידי. אלא לטרא כסף.
פטור. דינר זהב יש לי בידך. אין לך בידי אלא דינר
כסף. וטריסין ופונדיון ופרוטה חייב. שהכל מין מטבע
אחת. כור תבואה יש לי בידך. אין לך בידי אלא לתך.

קטנית פטור. כור פירות יש לי בידך. אין לך בדי אלא לתך קטנית. חייב. שהקטנית בכלל פירות. טענו חטין והודה לו בשעורים. פטור. ורבן גמליאל מחייב. הטוען לחבירו בכדי שמן. והודה לו בקנקנים. אדמון אומר הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה ישבע. וחכמים אומרים אין ההודאה ממין הטענה. אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון. טענו כלים וקרקעות. והודה בכלים. וכפר בקרקעות. בקרקעות וכפר בכלים. פטור. הודה במקצת הקרקעות פטור. במקצת הכלים חייב. שהנכסים שאין להן אחריות. זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות. לשבע עליהן:

ד אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן. ואין משביעין את הקטן. אבל נשבעין לקטן ולהקדש:

ה אלו דברים שאין נשבעין עליהן. העבדים. והשטרות. והקרקעות וההקדשות. אין בהן תשלומי כפל. ולא תשלומי ארבעה וחמשה. שומר חנם אינו נשבע. נושא שקר אינו משלים. רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותו נשבעין עליהן. ושאינו חייב באחריותו אין נשבעין עליהן:

י רבי מאיר אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן בקרקע. ואין חכמים מודים לו. כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך. והלה אומר אינן אלא חמש. רבי מאיר מחייב שבוטה.

וְחִכָּמִים אוֹמְרִים כָּל הַמַּחֲבֵר לְקַרְקַע הָרִי הוּא כְּקַרְקַע־
 אֵין נִשְׁבָּעִין אֵלָא עַל דְּבַר שְׂבַמְדָּה וְשְׂבַמְשָׁקֵל וְשְׂבַמְנִין־
 כִּיצַד בֵּית מִלָּא מְסַרְתִּי לָךְ כִּיס מִלָּא מְסַרְתִּי לָךְ וְהִלָּה
 אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ אֵלָא מַה שֶּׁהִנַּחַת אֶתָּה נוֹטֵל פְּטוֹר זֶה
 אוֹמֵר עַד הַיּוֹזֵז וְזֶה אוֹמֵר עַד הַחֲלוֹן חֵיב:

י' הַמְלִיָּה אֶת חֲבִירוֹ עַל הַמִּשְׁכּוֹן וְאָבַד הַמִּשְׁכּוֹן אָמַר
 לוֹ סֵלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקֵל הִיָּה שְׁוֵה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא
 כִּי אֵלָא סֵלַע הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְסֵלַע הִיָּה שְׁוֵה פְּטוֹר סֵלַע
 הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְשָׁקֵל הִיָּה שְׁוֵה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא
 סֵלַע הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְשִׁלְשָׁה דִּינָרִים הִיָּה שְׁוֵה חֵיב סֵלַע
 הַלְוִיתִנִּי עָלָיו וְשִׁתִּים הִיָּה שְׁוֵה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא
 סֵלַע הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְסֵלַע הִיָּה שְׁוֵה פְּטוֹר סֵלַע הַלְוִיתִנִּי
 עָלָיו וְשִׁתִּים הִיָּה שְׁוֵה וְהִלָּה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא סֵלַע
 הַלְוִיתִיךָ עָלָיו וְחֲמִשָּׁה דִּינָרִים הִיָּה שְׁוֵה חֵיב וּמִי נִשְׁבָּע
 מִי שֶׁהִפְקִדוֹן אֶצְלוֹ שֶׁמָּא יִשְׁבַּע זֶה וְיוֹצִיא הִלָּה אֶת
 הַפְּקִדוֹן:

פרק ז

כָּל הַנִּשְׁבָּעִין שְׁבִתוֹרָה. נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין. וְאִלּוּ
 נִשְׁבָּעִין וְנוֹטְלִין. הַשְּׁכִיר וְהַנֶּגְזֵל. וְהַנֶּחֱבֵל. וְשִׁכְנָגְדוֹ
 חָשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה. וְחֲנוּנִי עַל פְּנִקְסוֹ. הַשְּׁכִיר בִּיצֵד. אָמַר
 לוֹ תָּן לִי שְׂכָרִי שֵׁשׁ לִי בִידָד. הוּא אֹמֵר נִתְּתִי. וְהִלָּה
 אֹמֵר לֹא נִטְלֵתִי. הֲרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר
 עַד שֶׁתֵּהָא שָׁם מִקְצֵת הוֹדָאָה. בִּיצֵד. אָמַר לוֹ תָּן לִי שְׂכָרִי
 חֲמִשִּׁים דִּינָר שֵׁשׁ לִי בִידָד. וְהוּא אֹמֵר הִתְקַבְּלָתָּ דִּינָר
 זֶהָב:

ב הַנֶּגְזֵל בִּיצֵד. הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנָס לְבֵיתוֹ לְמִשְׁכָּנוֹ
 שְׁלֹא בְרִשּׁוֹת. הוּא אֹמֵר כָּלִי נִטְלָתָּ. וְהוּא אֹמֵר לֹא
 נִטְלֵתִי (הֲרִי זֶה) נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר עַד
 שֶׁתֵּהָא שָׁם מִקְצֵת הוֹדָאָה. בִּיצֵד. אָמַר לוֹ שְׁנֵי כָּלִים
 נִטְלָתָּ. וְהוּא אֹמֵר לֹא נִטְלֵתִי אֵלָא אֶחָד:

ג הַנֶּחֱבֵל בִּיצֵד. הָיוּ מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁנִּכְנָס תַּחַת יָדוֹ שְׁלִים.
 וַיֵּצֵא חֲבּוּל. וְאָמַר לוֹ חֲבֻלָּתָּ בִּי וְהוּא אֹמֵר לֹא חֲבֻלָּתִי.
 הֲרִי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר עַד שֶׁתֵּהָא שָׁם
 מִקְצֵת הוֹדָאָה. בִּיצֵד אָמַר לוֹ חֲבֻלָּתָּ בִּי שְׁתִּים. וְהִלָּה
 אֹמֵר לֹא חֲבֻלָּתִי בָּךְ אֵלָא אֶחָת:

ד וְשִׁכְנָגְדוֹ חָשׂוּד עַל הַשְּׁבוּעָה בִּיצֵד. אֶחָת שְׁבוּעַת
 הָעֵדוּת וְאֶחָת שְׁבוּעַת הַפְּקָדוֹן. וְאִפִּילוֹ שְׁבוּעַת שְׁוֹא. הִיא
 אֶחָד מֵהֵן מִשְׁחָק בִּקְבִיא וּמִלֻּה בְּרַבִּית. וּמִפְּרִיחַ יוֹגִים.

וסוחר שביעית שפגגדו נשבע ונוטל היו שניהן חשודין.
חזרה שבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר
יחלוקו:

ה החנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על
פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז. אלא אומר לו תן לבני
סאתים חטין. תן לפועלי בסלע מעות. הוא אומר נתתי.
והם אומרים לא נטלנו. הוא נשבע ונוטל. והם נשבעין
ונוטלין. אומר בן ננס כיצד אלו (ואלו) באין לידי שבועת
שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה. והם נוטלין שלא
בשבועה:

י אומר לחנוני. תן לי בדינר פירות. ונתן לו. אומר לו תן
לי את הדינר. אומר לו נתתיו לך. ונתתו באנפלי. ישבע
בעל הבית. נתן לו את הדינר. אומר לו תן לי את הפירות.
אומר לו נתתים לך. והולכתן לתוך ביתך. ישבע חנוני.
רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו. ידו על העליונה.
אמר לשלחני. תן לי בדינר מעות. ונתן לו. אומר לו. תן
לי את הדינר. אומר לו נתתיו לך. ונתתו באנפלי. ישבע
בעל הבית. נתן לו את הדינר. אומר לו תן לי את המעות.
אומר לו נתתים לך. והשלכתם לתוך כיסך. ישבע שלחני.
רבי יהודה אומר אין דרך שלחני לתן איסר. עד שיטול
דינרו:

י כָּשֶׁם שֶׁאָמְרוּ הַפּוֹגְמֵת כְּתוּבָתָהּ לֹא תִפְרַע אֶלָּא
בְּשָׁבוּעָה. וְעַד אֶחָד מֵעִידָה שֶׁהִיא פְּרוּעָה. לֹא תִפְרַע
אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. מִנְּכָסִים מְשַׁעֲבָדִים וּמִנְּכָסֵי יְתוּמִים. לֹא
תִפְרַע אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וְהַנִּפְרָעַת שְׁלֹא בִפְנֵיו לֹא תִפְרַע
אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה. וְכֵן הֵיְתוּמִים לֹא יִפְרְעוּ אֶלָּא בְּשָׁבוּעָה.
שְׁבוּעָה שְׁלֹא פִקְדָנוּ אָבִא. וְשְׁלֹא אָמַר לָנוּ אָבִא. וְשְׁלֹא
מְצִינוּ בֵּין שְׁטְרוֹתָיו שֶׁל אָבִא. שֶׁשְּׁטַר זֶה פְּרוּעַ. רַבִּי יוֹחָנָן
בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר אֶפִּילוּ נִוּלַד הֵבֶן לְאַחַר מִיתַת הָאָב. הֲרִי
זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אִם יֵשׁ עֲדִים
שֶׁאָמַר הָאָב בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ. שְׁטַר זֶה אֵינוֹ פְּרוּעַ. הוּא
נוֹטֵל שְׁלֹא בְּשָׁבוּעָה:

ח וְאֵלּוּ נִשְׁבָּעִין שְׁלֹא בְּטַעֲנָה. הַשּׁוֹתֵפִין. הָאֲרִיסִין.
וְהָאֲפוֹטְרוֹפִין. וְהָאִשָּׁה הַנּוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּתוּךְ הַבֵּית.
וּבֶן הַבֵּית. אָמַר לוֹ מָה אַתָּה טוֹעֲנִי. רְצוֹנִי שֶׁתִּשְׁבַּע
לִי חֵיב. חֲלָקוּ הַשּׁוֹתֵפִין וְהָאֲרִיסִין. אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשְׁבִּיעוֹ.
נִתְגַּלְגְּלָה לוֹ שְׁבוּעָה מִמָּקוֹם אַחֵר. מְגַלְגֵּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.
וְהַשְּׁבִיעִית מְשַׁמֶּטֶת אֶת הַשְּׁבוּעָה:

פרק ח

אַרְבָּעָה שׁוֹמְרִים הֵם. שׁוֹמֵר חֲנָם. וְהַשּׁוֹאֵל. נוֹשֵׂא
 שָׂכָר. וְהַשּׁוֹכֵר. שׁוֹמֵר חֲנָם נִשְׁבַּע עַל הַכֹּל.
 וְהַשּׁוֹאֵל מִשְׁלֵם אֶת הַכֹּל. נוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. נִשְׁבָּעִין
 עַל הַשְּׁבוּרָה. וְעַל הַשְּׁבוּיָה. וְעַל הַמֶּתָה. וּמִשְׁלֵמִין אֶת
 הָאֲבִידָה וְאֶת הַגְּנִיבָה:

ב אָמַר לְשׁוֹמֵר חֲנָם הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּר
 אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבַּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה
 אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִגְנַב
 אוֹ נֶאֱבַד. נִגְנַב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נֶאֱבַד.
 נֶאֱבַד. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעֵךְ
 אֲנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר:

ג הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אַתָּה סֹחַ. וְהוּא שְׁמֵת
 אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר
 אָמֵן. פְּטוּר. הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר לוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר
 אָמֵן. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאֵכְלוּ. מִשְׁלֵם אֶת הַקֶּרֶן.
 הוֹדָה מַעֲצָמוֹ. מִשְׁלֵם קֶרֶן וְחֻמֶּשׁ וְאֶשֶׁם. הֵיכָן שׁוֹרִי. אָמַר
 לוֹ נִגְנַב. מִשְׁבִּיעֵךְ אֲנִי וְאָמַר אָמֵן. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ
 שֶׁגָּנְבוּ. מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. הוֹדָה מַעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קֶרֶן
 וְחֻמֶּשׁ וְאֶשֶׁם:

ד אָמַר לְאַחַד בְּשׁוּק. הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁגָּנְבְתָּ. וְהוּא אוֹמֵר לֹא
 גָּנְבְתִּי. וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁגָּנְבוּ. מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל.

טַבַּח וּמִכָּר מְשָׁלִם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רָאָה עֲדִים
שְׁמִמְשֻׁמִּין וּבְאִין. אָמַר גִּנְבֹּתִי אָבֵל לֹא טַבַּחְתִּי. וְלֹא
מִכַּרְתִּי. אֵינוֹ מְשָׁלִם אֲלָא קֶרֶן:

ה' אָמַר לְשׂוֹאֵל. הֵיכָן שׁוּרִי. אָמַר לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבֵּר
אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבֵּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבָּה
אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ גִּנֵּב
אוֹ נֶאֱבַד. גִּנֵּב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ נֶאֱבַד.
נֶאֱבַד. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב. מִשְׁבִּיעַד
אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר:

י' הֵיכָן שׁוּרִי. אָמַר לוֹ אֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֵתָּה סַח. וְהוּא שְׁמֵת
אוֹ נִשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה אוֹ גִּנֵּב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעַד אָנִי וְאָמַר
אָמֵן. חֵיב. אָמַר לְנוֹשֵׂא שָׂכָר וְהַשּׁוֹכֵר. הֵיכָן שׁוּרִי. אָמַר
לוֹ מֵת. וְהוּא שֶׁנִּשְׁבֵּר אוֹ נִשְׁבָּה. נִשְׁבֵּר. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ
נִשְׁבָּה. נִשְׁבָּה. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר. גִּנֵּב. וְהוּא שֶׁנֶּאֱבַד.
נֶאֱבַד. וְהוּא שֶׁנִּגְנֵב. מִשְׁבִּיעַד אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר. מֵת
אוֹ נִשְׁבֵּר. אוֹ נִשְׁבָּה. וְהוּא שֶׁנִּגְנֵב אוֹ נֶאֱבַד. מִשְׁבִּיעַד אָנִי
וְאָמַר אָמֵן. חֵיב. נֶאֱבַד אוֹ גִּנֵּב. וְהוּא שְׁמֵת אוֹ נִשְׁבֵּר
אוֹ נִשְׁבָּה. מִשְׁבִּיעַד אָנִי וְאָמַר אָמֵן. פְּטוּר. זֶה הַכֶּלֶל. כָּל
הַמְשָׁנָה מַחֲזִיבָה לְחֻזְבָּה. וּמִפְטוּר לְפְטוּר. וּמִפְטוּר לְחֻזְבָּה
פְּטוּר. מַחֲזִיבָה לְפְטוּר. חֵיב. זֶה הַכֶּלֶל. כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהַקֵּל
עַל עַצְמוֹ חֵיב. לְהַחֲמִיר עַל עַצְמוֹ פְּטוּר: סְלִיק

מסכת עדויות

פרק א

שְׁמַאי אומר כל הנשים דין שעתן והלל אומר
מפקידה לפקידה אפילו לימים הרבה וחכמים
אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא מעת לעת
ממעטת על יד מפקידה לפקידה ומפקידה לפקידה
ממעטת על יד מעת לעת כל אשה שיש לה וסת דיה
שעתה המשמשת בעדים הרי זו כפקידה וממעטת על
יד מעת לעת ועל יד מפקידה לפקידה:

^ב שְׁמַאי אומר מקב לחלה והלל אומר מקבים וחכמים
אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה אלא קב ומחצה
חיבים בחלה ומשהגדילו המדות אמרו חמשת רביעים
חיבין רבי יוסי אומר חמשה פטורין חמשה ועוד חיבין:

^ג הלל אומר מלא הינ מים שאובין פוסלין את המקוה
אלא שאדם חיב לומר בלשון רבו ושְׁמַאי אומר תשעה
קבין וחכמים אומרים לא כדברי זה ולא כדברי זה
אלא עד שבאו שני גרדיים משער האשפות שבירושלים
והעידו משום שמעיה ואבטליון ששלשה לוגים מים
שאובין פוסלין את המקוה וקימו חכמים את דבריהם:

ד וְלָמָּה מְזַכֵּירִין אֶת דְּבָרֵי שָׁמַאי וְהֵלֵל לְבִטְלָהּ. לְלַמֵּד
לְדוֹרוֹת הַבָּאִים. שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָדָם עוֹמֵד עַל דְּבָרָיו. שֶׁהֵרִי
אָבוֹת הָעוֹלָם. לֹא עָמְדוּ עַל דְּבָרֵיהֶם:

ה וְלָמָּה מְזַכֵּירִין דְּבָרֵי הַיְיָחִיד בֵּין הַמֶּרְבִּין הַזֶּאֱיִל וְאֵין הֶלְכָּה
אֶלָּא כְּדְבָרֵי הַמֶּרְבִּין. שְׁאִם יֵרָאֶה בֵּית דִּין אֶת דְּבָרֵי הַיְיָחִיד
וְיִסְמֹךְ עָלָיו. שְׁאֵין בֵּית דִּין יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרֵי בֵּית דִּין
חֲבִירוֹ. עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ וּבִמְנֵן. הִיא גְדוֹל
מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ אֲבָל לֹא בִּמְנֵן. בִּמְנֵן אֲבָל לֹא בְּחֻקָּהּ.
אֵינּוּ יָכוֹל לְבַטֵּל דְּבָרָיו. עַד שִׁיְהִיָּה גְדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחֻקָּהּ
וּבִמְנֵן:

ו אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אִם כֵּן לָמָּה מְזַכֵּירִין דְּבָרֵי הַיְיָחִיד. בֵּין
הַמֶּרְבִּין לְבִטְלָהּ. שְׁאִם יֹאמַר הָאָדָם כִּד אֲנִי מְקַבֵּל. יֹאמַר
לוֹ כְּדְבָרֵי אִישׁ פְּלוֹנִי שְׁמַעְתָּ:

ז בֵּית שָׁמַאי אוֹמְרִים רִבְעַ עֲצָמוֹת מִן הָעֲצָמִים. בֵּין מִשְׁנֵים
בֵּין מִשְׁלֹשָׁה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים רִבְעַ עֲצָמוֹת מִן הַגִּזְיָה.
מְרֹב הַבִּנְיָן אוֹ מְרֹב הַמִּנְיָן. שָׁמַאי אוֹמַר אֶפִּילוּ מֵעֶצֶם
אֶחָד:

ח כְּרִשְׁיָי תְּרוּמָה. בֵּית שָׁמַאי אוֹמְרִים שׁוֹרִין וְשָׁפִין
בְּטֶהְרָה. וּמֵאֲכִילִין בְּטֶמְאָה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שׁוֹרִין
בְּטֶהְרָה. וְשָׁפִין וּמֵאֲכִילִין בְּטֶמְאָה. (שָׁמַאי אוֹמַר יֹאכְלוּ
צָרִיד.) רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמַר כָּל מַעֲשֵׂיהֶם בְּטֶמְאָה:

ט הפורט סלע ממעות מעשר שני בית שמאי אומרים
בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל כסף ובשקל
מעות. רבי מאיר אומר אין מחללין כסף ופירות על
הכסף. וחכמים מתירין:

י הפורט סלע של מעשר שני בירושלים. בית שמאי
אומרים בכל הסלע מעות. ובית הלל אומרים בשקל
כסף. ובשקל מעות. הדנים לפני חכמים אומרים בשלשה
דינרים כסף. ובדינר מעות. רבי עקיבא אומר בשלשה
דינרים כסף. ובברביעית (כסף. ברביעית) מעות. רבי טרפון
אומר ארבע אספרי כסף. שמאי אומר יניחנה בחנות
ויאכל פנגדה:

יא כסא של כלה שנטלו חפזיו. בית שמאי מטמאין. ובית
הלל מטהרין. שמאי אומר אף מלבן של כסא טמא. כסא
שקבעו בעריבה. בית שמאי מטמאין. ובית הלל מטהרין.
שמאי אומר אף העשוי בה:

יב אלו דברים שחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.
האשה שבאה ממדינת הים. ואמרה מת בעלי תנשא.
מת בעלי תתיבם. דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים
לא שמענו אלא בבאה מן הקציר בלבד. אמרו להם
בית שמאי אחת הבאה מן הקציר. ואחת הבאה מן
הזיתים. ואחת הבאה ממדינת הים. לא דברו בקציר
אלא בהווה. חזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי.

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תִּנָּשָׂא וְתִטּוֹל כְּתוּבָתָהּ. וּבֵית הֵלֵל
 אוֹמְרִים תִּנָּשָׂא וְלֹא תִטּוֹל כְּתוּבָתָהּ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית
 שְׁמַאי הִתְרַתֶּם אֶת הָעֶרְוָה הַחֲמוּרָה. לֹא תִתִּירוּ (אֵת)
 הַמָּמוֹן הַקָּל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל מְצִינוּ שְׂאִין הָאֲחִים
 נִכְנָסִין לְנַחֲלָה (עַל פִּיהֶּ). אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי. וְהֵלֵא
 מִסֵּפֶר כְּתוּבָתָהּ נִלְמֹד. שֶׁהוּא כּוֹתֵב לָהּ. שְׂאֵם תִּנָּשָׂא
 לְאַחֵר תִּטָּל מֶה שֶׁכָּתוּב לַיָּד. חֲזֹרוּ בֵּית הֵלֵל (לְהוֹרוֹת)
 כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י"ג מִי שֶׁחֲצִי עֶבֶד וְחֲצִי בֶן חֹרִין עוֹבֵד אֶת רַבּוֹ יוֹם אֶחָד.
 וְאֵת עַצְמוֹ יוֹם אֶחָד. דְּבַרֵּי בֵּית הֵלֵל. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית
 שְׁמַאי. תִּקְנַתֶּם אֶת רַבּוֹ. וְאֵת עַצְמוֹ לֹא תִקְנַתֶּם. לְשֵׂא
 שְׂפָחָה אֵינוֹ יָכוֹל. בֶּת חֹרִין אֵינוֹ יָכוֹל. לְבָטֵל. וְהֵלֵא לֹא
 נִבְרָא הָעוֹלָם אֲלֵא לְפָרְיָהּ וְרַבִּיָּהּ. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תִהְיֶה בְּרָאָה
 לְשֶׁבֶת יִצְרָהּ. אֲלֵא מִפְּנֵי תִקּוֹן הָעוֹלָם. כּוֹפִין אֶת רַבּוֹ.
 וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ בֶּן חֹרִין. וְכוֹתֵב שְׁטֵר עַל חֲצֵי דָמָיו. וְחֲזֹרוּ
 בֵּית הֵלֵל (לְהוֹרוֹת) כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי:

י"ד כָּלִי חֶרֶס מְצִיל עַל הַכֹּל כְּדַבְּרֵי בֵּית הֵלֵל. וּבֵית שְׁמַאי
 אוֹמְרִים אֵינוֹ מְצִיל אֲלֵא עַל הָאוֹכְלִין וְעַל הַמְשָׁקִין. וְעַל
 כָּלִי חֶרֶס. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל מִפְּנֵי מָה. אָמְרוּ לָהֶם
 בֵּית שְׁמַאי מִפְּנֵי שֶׁהוּא טָמֵא עַל גֵּב עִם הָאָרֶץ. וְאִין כָּלִי
 טָמֵא חוּצָץ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הֵלֵל וְהֵלֵא טִהַרְתֶּם אוֹכְלִים
 וּמְשָׁקִין שְׁבִתוֹכוֹ. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שְׁמַאי כְּשִׁטְהַרְנוּ
 אוֹכְלִים וּמְשָׁקִין שְׁבִתוֹכוֹ. לְעַצְמוֹ טִהַרְנוּ. אֲבָל כְּשִׁטְהַרְתָּ

את הפלי. טהרת לך ולו. חזרו בית הלל להורות כדברי
בית שמאי:

פרק ב

רבי חנינא סגן הכהנים העיד ארבעה דברים. מימיהן
של כהנים לא נמנעו מלשרוף את הבשר. שנטמא
בולד הטמאה. עם הבשר שנטמא באב הטמאה. אף
על פי שמוסיפין טמאה על טמאתו. הוסיף רבי עקיבא
מימיהם של כהנים לא נמנעו מלהדליק את השמן.
שנפסל בטבול יום. בנר שנטמא בטמא מת. אף על פי
שמוסיפין טמאה על טמאתו:

^ב אמר רבי חנינא סגן הכהנים. מימי לא ראיתי עזר
יוצא לבית השרפה. אמר רבי עקיבא מדבריו למדנו
שהמפשיט את הבכור ונמצא טרפה. שיאותו הכהנים
בעזרו. וחכמים אומרים (לא ראינו) אינו ראיה. אלא
יוצא לבית השרפה:

^ג אף הוא העיד על כפר קטן. שהיה בצד ירושלים. והיה
בו זקן אחד. והיה מלוה לכל בני הכפר. וכותב בכתב
ידו. ואחרים חותמין. ובא מעשה לפני חכמים והתירו.
לפי דרכך אתה למד. שהאשה כותבת את גטה. והאיש
כותב את שוברו. שאין קיום הגט אלא בחותמו. ועל
מחט שנמצאת בבשר. שהספין והידים טהורות. והבשר
טמא. ואם נמצאת בפך. הכל טהור:

י' שלשה דברים אמר רבי ישמעאל לפני חכמים בפרם ביבנה. על ביצה טרופה. שהיא נתונה על גבי ירק של תרומה. שהיא חבור. ואם היתה כמין כבע אינה חבור. ועל שבילת שבקציר. וראשה מגעת לקמה. אם נקצרת עם הקמה הרי היא של בעל הבית. ואם לאו (הרי היא) של עניים. ועל גנה קטנה שהיא מוקפת ערים. אם יש בה כמלא בוצר וסלו מכאן. ומלא בוצר וסלו מכאן. תזרע. ואם לאו לא תזרע:

ה' שלשה דברים אמרו לפני רבי ישמעאל ולא אמר בהם לא איסור ולא התר. ופרשן רבי יהושע בן מתיא. המפס מרסא בשבת. אם לעשות לה פה חייב. ואם להוציא ממנה לחה פטור. ועל הצד נחש בשבת. אם מתעסק שלא ישכנו פטור. ואם לרפואה חייב. ועל לפסים אירוניות. שהם טהורות באהל המת. וטמאות במשא הזב. רבי אלעזר בן צדוק אומר אף במשא הזב טהורות מפני שלא נגמרה מלאכתן:

י' שלשה דברים אמר רבי ישמעאל ולא הודה לו רבי עקיבא. השום והבסר והמלילות שרסקן מבעוד יום. שרבי ישמעאל אומר יגמור משתחשך. ורבי עקיבא אומר לא יגמור:

י' שלשה דברים אמרו לפני רבי עקיבא. שנים משום רבי אליעזר. ואחד משום רבי יהושע. שנים משום רבי

אֵלֶיָּעֶזֶר. יוֹצֵאָהּ אִשָּׁה בְּעִיר שֶׁל זָהָב. וּמִפְּרִיחֵי יוֹנִים
פְּסוּלִים לְעֵדוּת. וְאֶחָד מִשּׁוּם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. הַשָּׂרֵץ בְּפִי
חִלְדָּה וּמִהֲלָכֶת עַל גְּבִי כְּכֹרוֹת שֶׁל תְּרוּמָה. סִפֵּק נִגַּע סִפֵּק
לֹא נִגַּע. סִפֵּקוֹ טְהוֹר:

ח' שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא. עַל שְׁנַיִם הוֹדוּ לוֹ. וְעַל
אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל סִנְדֵּל שֶׁל סִידִּים. שֶׁהוּא טָמֵא מִדָּרַס.
וְעַל שִׁירֵי תִנּוֹר אֲרָבָעָה. שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים שְׁלֹשָׁה. וְהוֹדוּ לוֹ.
וְעַל אֶחָד לֹא הוֹדוּ לוֹ. עַל כֶּסֶּא שֶׁנִּטְלוּ שְׁנַיִם מִחֻפּוֹיָּו זֶה
בְּצַד זֶה. שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין:

ט' הוּא הָיָה אוֹמֵר הָאֵב זֹכָה לִבֵּן בְּנוֹי. וּבִפְתָּח. וּבַעֲשָׂר.
וּבַחֲכָמָה. וּבַשְּׁנַיִם. וּבַמִּסְפָּר הַדּוֹרוֹת לְפָנָיו. וְהוּא הַקֵּץ
שֶׁנֶּאֱמַר קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת מֵרֵאשִׁי. אֵף עַל פִּי שֶׁנֶּאֱמַר וַעֲבָדוּם
וַעֲנּוּ אוֹתָם אֲרָבַע מֵאוֹת שָׁנָה. וְנֶאֱמַר וְדוֹר רַבִּיעִי יָשׁוּבוּ
הִנֵּה:

י' אֵף הוּא הָיָה אוֹמֵר חֲמִשָּׁה דְּבָרִים שֶׁל שְׁנַיִם עָשָׂר
חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט דּוֹר הַמִּבּוּל שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט אֵיזֵב
שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט הַמִּצְרִיִּים שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ.
מִשְׁפֹּט גֹּג וּמִגּוֹג לְעֵתִיד לָבֵא שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. מִשְׁפֹּט
רְשָׁעִים בְּגִיהֶנָּם שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ. שֶׁנֶּאֱמַר וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ
בַּחֲדָשׁוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמֵר מִן הַפֶּסַח עַד הָעֲצֵרֶת.
שֶׁנֶּאֱמַר וּמִדֵּי שַׁבָּת בְּשַׁבָּתוֹ:

פרק ג

כָּל הַמְטָמְאִין בְּאֶהֱל שְׁנַחֲלָקוּ וְהַכְּנִיסֵן לְתוֹךְ הַבֵּית רַבִּי
 דֹּסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין כִּי־צִד
 הַנוֹגֵעַ בְּכַשְׂנִי חֲצָאֵי זֵיתִים מִן הַנְּבִלָה אוֹ נוֹשְׂאָן וּבִמַּת
 הַנוֹגֵעַ בְּכַחְצֵי זֵית (וּמֵאֶהֱל עַל כַּחְצֵי זֵית אוֹ נוֹגֵעַ בְּכַחְצֵי
 זֵית) וְכַחְצֵי זֵית מֵאֶהֱל עָלָיו וּמֵאֶהֱל עַל כַּשְׂנִי חֲצָאֵי
 זֵיתִים מֵאֶהֱל עַל כַּחְצֵי זֵית וְכַחְצֵי זֵית מֵאֶהֱל עָלָיו רַבִּי
 דֹּסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין אֲבָל הַנוֹגֵעַ
 בְּכַחְצֵי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֶהֱל עָלָיו וְעַל כַּחְצֵי זֵית (אוֹ
 מֵאֶהֱל עַל כַּחְצֵי זֵית וְדָבָר אַחֵר מֵאֶהֱל עָלָיו וְעַל כַּחְצֵי
 זֵית) טְהוֹר אָמַר רַבִּי מֵאִיר אָף בָּזָה רַבִּי דֹּסָא בֶּן
 הֶרְפִּינְס מְטַהֵר וְחֻכְמִים מְטָמְאִין הַכֹּל טָמֵא חוּץ מִן הַמַּגֵּעַ
 עִם הַמִּשָּׂא וְהַמִּשָּׂא עִם הָאֶהֱל זֶה הַכֹּל כָּל שֶׁהוּא מִשֵּׁם
 אֶחָד טָמֵא מִשְׁנֵי שְׁמוֹת טְהוֹר:

ב אֲכָל פָּרוֹד אֵינּוּ מִצְטָרֵף דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא וְחֻכְמִים
 אוֹמְרִים מִצְטָרֵף מְחַלְלִין מַעֲשֵׂר שְׁנִי עַל אֲסִימוֹן דְּבָרֵי
 רַבִּי דֹּסָא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אֵין מְחַלְלִין מְטַבִּילִין יָדַים
 לַחֲטָאת דְּבָרֵי רַבִּי דֹּסָא וְחֻכְמִים אוֹמְרִים נְטָמָא יָדָיו
 נְטָמָא גּוֹפוֹ:

ג מַעֲי אֲבִטִּיחַ וּקְנָבֶת יֵרֶק שֶׁל תְּרוּמָה רַבִּי דֹּסָא מְתִיר
 לְזָרִים וְחֻכְמִים אוֹסְרִין חֲמֵשׁ רְחִלוֹת גְּזוּזוֹת מִנָּה מִנָּה

וּפְרַסְתָּ חֵיבוֹת בְּרֵאשִׁית הַגֵּז. דְּבַרִּי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים חֲמֵשׁ רְחִלוֹת כָּל שָׁהֵן:

ד' כָּל הַחוּצָלוֹת טְמֵאוֹת טָמֵא מֵת. דְּבַרִּי רַבִּי דֹּסָא.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִדֶּרֶס. כָּל הַקְּלִיעוֹת טְהוֹרוֹת חוּץ מִשָּׁל
גִּלְגִּילוֹן. דְּבַרִּי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים כָּלֵם טְמֵאוֹת.
חוּץ מִשָּׁל צִמְרִים:

ה' הַקֶּלַע שְׁבִית קְבוּל שְׁלֵה אֲרוּג טְמֵאָה. וְשֵׁל עוֹר רַבִּי
דֹּסָא בֶּן הֶרְפִּינְס מִטְהַר. וְחֲכָמִים מְטַמְּאִין. נִפְסַק בֵּית
אֶצְבַּע שְׁלֵה טְהוֹרָה. בֵּית הַפְּקִיעַ שְׁלֵה טְמֵאָה:

ו' הַשְּׁבוּיָה אוֹכֶלֶת בְּתֵרוּמָה דְּבַרִּי רַבִּי דֹּסָא. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים יֵשׁ שְׁבוּיָה אוֹכֶלֶת. וְיֵשׁ שְׁבוּיָה שְׂאִינָה אוֹכֶלֶת.
כִּיצַד. הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָה נִשְׁבִּיתִי וְטְהוֹרָה אָנִי אוֹכֶלֶת.
(שְׁהִפָּה שְׂאֵסֶר הוּא הִפָּה שְׁהִתִּיר.) וְאִם יֵשׁ יַעֲדִים
שְׁנִשְׁבִּית. וְהִיא אוֹמֶרֶת טְהוֹרָה אָנִי. אִינָה אוֹכֶלֶת:

ז' אֶרְבָּעָה סְפִיקוֹת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא. וְחֲכָמִים מְטַהְרִין.
כִּיצַד. הֵטְמֵא עוֹמֵד וְהִטְהוֹר עוֹבֵר. הִטְהוֹר עוֹמֵד וְהֵטְמֵא
עוֹבֵר. טְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד וְטְהוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים.
טְהוֹרָה בְּרִשּׁוֹת הַיָּחִיד. וְטְמֵאָה בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים. סָפַק נֶגַע
וְסָפַק לֹא נֶגַע. סָפַק הָאֵהִיל סָפַק לֹא הָאֵהִיל. סָפַק הַסֵּיט
סָפַק לֹא הַסֵּיט. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מְטַמֵּא וְחֲכָמִים מְטַהְרִין:

ח' שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין.
מִסְמַר שֶׁל שְׁלַחְנִי וְאֶרֶז שֶׁל גְּרוֹסוֹת וּמִסְמַר שֶׁל אֶבֶן
שְׁעוֹת רַבִּי צְדוֹק מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין:

ט' אַרְבָּעָה דְּבָרִים רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מְטַמֵּא וְחֻכָּמִים מְטַהְרִין.
כְּסוּי טָנִי שֶׁל מִתְכוֹת שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים וְתִלּוּי הַמַּגְרָדוֹת.
וְגִלְמֵי כָּלִי מִתְכוֹת וְטַבָּלָא שֶׁנֶּחֱלָקָה לְשָׁנִים וּמוֹדִים
חֻכָּמִים לְרַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּטַבָּלָא שֶׁנֶּחֱלָקָה לְשָׁנִים אֶחָד
גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן הַגָּדוֹל טָמֵא וְהַקָּטָן טָהוֹר:

י' שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מַחְמִיר כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי.
אֵין טוֹמְנִין אֶת הַחֲמִין מִיּוֹם טוֹב לְשַׁבָּת וְאֵין זוֹקְפִין אֶת
הַמְּנוּרָה בְּיוֹם טוֹב וְאֵין אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רִקִּיקִין.
אָמַר רַבֵּן גַּמְלִיאֵל מִימֵיהֶן שֶׁל בֵּית אַבָּא לֹא הָיוּ אוֹפִין
פֶּתִין גְּרִיצִין אֶלָּא רִקִּיקִין אָמְרוּ לוֹ מַה נַּעֲשֶׂה לְבֵית אֲבִיךָ.
שֶׁהָיוּ מַחְמִירִין עַל עֲצָמָן וּמִקְלִים עַל יִשְׂרָאֵל לִהְיוֹת
אוֹפִין פֶּתִין גְּרִיצִין וְחָרִי:

יא' אַף הוּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים לְהַקֵּל מַכְבִּדִין בֵּין
הַמְּטוֹת וּמִנִּיחִין אֶת הַמַּגָּמֵר בְּיוֹם טוֹב וְעוֹשִׂים גְּדִי מְקַלֵּס
בְּלִילֵי פְסָחִים וְחֻכָּמִים אוֹסְרִים:

יב' שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה מַתִּיר וְחֻכָּמִים
אוֹסְרִין פָּרְתוּ יוֹצֵאָה בְּרִצּוּעָה שְׁבִין קַרְנֵיהָ וּמִקְרָדִין אֶת
הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב וְשׁוֹחֲקִין אֶת הַפִּלְפְּלִין בְּרִיחִים שְׁלֵהֶן.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין מְקַרְדִּין אֶת הַבְּהֵמָה בְּיוֹם טוֹב מִפְּנֵי

שְׁהוּא עוֹשֶׂה חֲבוּרָה אֲבָל מְקַרְצֵפִין וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים אֵין
מְקַרְדִּין אֵף לֹא מְקַרְצֵפִין:

יום יז

פרק ד

אֵלּוּ דְּבָרִים מִקּוּלֵי בֵּית שְׁמַאי וּמַחֲמֵרֵי בֵּית הֵלֵל בִּיצָה
שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים תֹּאכֵל וּבֵית
הֵלֵל אוֹמְרִים לֹא תֹאכֵל בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים שְׂאוֹר בְּכִזִּית
וְחֻמֶּץ בְּכֻכּוֹתֶת. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים זֶה וְזֶה בְּכִזִּית:

ב (בְּהֵמָה שְׁנוּלָדָה בְּיוֹם טוֹב הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהִיא מוֹתֶרֶת.
וְאַפְרוּחַ שִׁיָּצָא מִן הַבִּיצָה הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר)
הַשּׁוֹחֵט חֲתָה וְעוֹף בְּיוֹם טוֹב בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים יַחֲפֹז
בְּדֶקֶר וַיִּכְסֶּה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים לֹא יִשְׁחוּט אֲלֵא אִם כֵּן
הָיָה לוֹ עֶפֶר מוֹכֵן מִבְּעוֹד יוֹם וּמוֹדִים שֶׁאִם שָׁחַט שִׁיִּחֲפֹז
בְּדֶקֶר וַיִּכְסֶּה שְׂאֵפֶר כִּירָה מוֹכֵן הוּא:

ג בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים הֶבֶקֶר לַעֲנִים הֶבֶקֶר. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶבֶקֶר עַד שִׁיּוֹבֵקֶר אֵף לַעֲשִׂירִים כְּשִׁמְטָה.
כָּל עֲמִרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קֶב קֶב. וְאַחַד שֶׁל אֶרְבַּעַה קֶבִּין
וּשְׂכָחוּ. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שְׂכָחָה. וּבֵית הֵלֵל
אוֹמְרִים שְׂכָחָה:

י העמר שהוא סמוך לגפה ולגדיש ולבקר ולכלים ושכחו בית שמאי אומרים אינו שכחה ובית הלל אומרים שכחה:

ה כרם רבעי בית שמאי אומרים אין לו חמש ואין לו ביעור ובית הלל אומרים יש לו (חמש ויש לו ביעור) בית שמאי אומרים יש לו פרט ויש לו עוללות והעניים פודים לעצמן ובית הלל אומרים כלו לגת:

י חבית של זיתים מגלגלים בית שמאי אומרים אינו צריך לנקב ובית הלל אומרים צריך לנקב ומודים שאם נקבה וסתמוה שמרים שהיא טהורה הסך בשמן טהור ונטמא ירד וטבל בית שמאי אומרים אף על פי שהוא מנטף טהור ובית הלל אומרים כדי סיכת אבר קטן ואם היה שמן טמא מתחלתו בית שמאי אומרים כדי סיכת אבר קטן ובית הלל אומרים משקה טופח רבי יהודה אומר משום בית הלל טופח ומטפח:

י האשה מתקדשת בדינר ובשוה דינר כדברי בית שמאי ובית הלל אומרים בפרוטה ובשוה פרוטה וכמה היא פרוטה אחד משמונה באיסר האיטלקי בית שמאי אומרים פוטר את אשתו בגט ישן ובית הלל אוסרין איזהו גט ישן כל שנתיחד עמה אחר שכתבו לה המגרש את אשתו ולנה עמו בפנדקי בית שמאי אומרים אינה צריכה ממנו גט שני ובית הלל אומרים צריכה ממנו

גַּט שְׁנִי. אֵימָתִי בְּזִמְזִי שְׁנֵת גְּרִשָּׁה מִן הַנְּשׂוּאִים. אָבֵל אִם
נִתְּגַרְשָׁה מִן הָאִירוֹסִין. אֵינָה צְרִיכָה מִמֶּנּוּ גַּט שְׁנִי. מִפְּנֵי
שְׂאִין לְבֹו גַּס בָּהּ:

ח' בֵּית שְׁמַאי מֵתִירִין הַצְּרוֹת לְאַחִים וּבֵית הֵלֵל אוֹסְרִין.
חֲלָצוֹ. בֵּית שְׁמַאי פּוֹסְלִין מִן הַכֶּהֱנָה. וּבֵית הֵלֵל מְכַשִּׁירִין.
נִתְיַבְמוּ. בֵּית שְׁמַאי מְכַשִּׁירִין. וּבֵית הֵלֵל פּוֹסְלִין. אֵף עַל
פִּי שְׂאֵלוֹ פּוֹסְלִים וְאֵלוֹ מְכַשִּׁירִין. לֹא נִמְנְעוּ בֵּית שְׁמַאי
מִלְשֹׂא נָשִׁים מִבֵּית הֵלֵל. וְלֹא בֵּית הֵלֵל מִבֵּית שְׁמַאי. כָּל
הַטְּהָרוֹת וְהַטְּמָאוֹת שֶׁהָיוּ אֵלּוֹ מִטְּהָרִין וְאֵלּוֹ מִטְּמָאִין. לֹא
נִמְנְעוּ לִהְיוֹת עוֹשִׂין טְהָרוֹת. אֵלּוֹ עַל גְּבִי אֵלּוֹ:

ט' שְׁלֹשָׁה אַחִים שְׁנַיִם מֵהֶם נְשׂוּאִים שְׁתֵּי אַחִיוֹת. וְאַחַד
מִפְּנֵה. מֵת אֶחָד מִבְּעָלֵי אַחִיוֹת. וְעָשָׂה בָּהּ מִפְּנֵה מֵאֶמְרִי.
וְאַחֵר כִּד מֵת אַחִיו הַשְּׁנִי. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֶשְׁתּוֹ עִמּוֹ.
וְהִלָּה תֵּצֵא מִשּׁוֹם אַחוֹת אִשָּׁה. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים מוֹצִיא
אֶת אֶשְׁתּוֹ בְּגִט וּבַחֲלִיצָה. וְאֶשְׁתְּ אַחִיו בַּחֲלִיצָה. זֶה הִיא
שְׂאֵמְרוֹ. אוֹי לוֹ עַל אֶשְׁתּוֹ. וְאוֹי לוֹ עַל אֶשְׁתְּ אַחִיו:

י' הַמְדִיר אֶת אֶשְׁתּוֹ מִתְּשִׁמִּישׁ הַמָּטָה. בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים
שְׁתֵּי שְׁבָתוֹת וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים שְׁבַת אַחַת. הַמְּפַלֵּת
לְאוֹר שְׁמוֹנִים וְאַחַד. בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין מִן הַקֶּרְבֵּן. וּבֵית
הֵלֵל מְחִיבִין. סָדִין בְּצִיצִית בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין. וּבֵית הֵלֵל
מְחִיבִין. כֻּלְּפֶלֶת הַשְּׁבַת בֵּית שְׁמַאי פּוֹטְרִין. וּבֵית הֵלֵל
מְחִיבִין:

י"א מי שֶׁנָּזַר נְזִירוֹת מְרַבָּה וְהַשְׁלִים נְזִירוֹתָיו וְאַחֵר כָּדָּ
בָּא לְאַרְצָן בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נָזִיר שְׁלֹשִׁים יוֹם וּבֵית
הַלֵּל אוֹמְרִים נָזִיר בִּתְחִלָּה מִי שֶׁהָיוּ שְׁתֵּי כִּתֵּי עֲדִים
מְעִידוֹת אוֹתוֹ אֵלּוּ מְעִידִים שֶׁנָּדָר שְׁתֵּים וְאֵלּוּ מְעִידִים
שֶׁנָּדָר חֶמֶשׁ בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים נִחְלָקָה הָעֵדוּת וְאֵין כָּאֵן
נְזִירוֹת וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יֵשׁ בְּכֻלָּל חֶמֶשׁ שְׁתֵּים שִׁיחָהּ
נָזִיר שְׁתֵּים:

י"ב אָדָם שֶׁהוּא נָתוּן תַּחַת הַסֶּדֶק בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים אֵינוֹ
מֵבִיא אֶת הַטֶּמְאָה וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אָדָם חָלוּל הוּא
וְהַצֵּד הָעֲלִיּוֹן מֵבִיא אֶת הַטֶּמְאָה:

פרק ה

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שֶׁשֶּׁה דְּבָרִים מְקוּלִי בֵּית שְׁמַאי
וּמַחְמֵרֵי בֵּית הַלֵּל דָּם נִבְלָה בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין
וּבֵית הַלֵּל מְטַמְּאִין בִּיצַת הַנִּבְלָה אִם יֵשׁ כִּיּוֹצָא בָּהּ
נִמְכָּרַת בְּשׁוּק מִתְּרַת וְאִם לֹא אֲסוּרָה כְּדַבְּרֵי בֵּית
שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל אוֹסְרִין וּמוֹדִים בְּבִיצַת טְרֶפֶה שֶׁהִיא
אֲסוּרָה מִפְּנֵי שֶׁגִּדְּלָהּ בְּאִיסוּר דָּם שֶׁל נְכָרִית וְדָם טְהוֹרָה
שֶׁל מְצוּרַעַת בֵּית שְׁמַאי מְטַהְרִין וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים
כְּרוֹקָה וּכְמִימֵי רִגְלֶיהָ אוֹכְלִין פִּירוֹת שְׁבִיעִית בְּטוֹבָה
וְשֹׁלֵא בְּטוֹבָה כְּדַבְּרֵי בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵין
אוֹכְלִין (אֶלָּא) בְּטוֹבָה הַחֲמַת בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים צְרוּרָה
עוֹמֶדֶת וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים אֵף עַל פִּי שְׂאִינָה צְרוּרָה:

ב רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. העוף עולה עם הגבינה על השלחן ואינו נאכל. כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים לא עולה ולא נאכל. תורמין זיתים על שמן. וענבים על יין כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים אין תורמין. הזורע ארבע אמות שבכרם. בית שמאי אומרים קדש שורה אחת. ובית הלל אומרים קדש שתי שורות. המעיסה בית שמאי פוטרין. ובית הלל מחיבין. מטבילין בחרדלית כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים אין מטבילין. גר שנתגר ערבי פסחים. בית שמאי אומרים טובל ואוכל את פסחו לערב. ובית הלל אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר:

ג רבי ישמעאל אומר שלשה דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. קהלת אינו מטמא את הידים כדברי בית שמאי. ובית הלל אומרים מטמא את הידים. מי חטאת שעשו מצותן. בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין. הקצח בית שמאי מטהרין ובית הלל מטמאין. וכן למעשרות:

ד רבי אליעזר אומר שני דברים מקולי בית שמאי ומחמרי בית הלל. דם יולדת שלא טבלה. בית שמאי אומרים כרוקה וכמימי רגליה. ובית הלל אומרים (מטמא) לח ויבש. ומזדים ביולדת בזוב שהוא מטמא לח ויבש:

ה' אַרְבַּעַה אַחִים שְׁנַיִם (מֵהֶם) נִשְׁוֹאֵין שְׁתֵּי אַחִיּוֹת מֵתוּ
הַנִּשְׁוֹאִים אֶת הָאֲחִיּוֹת הָרִי אֵלּוּ חוֹלְצוֹת וְלֹא מִתִּיבְמוֹת.
וְאִם קָדְמוּ וּבִנְסוּ יוֹצִיאוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר מִשּׁוּם בֵּית
שְׁמַאי יִקְיֵמוּ וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים יוֹצִיאוּ:

י' עֶקְבִּיא בֶן מֵהֶלְלָאֵל הָעִיד אַרְבַּעַה דְּבָרִים אָמְרוּ לוֹ
עֶקְבִּיא חֲזוֹר בְּךָ בְּאַרְבַּעַה דְּבָרִים שְׁהֵיִית אוֹמֵר וְנַעֲשֶׂה
אֵב בֵּית דִּין לְיִשְׂרָאֵל אָמַר לָהֶם מוֹטֵב לִי לְהִקְרֹא שׁוֹטֵה
כָּל יָמִי וְלֹא לַעֲשׂוֹת שְׁעָה אַחַת רָשָׁע לִפְנֵי הַמָּקוֹם.
שְׁלֹא יִהְיוּ אוֹמְרִים בְּשִׁבִּיל שְׂרָרָה חֲזוֹר בּוֹ הוּא הָיָה
מִטְמֵא שְׁעַר הַפְּקוּדָה וְדָם הִירוֹק וְחֲכָמִים מְטַהְרִין הוּא
הָיָה מִתִּיר שְׁעַר בְּכוֹר בַּעַל מוֹם שֶׁנֶּשֶׁר וְהַנִּחוּ בַּחלוֹן
וְאַחֵר כְּךָ שְׁחָטוּ וְחֲכָמִים אוֹסְרִין הוּא הָיָה אוֹמֵר אֵין
מִשְׁקִין לֹא אֶת הַגִּיּוֹרֶת וְלֹא אֶת שַׁפְּחָה הַמִּשְׁחַרְרֶת.
וְחֲכָמִים אוֹמְרִים מִשְׁקִין אָמְרוּ לוֹ מַעֲשֵׂה בְּכַרְפָּמִית
שַׁפְּחָה מִשְׁחַרְרֶת שְׁהֵיִתָּה בִירוּשָׁלַיִם וְהַשְׁקוּהָ שְׁמַעְיָה
וְאַבְטָלְיוֹן אָמַר לָהֶם דִּגְמָא הַשְׁקוּהָ וְנִדְוָהּ וּמֵת בְּנִידְוִי.
וְסָקְלוּ בֵּית דִּין אֶת אֲרוֹנוֹ אָמַר רַבִּי יְהוּדָה חָס וְשָׁלוֹם
שְׁעֶקְבִּיא נִתְּנָדָה שְׁאִין הָעֲזָרָה נִגְעֶלֶת בְּפָנָי כָּל אָדָם
מִיִּשְׂרָאֵל בְּחֲכָמָה וּבִירְאָת חֹטֵא כַּעֲקִבִּיא בֶן מֵהֶלְלָאֵל.
וְאֶת מִי נָדוּ אֶת אֱלִיעֶזֶר בֶּן חֲנוּךְ שֶׁפָּקַק בְּטַהֲרֶת יָדָיו.
וּכְשֶׁמֶת שָׁלְחוּ בֵּית דִּין וְהַנִּחוּ אָבֶן עַל אֲרוֹנוֹ מִלְּמַד שְׁכָל
הַמִּתְנַדֵּה וּמֵת בְּנִידְוִי סוֹקְלִין אֶת אֲרוֹנוֹ:

י' בַּשְּׁעֵת מִיתָתוֹ אָמַר לְבָנוֹ בְּנֵי חֲזוֹר בְּךָ בְּאַרְבַּעַת דְּבָרִים
שְׁהִייתִי אוֹמֵר. אָמַר לוֹ וְלָמָּה לֹא חֲזַרְתָּ בְּךָ. אָמַר לוֹ
אֲנִי שָׁמַעְתִּי מִפִּי הַמְּרַבִּין. וְהֵם שָׁמְעוּ מִפִּי הַמְּרַבִּין.
אֲנִי עֲמַדְתִּי בְּשִׁמוּעָתִי. וְהֵם עֲמָדוֹ בְּשִׁמוּעָתָן. אֲבָל אֶתָּה
שָׁמַעְתָּ מִפִּי הַיָּחִיד וּמִפִּי הַמְּרַבִּין. מוֹטֵב לְהַנִּיחַ דְּבָרֵי
הַיָּחִיד וְלֶאֱחֹז בְּדְבָרֵי הַמְּרַבִּין. אָמַר לוֹ אָבָא. פְּקוּד עָלִי
חֲבֵרִיךָ. אָמַר לוֹ אֲנִי מִפְּקִיד. אָמַר לוֹ שְׁמָא עִילָה מְצָאָתָ
בִּי. אָמַר לוֹ לֹא. מַעֲשִׂיךָ יִקְרְבוּךָ. וּמַעֲשִׂיךָ יִרְחֲקוּךָ:

פרק ו

רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בֶּבָּא הֵעִיד חֲמֵשֶׁה דְּבָרִים. שְׁמַמְאָנִים אֶת
הַקְּטָנוֹת. וְשִׁמְשִׁיאִים אֶת הָאִשָּׁה עַל פִּי עֵד אֶחָד.
וְשִׁנְסָקֵל תִּתְּנֶנָּה בִּירוּשָׁלַיִם. עַל שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ. וְעַל
הַיֵּז בֶּן אַרְבָּעִים יוֹם שְׁנַת־נֶסֶד עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. וְעַל תַּמִּיד
שֶׁל שַׁחַר שֶׁקָּרַב בְּאַרְבַּע שָׁעוֹת:

ב' הֵעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא בֶּן אֱלִינָתָן אִישׁ כֶּפֶר
הַבְּבִלִי. עַל אֶבֶר מִן הַמֶּת שֶׁהוּא טָמֵא. שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֶבֶר מִן הַחֵי. אָמְרוּ לוֹ וְהֵלֵא קֵל
וְחָמַר. וּמָה מִן הַחֵי שֶׁהוּא טָהוֹר. אֶבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא.
הַמֶּת שֶׁהוּא טָמֵא אֵינוֹ דִּין שְׁיִהְיֶה אֶבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ
טָמֵא. אָמַר לָהֶם לֹא אָמְרוּ אֶלָּא עַל אֶבֶר מִן הַחֵי. דְּבָר
אֲחֵר מְרַבֶּה טָמְאָת הַחַיִּים מִטָּמְאָת הַמֵּתִים. שֶׁהַחֵי עוֹשֶׂה

מִשְׁכָּב וּמוֹשָׁב מִתַּחֲתָיו לְטֵמֵא אָדָם וּלְטֵמֵא בְּגָדִים וְעַל
גִּבּוֹ מִדֶּף לְטֵמֵא אוֹכְלִין וּמִשְׁקִין מֵה שְׂאִין הַמֵּת מִטֵּמֵא:
^א כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִטֵּמֵא
וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי נְחוֹנְיָא מְטַהְרִים עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ
מֵאֲבֵר מִן הַחֵי רַבִּי נְחוֹנְיָא מִטֵּמֵא וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ מְטַהְרִין אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵה רְאִיתָ לְטֵמֵא
כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי אָמַר לָהֶם מְצִינוּ אֲבֵר
מִן הַחֵי כִּמֵּת שָׁלֵם מֵה הַמֵּת כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ
טֵמֵא אִף אֲבֵר מִן הַחֵי כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה
טֵמֵא אָמְרוּ לוֹ לֹא (אִם) טִמְאַתְּ כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן
הַמֵּת שָׁכַן טִמְאַתְּ עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ תִּטְמֵא
כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי שָׁכַן טַהֲרֶתָ עֶצֶם
כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ הֵימָנוּ אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוֹנְיָא מֵה רְאִיתָ
לְטֵמֵא עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן הַחֵי אָמַר לָהֶם
מְצִינוּ אֲבֵר מִן הַחֵי כִּמֵּת שָׁלֵם מֵה הַמֵּת עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טֵמֵא אִף אֲבֵר מִן הַחֵי עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טֵמֵא אָמְרוּ לוֹ לֹא (אִם) טִמְאַתְּ
עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הַמֵּת שָׁכַן טִמְאַתְּ כִּזִּית בֶּשֶׂר
הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ תִּטְמֵא עֶצֶם כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מֵאֲבֵר מִן
הַחֵי שָׁכַן טַהֲרֶתָ כִּזִּית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי
אֱלִיעֶזֶר מֵה רְאִיתָ לַחֲלוֹק מְדוּתִיד אוֹ טֵמֵא בְּשִׁנֵּיהֶם אוֹ
טַהֵר בְּשִׁנֵּיהֶם אָמַר לָהֶם מְרַבֵּה טִמְאַת הַבֶּשֶׂר מִטִּמְאַת
הָעֲצָמוֹת שֶׁהַבֶּשֶׂר נוֹהֵג בְּגִבְלוֹת וּבְשָׂרָצִים מֵה שְׂאִין

בֶּן בְּעֻצְמוֹת. דָּבָר אַחֵר אֵבֶר שֵׁישׁ עָלָיו בֶּשֶׁר כְּרָאוּי.
מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. חֶסֶר הַבֶּשֶׁר טֵמָא. חֶסֶר
הָעֶצֶם טְהוֹר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוּנְיָא מָה רְאִיתָ לְחִלּוֹק
מִדּוֹתֶיךָ. אוֹ טֵמָא בְּשִׁנְיָהֶם. אוֹ טְהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם
מִרְבֵּה טֵמָאֹת הָעֻצְמוֹת מִטֵּמָאֹת הַבֶּשֶׁר. שֶׁהַבֶּשֶׁר הַפּוֹרֵשׁ
מִן הַחַי טְהוֹר. וְאֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ וְהוּא כְּבָרִיתּוֹ טֵמָא.
דָּבָר אַחֵר כְּזִית בֶּשֶׁר מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. וְרוֹב
עֻצְמוֹת מְטֵמָאִים בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא וּבִאֵהָל. חֶסֶר הַבֶּשֶׁר
טְהוֹר. חֶסֶר רוֹב עֻצְמוֹת. אֵף עַל פִּי שֶׁטְהוֹר מְלִטְמָא
בִּאֵהָל. מְטֵמָא בְּמַגֵּעַ וּבִמְשָׁא. דָּבָר אַחֵר כֹּל בֶּשֶׁר הַמֵּת
שֶׁהוּא פָּחוֹת מִכְזִּית טְהוֹר. רוֹב בְּנִינּוֹ וְרוֹב מְנִינּוֹ שֶׁל מֵת.
אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רִבַּע טֵמָאִין. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ
מָה רְאִיתָ לְטְהוֹר בְּשִׁנְיָהֶם. אָמַר לָהֶם לֹא. אִם אֲמַרְתֶּם.
בֵּימָת שֵׁישׁ בּוֹ רוֹב וְרִבַּע וְרָקֵב. תֹּאמְרוּ בְּחַי שֶׁאֵין בּוֹ רוֹב
וְרִבַּע וְרָקֵב:

פרק ז

הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי צְדוֹק עַל פְּדִיּוֹן פֶּטֶר חֲמוֹר שְׁמֵת.
שֶׁאִין בּוֹ לִכְהֵן כָּלוּם. שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר חִיבִין
בְּאַחֲרֵיּוֹתָן כַּחֲמֵשׁ סִלְעִים שֶׁל בֶּן. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים אִין
חִיבִים בְּאַחֲרֵיּוֹתָן. אֲלָא כַּפְדִּיּוֹן שֶׁל מַעֲשֵׂר שְׁנִי:

בַּהֲעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל צִיר חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁהוּא טְהוֹר.
שֶׁמִּשְׁנָה רֵאשׁוֹנָה חֲגָבִים טְמֵאִים שֶׁנִּכְבְּשׁוּ עִם חֲגָבִים
טְהוֹרִים. לֹא פָּסְלוּ צִירָן:

גַּהֲעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל זֹחֲלִים שֶׁרְבוּ עַל הַנוֹטְפִים שֶׁהֵם
כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּבִירַת אַפְלָיא. וּבֹא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי
חֲכָמִים וְהַכְשִׁירוּהוּ:

דַּהֲעִיד רַבִּי צְדוֹק עַל זֹחֲלִים שֶׁקִּלְחָן בַּעֲלָה אֶגְזוֹ. שֶׁהֵן
כְּשָׂרִים. מַעֲשֶׂה הָיָה בְּאַהֲלִיָּה וּבֹא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי לְשַׁכַּת
הַגִּזִּית וְהַכְשִׁירוּהוּ:

הַהֲעִיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יָקִים אִישׁ הֶדֶר עַל קָלָל שֶׁל
חֲטָאת שֶׁנִּתְּנָה עַל גְּבִי הַשָּׂרֵץ שֶׁהוּא טְמֵא. שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר
מְטֵה־רַבִּי הַעֵיד רַבִּי פִּפְיָס עַל מִי שֶׁנָּזַר שְׁתֵּי נִזְרוֹת. שֶׁאִם
גָּלַח אֶת הָרֵאשׁוֹנָה יוֹם שְׁלֹשִׁים. שֶׁמִּגִּלַּח הַשְּׁנִיָּה יוֹם
שְׁשִׁים. וְאִם גָּלַח יוֹם שְׁשִׁים חָסַר אֶחָת יָצָא. שְׁשִׁים שְׁלֹשִׁים
עוֹלָה לוֹ מִן הַמִּנְחָן:

י העיד רבי יהושע ורבי פפיס על ולד של שלמים שיקרב
 שלמים. שרבי אליעזר אומר שולד שלמים לא יקרב
 שלמים וחקמים אומרים יקרב. אמר רבי פפיס אני מעיד
 שהיתה לנו פרת זבחי שלמים ואכלנוה בפסח ואכלנו
 ולדה שלמים בחג:

ז הם העידו על ארוכות של נחתומים שהן טמאות.
 שרבי אליעזר מטהר. הם העידו על תנור שחתכו חליות.
 ונתן חול בין חליא לחליא. שהוא טמא. שרבי אליעזר
 מטהר. הם העידו שמעברין את השנה בכל אדר. שהיו
 אומרים עד הפורים. הן העידו שמעברין את השנה
 על תנאי. ומעשה ברבן גמליאל שהלך לטול רשות
 מהגמון בסוריא. ושהה לבא. ועברו את השנה על
 תנאי לכשירצה רבן גמליאל. (וכשבא אמר רוצה אני)
 ונמצאת השנה מעברת:

ח העיד מנחם בן סגנאי על מוסף היורה של שולקי זיתים
 שהוא טמא. ושל צבעים שהוא טהור. שהיו אומרים
 חלוף הדברים:

ט העיד רבי נחניא בן גדגדא על החרשת שהשיאה
 אביה שהיא יוצאה בגט. ועל קטנה בת ישראל שנשאת
 לכהן שהיא אוכלת בתרומה. ואם מתה בעלה יורשה.
 ועל המריש הגזול שבנאו בבירה. שיתן את דמיו. (מפני

תִּקְנַת הַשְּׁבִים·) וְעַל חֲטָאת הַגְּזוּלָה שֶׁלֹּא נִזְדָּעָה לָרָבִים·
שֶׁהִיא מִכִּפָּרַת· מִפְּנֵי תִקּוּן הַמִּזְבֵּחַ:

פרק ח

הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ (בֶּן בְּתִירָא) עַל דָּם גְּבִילוֹת שֶׁהוּא
טְהוֹר· הַעֵיד רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן בְּתִירָא עַל אֶפֶר
חֲטָאת שְׁנֵגַע טָמֵא בְּמִקְצָתוֹ· שְׁטֵמָא אֶת כָּלֹ· הוֹסִיף רַבִּי
עֲקִיבָא עַל הַסֵּלֶת וְעַל הַקְטָרֶת וְהַלְבוּנָה וְהַגָּחִלִים· שְׁנֵגַע
טָבֹל יוֹם בְּמִקְצָתָם· שֶׁפָּסַל אֶת כָּלָם:

^ב הַעֵיד רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבָא וְרַבִּי יְהוּדָה הִכְהִין עַל קִטְנָה
בֵּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשְׁאָת לִכְהֵן· שֶׁהִיא אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה· כִּיּוֹן
שֶׁנִּכְנְסָה לַחֲפָה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִבְעָלָה· הַעֵיד רַבִּי
יוֹסִי הִכְהִין וְרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקָּצֵב עַל תִּינוּקָת שֶׁהִרְהֵנָה
בְּאִשְׁקָלוֹן· וְרִיחָקוּהָ בְּנֵי מִשְׁפַּחְתָּהּ· וְעִידֶיהָ מְעִידִים אוֹתָהּ
שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא נִטְמְאָה· אָמְרוּ לָהֶם חֲכָמִים אִם
מֵאֲמִינִים אַתֶּם שֶׁהִרְהֵנָה· הָאֲמִינוּ שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא
נִטְמְאָה· וְאִם אֵין אַתֶּם מֵאֲמִינִים שֶׁלֹּא נִסְתָּרָה וְשֶׁלֹּא
נִטְמְאָה· אַל תֵּאֲמִינוּ שֶׁהִרְהֵנָה:

^ג הַעֵיד רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתִירָא עַל אֱלָמָנָת
עִיסָה שֶׁהִיא כְּשֶׁרָה לִכְהוֹנָה· שֶׁהֵעִיסָה כְּשֶׁרָה לְטָמֵא
וּלְטֹהֵר לְרַחֵק וּלְקַרֵּב· (אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל)
קִבְּלֵנוּ עֲדוּתְכֶם· אֲבָל מָה נַעֲשֶׂה שְׁגוֹר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי

שלא להושיב בתי דינין על כד. הכהנים שומעים לכם
לרחק. אבל לא לקרב:

העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה. על איל קמצא דכן.
ועל משקה בית מטבחיא (דאינון) דכן. ודיקרב במיתא
מסתאב. וקרו ליה יוסי שריא:

העיד רבי עקיבא משום נחמיה איש בית דלי.
שמשיאים האשה על פי עד אחד. העיד רבי יהושע על
עצמות שנמצאו בדיר העצים. (שהם טמאים.) אמרו
חכמים מלקט עצם עצם והכל טהור:

אמר רבי אליעזר שמעתי כשהיו בונים בהיכל. עושים
קלעים להיכל וקלעים לעזרות. אלא שבהיכל בונים
מבחוץ ובעזרות בונים מבפנים. אמר רבי יהושע שמעתי
שמקריבין. אף על פי שאין בית. ואוכלין קדשי קדשים.
אף על פי שאין קלעים. קדשים קלים ומעשר שני. אף
על פי שאין חומה. שקדושה ראשונה קדשה לשעתה.
וקדשה לעתיד לבא:

אמר רבי יהושע מקבל אני מרבן יוחנן בן זכאי
ששמע מרבן ורבן מרבן הלכה למשה מסיני. שאין
אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרב. אלא לרחק
המקורבין בזרוע. ולקרב המרוחקים בזרוע. משפחת
בית צריפה היתה בעבר הירדן. ורחקה בן ציון בזרוע.
ועוד אחרת היתה שם וקרבה בן ציון בזרוע. כגון אלו:

אֵלֶיהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר. לְרַחֵק וּלְקַרֵּב. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר לְקַרֵּב אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר לְהַשְׁוֹת
הַמַּחְלֶקֶת. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקַרֵּב. אֶלָּא
לַעֲשׂוֹת שְׁלוֹם בְּעוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר הִנְנִי שׁוֹלַח לָכֶם אֶת אֵלֶיהָ
הַנְּבִיא וְגוֹמֵר. וְהַשִּׁיב לֵב אֲבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל
אֲבוֹתָם: סליק

מסכת עבודה זרה

פרק א

לפני אידיהן של עובדי אלילים. שלשה ימים אסור לשאת ולתת עמם. להשאיל ולשאול מהן. להלוותן וללוות מהן. לפורען ולהפרע מהן. רבי יהודה אומר נפרעין מהן מפני שהוא מיצר לו. אמרו לו אף על פי שמיצר הוא עכשיו. שמח הוא לאחר זמן:

^ב רבי ישמעאל אומר שלשה ימים לפניהם. ושלשה ימים לאחריהם. אסור. וחכמים אומרים לפני אידיהן אסור. לאחר אידיהן מתר:

^ג ואלו אידיהן של עבודת אלילים. קלנדא. וסטרנורא. וקרטיסים. ויום גנסיא של מלכים. ויום הלידה. ויום המיתה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים כל מיתה שיש בה שריפה יש בה עבודת אלילים. שאין בה שריפה אין בה עבודת אלילים. יום תגלחת זקנו ובלוריתו. יום שעלה בו מן הים. ויום שיצא בו מבית האסורין. (וגוי שעשה משתה לבנו.) אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד:

^ד עיר שיש בה עבודת אלילים. חוצה לה מתר. היה חוצה לה עבודת אלילים תוכה מתר. מהו לילך לשם. בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור. ואם היה יכול להלך

בָּהּ לְמָקוֹם אַחֵר מִתֵּר. עִיר שֵׁישׁ בָּהּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְהִיוּ
בָּהּ חֲנוּיוֹת מְעַטְרוֹת וְשֹׁאֵינָן מְעַטְרוֹת. זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה
בְּבֵית שֹׁאֵן. וְאָמְרוּ חֲכָמִים. הַמְעַטְרוֹת אֲסוּרוֹת. וְשֹׁאֵינָן
מְעַטְרוֹת מִתְּרוֹת:

ה' אֵלוּ דְּבָרִים אֲסוּרִים לְמַכּוֹר לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים. אִיצְטְרוּבְלִין.
וּבְנֹת שׁוּחַ. וּפְטוּטְרוֹתֵיהֶם. וּלְבוֹנָה. וְתִרְנַגּוּל הַלֶּכֶן. רַבִּי
יְהוּדָה אוֹמֵר מִתֵּר לְמַכּוֹר לוֹ תִרְנַגּוּל לֶכֶן בֵּין הַתִּרְנַגּוּלִים.
וּבִזְמַן שֶׁהוּא בִּפְנֵי עֲצָמוֹ. קוֹטֵעַ אֶת אֶצְבָּעוֹ וּמוֹכְרוֹ לוֹ. לְפִי
שֹׁאֵן מִקְרִיבֵין חֹסֵר לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים. וְשֹׁאֵר כָּל הַדְּבָרִים.
סֶתֶמָן מִתֵּר וּפִירוּשָׁן אֲסוּר. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֵף דָּקֵל טַב.
וְחֶצֶב. וְנִקְלִיבָם. אֲסוּר לְמַכּוֹר לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים:

י' מָקוֹם שֶׁנִּהְגָּה לְמַכּוֹר בְּהֵמָה דָּקָה לְעוֹבְדֵי אֱלִילִים מוֹכְרִין.
מָקוֹם שֶׁנִּהְגָּה שְׁלֹא לְמַכּוֹר אֵין מוֹכְרִין. וּבְכָל מָקוֹם אֵין
מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גְּסָה. עֲגָלִים. וְסִיחִים. שְׁלָמִים וּשְׁבוּרִין.
רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר בְּשִׁבוּרָה. וּבֵן בְּתִירָא מִתִּיר בְּסוֹס:

י' אֵין מוֹכְרִין לָהֶם דּוֹבִין וְאַרְיוֹת וְכָל דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ גִּזְק
לְרַבִּים. אֵין בּוֹנִין עִמָּהֶם בְּסִילְקִי. וְגִרְדּוֹם. וְאִיצְטְדִיא.
וּבִימָה. אֲבָל בּוֹנִים עִמָּהֶם בִּימוּסִיאוֹת וּמִרְחֻצָּאוֹת. הִגִּיעוּ
לְכִיפָה שֶׁמַּעֲמִידִין בָּהּ עֲבוֹדַת אֱלִילִים. אֲסוּר לְבָנוֹתָהּ:

ח' (וְאֵין עוֹשִׂין תְּכֵשִׁיטִים לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים קוֹטְלָאוֹת
וְנִזְמִים וְטַבְּעוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּשֹׁכֵר מוֹתֵר.) אֵין
מוֹכְרִין לָהֶם בְּמַחְבֵּר לְקִרְקַע. אֲבָל מוֹכֵר הוּא מְשִׁיקָצִי.

רבי יהודה אומר מוכר הוא לו על מנת לקוץ. אין משכירין להם בתים בארץ ישראל. ואין צריך לומר שדות. ובסוריא משכירין להם בתים אבל לא שדות. ובחוצה לארץ מוכרין להם בתים ומשכירין שדות. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר בארץ ישראל משכירין להם בתים אבל לא שדות. ובסוריא מוכרין בתים ומשכירין שדות. ובחוצה לארץ מוכרין אלו ואלו:

^ט אף במקום שאמרו להשכיר. לא לבית דירה אמרו. מפני שהוא מכניס לתוכו עבודת אלילים. שנאמר ולא תביא תועבה אל ביתך. ובכל מקום לא ישכיר לו את המרחץ. מפני שהוא נקרא על שמו:

פרק ב

אין מעמידין בהמה בפנדקאות של עובדי אלילים. מפני שחשודים על הרביעה. ולא תתיחד אשה עמהן. מפני שחשודין על העריות. ולא יתיחד אדם עמהן. מפני שחשודין על שפיכות דמים. בת ישראל לא תילד את העובדת אלילים. מפני שמילדת בן לעבודת אלילים. אבל נכרית מילדת בת ישראל. בת ישראל לא תניק בנה של עובדת אלילים. אבל עובדת אלילים מניקה בנה של בת ישראל ברשותה. מתרפאין מהן רפוי ממון. אבל לא רפוי נפשות. ואין מסתפרין מהן בכל מקום. דברי רבי

מאיר. וחכמים אומרים ברשות הרבים מותר. אבל לא
בינו לבינו:

ב אלו דברים של עובדי אלילים אסורין ואסורן אסור
הנאה. היין והחמץ של עובדי אלילים שהיה מתחלתו
יין. וחרס הדריני. ועורות לבובין. רבן שמעון בן גמליאל
אומר בזמן שהקדש שלו עגול אסור. משוך מותר. בשר
הנכנס לעבודת אלילים מותר. והיוצא אסור. מפני שהוא
זבחי מתים. דברי רבי עקיבא. ההולכין לתרפות אסור
לשאת ולתת עמהן והבאין מותרין:

ג נודות העובדי אלילים. וקנקניהן ויין של ישראל כנוס
בהן. אסורין. ואסורן אסור הנאה. דברי רבי מאיר.
וחכמים אומרים אין אסורן אסור הנאה. החרצנים והזגין
של עובדי אלילים. אסורין ואסורן אסור הנאה. דברי
רבי מאיר. וחכמים אומרים לחין אסורין יבשין מותרין.
המרים וגבינת בית אנקי של עובדי אלילים אסורין.
(ואסורן) אסור הנאה. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים
אין אסורן אסור הנאה:

ד אמר רבי יהודה שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע
כשהיו מהלכין בדרך. אמר לו מפני מה אסרו גבינות
עובדי אלילים. אמר לו מפני שמעמידן אותה בקיבה
של גבילה. אמר לו והלא קיבת עולה חמורה מקיבת
גבילה. ואמרו בהן שדעתו יפה שזרפה חיה ולא הודו

לֹא אָבֵל אָמְרוּ לֹא נִהְיִין וְלֹא מוֹעֲלִין חָזַר וְאָמַר לוֹ מִפְּנֵי
שְׂמַעְמִידִין אוֹתָהּ בְּקִיבַת עֲגָלִי עֲבוֹדַת אֱלִילִים אָמַר לוֹ
אִם כֵּן לָמָּה לֹא אָסְרוּהָ בְּהִנָּאָה הִשְׁיֵאוּ לְדָבָר אַחֵר אָמַר
לוֹ יִשְׁמַעְיָאל אַחִי הֵיאֵךְ אֶתָּה קוֹרֵא כִּי טוֹבִים דּוֹדִידְךָ מֵיִין
אוֹ כִּי טוֹבִים דּוֹדִידְךָ אָמַר לוֹ כִּי טוֹבִים דּוֹדִידְךָ אָמַר לוֹ אֵין
הַדָּבָר בֶּן שְׁהֵרִי חֲבִירוֹ מְלַמֵּד עָלָיו לְרִיחַ שְׂמַנִּידְךָ טוֹבִים:

ה' אֵלֹהֵי דְבָרִים שֶׁל עוֹבְדֵי אֱלִילִים אָסוּרִין וְאֵין אָסוּרִין אִסּוּר
הִנָּאָה חֲלָב שֶׁחֲלָבוֹ גּוֹי וְאֵין יִשְׂרָאֵל רוֹאֶהוּ וְהַפֶּת וְהַשְׁמֵן
שֶׁלָּהֶן רַבִּי וּבֵית דִּינּוֹ הִתִּירוּ בְּשֶׁמֶן (וְשִׁלְקוֹת) וּכְבָשִׁין
שֶׁדִּרְכָן לָתֵת לְתוֹכָן יֵין וְחֶמֶץ וְטָרִית טְרוּפָה וְצִיר שֶׁאֵין
בָּהּ דָּגָה כְּלָבִית שׁוֹטְטֶת בּוֹ וְהַחִילֵק וְקוֹרֵט שֶׁל חֲלִתִית
וּמֶלַח סֶלְקוֹנְטִית הֵרִי אֵלֹהֵי אָסוּרִים וְאֵין אִסּוּרִין אִסּוּר
הִנָּאָה:

י אֵלֹהֵי מוֹתָרִין בְּאֲכִילָה חֲלָב שֶׁחֲלָבוֹ גּוֹי וְיִשְׂרָאֵל רוֹאֶהוּ
וְהַדָּבָשׁ וְהַדְּבָרֵי אֹת אֵף עַל פִּי שְׂמַנְטִפִין אֵין בָּהֶם
מְשׁוּם הַכָּשֶׁר מִשְׁקָה וּכְבָשִׁין שֶׁאֵין דִּרְכָן לָתֵת לְתוֹכָן יֵין
וְחֶמֶץ וְטָרִית שֶׁאֵינָה טְרוּפָה וְצִיר שֶׁיֵּשׁ בָּהּ דָּגָה וְעֵלָה
שֶׁל חֲלִתִית וְזֵתִים גִּלְסָקָאוֹת הַמְּגֻלְגִּין רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר
הַשְּׁלוּחִין אָסוּרִין הַחֲגָבִים הַבָּאִים מִן הַסְּלוּלָה אָסוּרִין
מִן הַהִפְתָּק מוֹתָרִין וְכֵן לְתַרּוּמָה:

פרק ג

כָּל הַצִּלְמִים שֶׁל עֹבְדֵי אֱלִילִים אֲסוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁהֵן
נֶעְבְּדִין פֶּעַם אַחַת בְּשָׁנָה. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים
אוֹמְרִים אֵינּוּ אֲסוּר אֲלָא כָּל שֵׁישׁ בִּידּוֹ מִקָּל. אוֹ צִפּוֹר.
אוֹ כְּדוֹר. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל שֵׁישׁ בִּידּוֹ כָּל
דְּבָר:

^ב הַמוֹצֵא שִׁבְרֵי צִלְמִים. הָרִי אֵלּוּ מוֹתָרִים. מִצָּא תִּבְנִית
יָד אוֹ תִּבְנִית רֶגֶל. הָרִי אֵלּוּ אֲסוּרִים. מִפְּנֵי שֶׁכִּיּוֹצֵא בָּהֶן
נֶעְבְּד:

^ג הַמוֹצֵא כָּלִים וְעֲלִיָּהֶם צוּרַת חֲמָה. צוּרַת לְבָנָה. צוּרַת
דֶּרֶקוֹן. יוֹלִיכֶם לַיִם הַמֶּלַח. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
שֶׁעַל הַמִּכְבָּדִין אֲסוּרִין. שֶׁעַל הַמְּבֻזִין מוֹתָרִין. רַבִּי יוֹסִי
אוֹמֵר שׁוֹחֵק וְזוֹרֵה לְרוּחַ. אוֹ מְטִיל לַיִם. אָמְרוּ לוֹ אַף הוּא
נַעֲשֶׂה זָבֵל. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מְאוּמָּה מִן הַחֲרָם:

^ד שֶׁאֵל פְּרוֹקְלוֹס בֶּן פִּלוֹסְפוֹס. אֵת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל בְּעֵכוֹ.
שֶׁהָיָה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ שֶׁל אֶפְרוֹדִיטִי. אָמַר לוֹ כְּתוּב
בְּתוֹרַתְכֶם וְלֹא יִדְבַק בִּידָךְ מְאוּמָּה מִן הַחֲרָם. מִפְּנֵי מָה
אַתָּה רוֹחֵץ בְּמֶרְחָץ שֶׁל אֶפְרוֹדִיטִי. אָמַר לוֹ אֵין מְשִׁיבִין
בְּמֶרְחָץ. וְכִשְׂיָצָא אָמַר לוֹ אֲנִי לֹא בָאתִי בְּגִבּוּלָה. הִיא
בָּאָה בְּגִבּוּלִי. אֵין אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה מֶרְחָץ נוֹי לְאֶפְרוֹדִיטִי.
אֲלָא אוֹמְרִים נַעֲשֶׂה אֶפְרוֹדִיטִי נוֹי לְמֶרְחָץ. דְּבָר אַחֵר אִם
נוֹתְנִים לָךְ מִמּוֹן הֶרְבֵּה אִי אַתָּה נִכְנָס לַעֲבוּדַת אֱלִילִים

שֶׁלֶךְ עָרוֹם. וּבַעַל קָרִי וּמִשְׁתִּין בִּפְנֵיהָ. וְזוֹ עוֹמֶדֶת עַל פֵּי הַבֵּיב. וְכָל הָעַם מִשְׁתִּינִים לְפָנֶיהָ. לֹא נֹאמַר אֱלֹא אֱלֹהֵיהֶם. אֶת שְׁנוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלֹוֹהַּ אֲסוּר. אֶת שְׁאִינוֹ נוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֱלֹוֹהַּ מוֹתֵר:

ה' הַגּוֹזִים הָעוֹבְדִים אֶת הַהָרִים וְאֶת הַגְּבָעוֹת. הֵן מוֹתְרִים וְהָאֵלֹהִים אֲסוּרִים. שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תַחֲמוֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלִקְחֹתָ לָךְ. רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר אֱלֹהֵיהֶם עַל הַהָרִים. וְלֹא הַהָרִים אֱלֹהֵיהֶם. אֱלֹהֵיהֶם עַל הַגְּבָעוֹת וְלֹא הַגְּבָעוֹת אֱלֹהֵיהֶם. וּמִפְּנֵי מָה אֲשֶׁרָה אֲסוּרָה. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ תַּפְּסִיט יְדֵי אָדָם וְכָל שֵׁשׁ בָּהּ תַּפְּסִיט יְדֵי אָדָם אֲסוּר. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא אֲנִי אוֹבִין וְאֵדוֹן לְפָנֶיךָ. כָּל מְקוֹם שֶׁאֲתָה מוֹצֵא הֵר גְּבוּהָ וְגִבְעָה נִשְׁאַה וְעַץ רַעְנָן. דַּע שֶׁיֵּשׁ שָׁם עֲבוֹדַת אֱלִילִים:

י' מִי שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סְמוּךְ לְבֵית עֲבוֹדַת אֱלִילִים וְנָפַל. אֲסוּר לְבָנוֹתוֹ. כִּי־צַד יַעֲשֶׂה. כּוֹנֵס בְּתוֹךְ שְׁלוֹ (אֲרַבַּע אַמּוֹת) וּבּוֹנֶה. הָיָה שְׁלוֹ וְשֶׁל עֲבוֹדַת אֱלִילִים. נִדּוֹן מִחֲצָה עַל מִחֲצָה. אֲבָנָיו עֲצָיו וְעִפְרוֹ מִטְמְאִין בְּשֶׁרֶץ. שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁקֵץ תִּשְׁקָצְנוּ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר כִּנְדָה. שֶׁנֶּאֱמַר תִּזְרַם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ. מָה נִדָה מִטְמְאָה בְּמִשְׁאֵי. אֵף עֲבוֹדַת אֱלִילִים מִטְמְאָה בְּמִשְׁאֵי:

י' שֶׁלְשָׁה בָתִּים הֵן. בֵּית שְׁכֻנָּהּ מִתְחַלָּה לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים. הָרִי זֶה אֲסוּר. סִידוֹ וְכִירוֹ לְעֲבוֹדַת אֱלִילִים וְחִדּוֹשׁ נוּטֵל

מה שחדש. הכנים לתוכה עבודת אלילים והוציאה.
הרי זה מותר. שלש אבנים הן. אבן שחצבה מתחלה
לבימוס. הרי זו אסורה. סידה וכירה לשם עבודת אלילים
וחדש. נוטל מה שחדש. העמיד עליה עבודת אלילים
וסלקה. הרי זו מותרת. שלש אשרות הן. אילן שנטעו
מתחלה לשם עבודת אלילים. הרי זה אסור. גדעו ופסלו
לשם עבודת אלילים והחליף. נוטל מה שהחליף. העמיד
תחתיה עבודת אלילים. ובטלה. הרי זה מותר. איזו היא
אשרה. כל שיש תחתיה עבודת אלילים. רבי שמעון
אומר כל שעובדין אותה. ומעשה בצידון באילן שהיו
עובדין אותו. והיה תחתיו גל. אמר להן רבי שמעון בדקו
את הגל הזה. ובדקוהו. ומצאו בו צורה. אמר להן. הואיל
ולצורה הן עובדין. נתיר (לכם) את האילן:

ח לא ישב בצלה. ואם ישב טהור. ולא יעבור תחתיה.
ואם עבר טמא. היתה גוזלת את הרבים ועבר תחתיה.
טהור. וזורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים. אבל לא
בימות החמה. והחזרין לא בימות החמה ולא בימות
הגשמים. רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים.
מפני שהנמיה נושרת עליהן. והוזה להן לזבל:

ט נוטל ממנה עצים. אסורין בהנאה. הסיק בהן את
התנור. אם חדש יתן. ואם ישן יוצן. אפה בו את הפת.
אסורה בהנאה. נתערבה באחרות ואחרות באחרות.
כלן אסורות בהנאה. רבי אליעזר אומר (יוליך הנאה)

לִים הַמֶּלֶחֶת אָמְרוּ לוֹ אֵין פְּדִיוֹן לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים. נָטַל
הֵימָנָה כְּרַכּוֹר. אָסוּר בִּהֲנָאָה. אָרְגַּבּוּ אֶת הַבֶּגֶד. הַבֶּגֶד
אָסוּר בִּהֲנָאָה. נִתְעַרַב בְּאַחֲרִים (וְאַחֲרִים בְּאַחֲרִים) כָּלֵן
אָסוּרִין בִּהֲנָאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר יוֹלִיד הֵנָּה לִים
הַמֶּלֶחֶת אָמְרוּ לוֹ אֵין פְּדִיוֹן לַעֲבוֹדַת אֱלִילִים:

׳ כִּיצַד מִבְטָלָהּ קֶרֶס וְזֶרֶד. נָטַל מִמָּנָה מִקָּל אוֹ שְׂרִיט.
אֶפִּילוּ עָלָה הָרִי זֶה בְטָלָה. שְׂפִיָּה לְצִרְכָּה. אָסוּרָה. שְׁלֹא
לְצִרְכָּה. מוֹתֶרֶת:

פרק ד

רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר שְׁלֹשׁ אַבְנִים זֶה בְּצַד זֶה בְּצַד
מִרְקוּלִים אָסוּרוֹת. וְשֵׁתִים מוֹתֶרוֹת. וְחֻכָּמִים
אוֹמְרִים שֶׁנִּרְאוֹת עִמּוֹ אָסוּרוֹת. וְשֵׁאִין נִרְאוֹת עִמּוֹ
מוֹתֶרוֹת:

בִּמְצָא בְּרֹאשׁוֹ מַעוֹת. כָּסוֹת. אוֹ כָלִים. הָרִי אֵלּוּ מוֹתֶרִין.
פְּרָכִילִי גֻנָּבִים. וְעֵטְרוֹת שֶׁל שְׂבּוּלִים וְיֵינּוֹת. וְשִׁמְנִים.
וְסִלְתוֹת. וְכָל דְּבַר שֶׁכִּיּוֹצֵא בּוֹ קֶרֶב עַל גְּבִי הַמִּזְבֵּחַ. אָסוּר:
ג עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁהָיָה לָּהּ גִּנָּה אוֹ מִרְחֵץ. נִהְיִין מִהֵן שְׁלֹא
בְטוֹבָה. וְאֵין נִהְיִין מִהֵן בְטוֹבָה. הָיָה שְׁלָה וְשֶׁל אַחֲרִים.
נִהְיִין מִהֵן בֵּין בְטוֹבָה וּבֵין שְׁלֹא בְטוֹבָה:

ד עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁל נִכְרִי אָסוּרָה מִיד. וְשֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵינָה
אָסוּרָה עַד שֶׁתֵּעֲבֹד. נִכְרִי מִבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים שְׁלֹו

וְשֶׁל חֲבִירוֹ (יִשְׂרָאֵל) וְיִשְׂרָאֵל אֵין מִבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים
 שֶׁל נֶכְרִי. הַמִּבְטֵל עֲבוֹדַת אֱלִילִים בִּטֵּל מִשְׁמִשְׁיָהּ. בִּטֵּל
 מִשְׁמִשְׁיָהּ. מִשְׁמִשְׁיָהּ מוֹתְרִין. וְהִיא אֲסוּרָה:

ה' בִּיצֵד מִבְטֵלָה. קִטַּע רֹאשׁ אֲזָנָה. רֹאשׁ חֲטָמָה. רֹאשׁ
 אֶצְבָּעָה. פְּחֶסֶה אֶף עַל פִּי שֶׁלֹּא חֲסָרָה. בְטֵלָה. רֶקֶק
 בְּפָנֶיהָ. הַשְׁתִּין בְּפָנֶיהָ. גָּרָרָה וְזָרַק בָּהּ אֶת הַצּוֹאָה. הֲרִי זוֹ
 אֵינָה בְטֵלָה. מִכָּרָה אוֹ מִשְׁכָּנָה. רַבִּי אוֹמֵר בִּטֵּל. וְחֻכָּמִים
 אוֹמְרִים לֹא בִטֵּל:

י' עֲבוֹדַת אֱלִילִים שֶׁהִנִּיחוּ עוֹבְדֶיהָ. בְּשַׁעַת שְׁלוֹם.
 מוֹתְרֶת. בְּשַׁעַת מִלְחָמָה אֲסוּרָה. בִּימּוּסִיאוֹת שֶׁל מְלָכִים.
 הֲרִי אֵלּוּ מוֹתְרִין. מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידִין אוֹתָם. בְּשַׁעַת
 שֶׁהַמְּלָכִים עוֹבְרִים:

י' שֶׁאֵלּוּ אֶת הַזִּקְנִים בְּרוֹמִי אִם אֵין רְצוֹנוֹ בְּעֲבוֹדַת אֱלִילִים
 לָמָּה אֵינּוּ מִבְטֵלָה. אָמְרוּ לָהֶן אֵלּוּ לְדָבָר שֶׁאֵין צָרָךְ
 לָעוֹלָם בּוֹ. הָיוּ עוֹבְדִין הֵיךְ מִבְטָלוֹ. הֲרִי הֵן עוֹבְדִים לַחֲמָה
 וְלִלְבָנָה. וְלַפּוֹכְבִּים וְלַמְזֹלוֹת. יֵאבֵד עוֹלָם מִפְּנֵי הַשּׁוֹטִים.
 אָמְרוּ לָהֶם אִם כֵּן יֵאבֵד דָּבָר שֶׁאֵין צָרָךְ לָעוֹלָם בּוֹ. וַיִּנֶּיחַ
 דָּבָר שֶׁצָּרָךְ לָעוֹלָם בּוֹ. אָמְרוּ לָהֶן אֶף אֲנִי מַחֲזִיקִין יְדֵי
 עוֹבְדֶיהֶן שֶׁל אֵלּוּ. שְׂאוֹמְרִים תִּדְעוּ שֶׁהֵן אֱלוֹהוֹת. שֶׁהֲרִי
 הֵן לֹא בִטְלוּ:

ח לזקחין גת בעוטה מן הגוי. אף על פי שהוא נוטל בידו ונותן לתפוח. ואינו נעשה יין נסך עד שירד לבור. ירד לבור. מה שבבור אסור. והשאר מתיר:

ט דורכין עם הגוי בגת. אבל לא בוצרין עמו. ישראל שהוא עושה בטמאה. לא דורכין ולא בוצרין עמו. אבל מוליכין עמו. חביות לגת. ומביאין עמו מן הגת. נחתום שהוא עושה בטמאה. לא לשין ולא עורכין עמו. אבל מוליכין עמו פת לפלטר:

י גוי שנמצא עומד בצד הבור של יין. אם יש לו עליו מלוח אסור. אין לו עליו מלוח מותר. נפל לבור ועלה ומדדו בקנה. התז את הצרעה בקנה. או שהיה מטפח על פי חבית מרתחת. בכל אלו היה מעשה ואמרו ימכור ורבי שמעון מתיר. נטל את החבית וזרקה (בחמתו) לבור. זה היה מעשה (בבית שאן) והכשירו:

יא המטהר יינו של נכרי. ונותנו ברשותו בבית הפתוח לרשות הרבים. בעיר שיש בה גוים וישראלים. מותר. בעיר שכלה גוים. אסור. עד שיושיב שומר. ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר. אף על פי שהוא יוצא ונכנס. מותר. ורבי שמעון בן אלעזר אומר (כל) רשות גוים אחת היא:

יב המטהר יינו של גוי. ונותנו ברשותו. והלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר. אבל אם ירצה ישראל

לְהוֹצִיאֻּוּ וְאִינוּ מְנִיחוּ עַד שְׂתֵּתָן לוֹ אֶת מְעוֹתָיו. זֶה הָיָה
מַעֲשֵׂה בַּבֵּית שְׁאָן וְאָסְרוּ חֲכָמִים:

פרק ה

הַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בֵּינָן נֶסֶד. שְׂכָרוֹ אָסוּר.
שְׂכָרוֹ לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ מִלֵּאכָה אַחֲרָת. אִף עַל פִּי
שְׁאֵמֵר לוֹ הָעֶבֶר לִי חֲבִית שֶׁל יֵין נֶסֶד מִמָּקוֹם לְמָקוֹם.
שְׂכָרוֹ מוֹתֵר. הַשׁוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהֵבִיא עָלֶיהָ יֵין נֶסֶד.
שְׂכָרָה אָסוּר. שְׂכָרָה לִישֵׁב עָלֶיהָ. אִף עַל פִּי שֶׁהֵנִיחַ גּוֹי
לְגִינוֹ עָלֶיהָ. שְׂכָרָה מוֹתֵר:

^ב יֵין נֶסֶד שֶׁנֶּפֶל עַל גִּבִּי עֲנָבִים. יֶדְחָן וְהֵם מוֹתְרוֹת. וְאִם
הָיוּ מִבְּקָעוֹת אָסוּרוֹת. (נֶפֶל עַל גִּבִּי תְּאֵנִים. אוֹ עַל גִּבִּי
תְּמָרִים. וְיֵשׁ בָּהֶם בְּנוֹתָן טַעַם אָסוּר.) מַעֲשֵׂה בְּבִיתֹס
בֶּן זִוְנָן שֶׁהֵבִיא גְרוֹגְרוֹת בְּסָפִינָה. וְנִשְׁתַּבְּרָה חֲבִית שֶׁל יֵין
נֶסֶד וְנֶפֶל עַל גִּבִּיהֶן. וְשָׂאֵל לְחֲכָמִים וְהִתִּירוּם. זֶה הַכֵּלָל
כָּל שֶׁבִּהְנֵאתוֹ בְּנוֹתָן טַעַם אָסוּר. כָּל שֶׁאִין בִּיהֵנָּאתוֹ בְּנוֹתָן
טַעַם מוֹתֵר. כְּגוֹן חֲמֵץ שֶׁנֶּפֶל עַל גִּבִּי גְרִיסִין:

^ג גּוֹי שֶׁהָיָה מַעֲבִיר עִם יִשְׂרָאֵל בְּדִי יֵין מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. אִם
הָיָה בַּחֲזָקָת הַמִּשְׁתַּמֵּר מוֹתֵר. אִם הוֹדִיעָיו שֶׁהוּא מִפְּלִיג.
כְּדִי שִׁישְׁתּוֹם וְיִסְתּוֹם וַיִּגְוֹב. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר
כְּדִי שִׁיפְתַּח וַיִּגּוֹף וַתִּגְוֹב:

י המניח יינו בקרון או בספינה והלך לו בקפנדריא.
נכנס למדינה ורחץ מותר. אם הודיעו שהוא מפליג כדי
שישתום ויסתום ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר כדי
שיפתח את החבית ויגוף ותגוב המניח גוי בחנות. אף
על פי שהוא יוצא ונכנס מותר. אם הודיעו שהוא מפליג.
כדי שישתום ויסתום ויגוב רבן שמעון בן גמליאל אומר
כדי שיפתח (את החבית) ויגוף ותגוב:

ה היה אוכל עמו על השלחן והניח לגין על השלחן.
ולגין על הדולבקי והניחו ויצא מה שעל השלחן אסור.
ומה שעל הדולבקי מותר. ואם אמר לו הוי מוזג ושיתה.
אף מה שעל הדולבקי אסור. חביות פתוחות אסורות.
סתומות כדי שיפתח ויגוף ותגוב:

י בלשת גוים שנכנסה לעיר בשעת שלום. חביות
פתוחות אסורות. סתומות מותרות. בשעת מלחמה. אלו
ואלו מותרות. לפי שאין פנאי לנסד:

י אומנין (של) ישראלים ששלח להם גוי חביות של יין
נסד בשכרן. מותרים לומר לו תן לנו את דמיה. ואם
משנכנסה לרשותן אסור. המוכר יינו לגוי. פסק עד שלא
מדד. דמיו מותרין. מדד על שלא פסק דמיו אסורין. נטל
את המשפך. ומדד לתוך צלוחיתו של גוי. וחזר ומדד
לתוך צלוחיתו של ישראל. אם יש בו עכבת יין אסור.

הַמַּעֲרָה מִכָּלִי אֶל כָּלִי אֵת שְׁעָרָה מִמֶּנּוּ מוֹתֵר וְאֵת שְׁעָרָה
לְתוֹכוֹ אָסוּר:

ח' יֵין נִסְדָּךְ אָסוּר וְאוֹסֵר בְּכָל שֶׁהוּא יֵין בֵּינָן וּמִים בְּמִים
בְּכָל שֶׁהוּא יֵין בְּמִים וּמִים בֵּינָן בְּנוֹתֵן טַעַם זֶה הַכָּלָל מִן
בְּמִינוֹ בְּמִשְׁהוֹ וְשֵׁלָא בְּמִינוֹ בְּנוֹתֵן טַעַם:

ט' אֵלּוֹ אֲסוּרִין וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן יֵין נִסְדָּךְ וְעֵבֻדָּת אֱלִילִים
וְעוֹרוֹת לְבוּבִין וְשׁוֹר הַנִּסְקָל וְעִגְלָה עֲרוּפָה וְצִפּוֹרִי
מִצּוֹרֵעַ וְשֹׁעֵר נֶזִיר וּפֶטֶר חֲמוֹר וּבֶשֶׁר בְּחֶלֶב וְשֹׁעִיר
הַמִּשְׁתַּלַּח וְחוֹלִין שֶׁנִּשְׁחָטוּ בַּעֲזָרָה הֵרִי אֵלּוֹ אֲסוּרִין
וְאוֹסְרִין בְּכָל שֶׁהֵן:

' יֵין נִסְדָּךְ שֶׁנֶּפֶל לְבוֹר כִּלּוֹ אָסוּר בִּהְנָאָה רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן
גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר יִמְכֹּר כִּלּוֹ לְגוֹיִם חוּץ מִדְּמִי יֵין נִסְדָּךְ שָׁבוּ:

י"ג גֵּית שֶׁל אֶבֶן שֶׁזָּפְתָה גוֹי מִנִּגְבָּה וְהִיא טְהוֹרָה וְשֵׁל עֵץ
רַבִּי אוֹמֵר יִנָּגֵב וְחֻכְמִים אוֹמְרִים יִקְלוּף אֵת הַזָּפֶת וְשֵׁל
חֶרֶס אֶף עַל פִּי שֶׁקָּלַף אֵת הַזָּפֶת הֵרִי זֶה אֲסוּרָה:

י"ד הַלּוֹקַח כָּלִי תִשְׁמִישׁ מִן הַגּוֹי אֵת שֶׁדִּרְכוֹ לְהִטְבִּיל
יִטְבִּיל לְהַגְעִיל יִגְעִיל לְלַבֵּן בָּאוֹר יִלְבֵּן בָּאוֹר הַשְּׁפּוֹד
וְהָאֲסִיפְלָה מְלַבֵּן בָּאוֹר וְהַסִּכִּין שֶׁפָּה וְהִיא טְהוֹרָה: סליק

מסכת אבות

פרק א

מֹשֶׁה קִבֵּל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמִסֵּרָה לִיהוֹשֻׁעַ וִיהוֹשֻׁעַ
לְזִקְנִים וְזִקְנִים לְנָבִיאִים וְנָבִיאִים מִסְרוּהָ לְאַנְשֵׁי
כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה הֵם אָמְרוּ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הֵווּ מְתוּנִים
בַּדִּין וְהֶעֱמִידוּ תִּלְמִידִים הִרְבֵּה וַעֲשׂוּ סִיג לַתּוֹרָה:

^ב שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הָיָה מְשִׁירֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוּלָּה הוּא הָיָה
אוֹמֵר עַל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הָעוֹלָם עוֹמֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל
הַעֲבוּדָה וְעַל גְּמִילוּת חֲסָדִים:

^ג אֲנָטִיגֶנוֹס אִישׁ סוֹכּוֹ קִבֵּל מִשִּׁמְעוֹן הַצַּדִּיק הוּא הָיָה
אוֹמֵר אֵל תְּהִי כְּעַבְדִּים הַמְּשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל מִנֵּת
לְקַבֵּל פָּרֶס אֲלֵא הֵווּ כְּעַבְדִּים הַמְּשַׁמְשִׁין אֶת הָרֵב עַל
מִנֵּת שְׁלֵא לְקַבֵּל פָּרֶס וְיִהְיֶה מוֹרָא שָׁמַיִם עֲלֵיכֶם:

^ד יוֹסִי בֶן יוֹעָזָר אִישׁ צְרִידָה וְיוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם
קִבְּלוּ מֵהֶם יוֹסִי בֶן יוֹעָזָר (אִישׁ צְרִידָה) אוֹמֵר יְהִי בֵּיתְךָ
בֵּית וְעַד לַחֲכָמִים וְהָיוּ מִתְאַבֵּק בַּעֲפֹר רַגְלֵיהֶם וְהָיוּ
שׂוֹתֶה בַּצֵּמָא אֶת דְּבָרֵיהֶם:

^ה יוֹסִי בֶן יוֹחָנָן אִישׁ יְרוּשָׁלַיִם אוֹמֵר יְהִי בֵּיתְךָ פְּתוּחַ
לְרוּחָה וְיִהְיֶה עֲנִיִּים בְּנֵי בֵּיתְךָ וְאַל תִּרְבֶּה שִׁיחָה עִם
הָאִשָּׁה בְּאִשְׁתּוֹ אָמְרוּ קַל וְחָמֵר בְּאִשְׁתׇּ חֲבִירוֹ מִכָּאֵן
אָמְרוּ חֲכָמִים כֹּל זְמַן שֶׁאָדָם מִרְבֶּה שִׁיחָה עַל הָאִשָּׁה:

גורם רעה לעצמו. ובוטל מדברי תורה. וסופו יורש גיהנם:

^י יהושע בן פרחיא ונתאי הארבלי קבלו מהם. יהושע בן פרחיה אומר. עשה לך רב. וקנה לך חבר. והוי דן את כל האדם לכף זכות:

^י נתאי הארבלי אומר. הרחק משכן רע. ואל תתחבר לרשע. ואל תתיאש מן הפורענות:

^ח יהודה בן טבאי ושמעון בן שטח קבלו מהם. יהודה בן טבאי אומר. אל תעש עצמך כעורכי הדיינין. וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך ברשעים. וכשנפטרים מלפניך יהיו בעיניך כזכאין. לכשקבלו עליהן את הדין:

^ט שמעון בן שטח אומר. הוי מרבה לחקור את העדים. והוי זהיר בדבריך. שמא מתוכם ילמדו לשקר:

^י שמעיה ואבטליון קבלו מהם. שמעיה אומר. אהוב את המלאכה. ושנא את הרבנות. ואל תתודע לרשות:

^{יא} אבטליון אומר. חכמים הזהרו בדבריכם. שמא תחובו חובת גלות. ותגלו למקום מים הרעים. וישתו התלמידים הבאים אחרים וימותו. ונמצא שם שמים מתחלל:

יב הלל וְשִׁמְאִי קִבְּלוּ מֵהֶם. הֵלֵל אָמַר. הָיוּ מִתְלַמְּדֵיו
שֶׁל אֶהְרֹן. אוֹהֵב שְׁלוֹם וְרוֹדֵף שְׁלוֹם. אוֹהֵב אֶת הַבְּרִיּוֹת
וּמִקְרָבָן לַתּוֹרָה:

יג הוּא הָיָה אָמַר. נֶגֶד שְׁמָא. אֶבֶד שְׁמִיָּה. וְדָלָא מוֹסִיף.
יִסִּיף. וְדָלָא יִלִּיף קְטָלָא חֵיב. וְדִישְׁתַּמֵּשׁ בְּתַגָּא חֲלָף:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך:

הִדְרֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְהִדְרֵךְ עֲלֵן דְּעֵתֵן עֲלֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְדַעְתָּךְ
עֲלֵן לֹא נִתְנָשִׁי מִינֵךְ מִסְכָּת (פלוני) וְלֹא תִתְנָשִׁי מִינֵן לֹא בְּעֵלְמָא הִדִּין
וְלֹא בְּעֵלְמָא דְאַתִּי:

ואחר כך יאמר

יְהִי רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּהֵא תוֹרְתֶךָ אוֹמְנוֹתָנוּ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְתֵהֵא עִמָּנוּ לְעוֹלָם הַבָּא חֲנֻנֶיךָ בְּרַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי
נְחֻמָּן בְּרַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי אֲבֵא מְרִי בְּרַחֲמֵי רַפְרָם בְּרַחֲמֵי בְּרַחֲמֵי
רְכִישׁ בְּרַחֲמֵי סְרַחֲב בְּרַחֲמֵי אֲדָא בְּרַחֲמֵי דְרוֹ בְּרַחֲמֵי:

הָעֶרֶב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרְתֶךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל וְנִהְיָ אֲנַחְנוּ כְּלָנוּ וְצִאֲצֵאֵינוּ וְצִאֲצֵאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל יִרְאִי
שְׁמֶךָ וְלִזְמַדֵּי תוֹרְתֶךָ:

מֵאִיבֵי תַחֲכֻמֵּי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי:

יְהִי לִבִּי תָמִיד בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוֹשׁ:

לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָּם חִיֵּיתִנִּי:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לְמַדְנִי חֻקֶּיךָ: